

Riosi Kaaweruma Tuuyewari

Waani

Iyoteria

Riosi Naera tijoe tijoetukame

1 Kúira, yomatiamé wehjoarichi mochikame ti'tijoe, ooweru kukuchi tiamé. Neeea Waani tewaniamepua, piiripi puuu Eesusi ajawaria, Riosie Weratiame weratiamenia. Ihji no'o iyoterichio, taamo te'pa kahtiamé Noonochi simiyame nayewamania, aachin teereriopua i'ka weeechi eenariao. Paikapioi nayewama neeea, ihtana yooraka oikame Eesusio, i'ka wehjoarichi mochirachiopua.

Wee, i'wa o'inemania paikapioi taamo Noono te'pa kahtiamé, no'o pahteteria. Ihji no'o iyoteri chiiiaa, ihjipua:

Pukeri o'iniaa ke'chukoipua i'ka wehjoarichio, Riosi tiariraa ahjaka yasariai puuupa, puuu tiarirachi kahtiamé, Naera tewaniame enerepua. Puuu Naera tewaniamea, Riosi te'ta tiarirachi teerewaeme enerepua; puuu te'ta tiari Naeraa, Apoe te'ta Riosikai teererepua. ²Puuu Tiiari Naeraa, wa'apitia kahtiamé enekamepua Riosichio, Riosi tiarichi teerekao. ³Riosia pukae te'ta tiarichi tiame Naerao, yooma ihtaoi iintuamea enepaterepua; yooma ihtaoi iintuamea, piiripi ihtaoi ki'tiamé, ki pukae enepatetiamé, Naerae. ⁴Pukachi Naera tiarirachio, te'ta ahjari teereniamé enerepua, ti'tijoerichi tahjiame enerepua,

*Eesusi ti'tijoeri tahjepawaa,
Riosichi simiyame
pahtemichio. (1:4)*

puuu ti'tjoerichi Tahjewaria ti'tjoeri pahtepatiame puuu; yooma ti'tjoe ooweru tiame i'ka wehjoarichi mochikameo, taamo Noono Riosichi simiyame pahtemichiopua. ⁵Puuu Pahtewari Tajayamea, i'ka wehjoarichio, ti'tjoeri tukapachi mochitoamechi eenarepua. Puuu tukaparia ka'chi iika cho'wakamekopapua pu'ka wa'a eenakame Tahjewario, puuu Tahjewaria wa'api tiamepua ti'tjoerichi tahjewakao.

⁶Pu'ka taawechiami pu'ka Pahtewari Tajayame tukapachi te'teriamiemechi eenoio, piirechi Waani tewaniame ki nee, yasariaipua, Riosie uhjuratiame. ⁷Puuu Waani Riosie uhjuratiamea, pu'ka Pahtewari Tajayamechi simiyame nayewekamepua, aatanakoo puuu Pahtewari Tajayamea. Puuu Waania ti'tjoerio, pu'ka Pahtewari Tajayamechi paparanurekapua, keepuka pichikemichiopua pu'ka Pahtewari Tajayame chiiao. ⁸Wa'a tiachio Waania, ki puukamerakai enerepua, Pahtewari Tajayamea. Puuu ti'tjoerio, oowera Pahtewari Tajayamechi simiyame nayewemia eenakame enerepua, aatanakoo puuu Pahtewari Tajayamea. ⁹Puuu te'ta Pahtewari Tajayamea, i'wa wehjoarichi eenakamepua yooma ti'tjoerichi tahjepamia, Riosichi simiyame pahtetemia.

¹⁰Puuu Pahtewari Tajayame i'wa wehjoarichi eenakamea, Riosi Naera puuu, Riosi inataka naewamia. Nape pu'ka taawechiami ti'tjoeria, pu'ka Riosi Naerao tewekachi o'inia eenakameoipua ahpo wee neteriachio, ki machika tetewarepua pu'kao, apoe iintokamekoipua, yooma ihta weeechi iintuame netekaopua. ¹¹Ihja, ahpo weeechi eenakame eneriaipua, apoe ahpo neteriachi, nape weeechi mochikame ti'tjoeria, apoe iintokamekoipua yooma ihta itapiti iintuame netekao, kiisi nakika tetewarepua pu'kao. ¹²Nape muuwaeme ti'tjoeria ki wa'a erakoka tetewarepua pu'ka te'ta Pahtewari Tajayameo i'ka weeechi eenakameo. Nape te'ta apoe i'wa wehjoarichi eenakamea, kaawe uuka ahpo tetewikameo, ahpo chiia pichikekameopua tiame, Riosia ahpo tatanara enepaterepua pu'kao. ¹³Ihji Riosi tatanara enepatetiamea, ki ooweruchi naawamekapa Riosi tatanara tiamepua, Riosie uutiamekapa Riosi tatanara puuu.

¹⁴Puuu taamo Noono Riosi tiaria ahpo Naerao, tjoe iintapamo eraparepua pu'kao, i'ka weeechi oimichiopua ahpo e'rari naewatukao. Pukaepa oowitiamechi naawaterepua pu'kao, i'ka wehjoari mochiwachio. Wa'a iika Riosi Naeraa, tijoetusaapa tamochi yaajatokamepua, te'ta apoeche Riosi Taanarachitia. I'kao teemea, Eesusi ajawariaa, ma'chiamete tetewamepua, Riosi tisiwarichi o'inia eenakamekopua pu'kao, ki nu'unti Riosi utewari yachatoka. Puuu i'ka weeechi oiaio, i'ka weeechi mochikameopua, tisia ahpo nakiya tetewiterepua, kihta wihtuki nayewaka, te'ta Riosi pichiwarichi simiyameche nayewasika. ¹⁵Waika taawechiami Oorani akichiko

oikame Waania, ti'tjoeri paatokao, pu'kachi naewaka cheekame puuuai cheekao:

—Ihji Eesusipua, puuu tapanara no'o nayewaka cheeriaa no'o neipa enamio tuukao, puuu epeche weruma teerewi iinuemeko tuuriaa ki noochitiao, ihji tijoea ke'chu no'o ki'tioio, ki ehpesi o'inia yasariamepua wa'asi.

¹⁶Ihji Eesusi Riosi Tijoetukamee, kiatiame teemea te'ta kaaweruma teerepuamepua Riosichio, taamoo senepi taawechi piipatesipuameopua, tatakoriwaopua taamoo. ¹⁷Pu'ka ehkoriaami animari manaka kosotiamea, Moise nuurari yoorakao tatakori ahpo cheriwepuawichioo, kihta tatakori kokosarira natetekamepua. Nape Riosia tísia taamo nakiyapao, ahpo te'ta Taana mukirae nateterepua taamo tatakori kokosapuameopua. Wa'a tiichipa tatakori cheriwewaa, Eesusi iintoriawichioe, kianiame teemea Riosieo. ¹⁸Riosio, aataai ki tetewamepua pu'kao. Apoe Riosie Tijoe Tijoetukamechiche tetewiniamepua. Wa'a tiichio ihji Eesusia, apoe taamo Noono Riosi wa'apikaitepua, tijoe weerewaeme enepakame.

Waani Paatoamera, Eesusi Riosie Weratiame nayewanipua

(Maateo 3:11-12; Marako 1:7-8; Ruuka 3:15-17)

¹⁹Waaniai paatoka oiaio, ma'chiamé ahpo ka'itakame puuu, ki apoeko tuuka Riosie uhjurapo tuutiameo. Wa'a cheekame Waania ahpo ka'itakao, piie taawechi i'isaeri ya'yawichieo iinatuketiao aatanakoopua ahpo. ^a ²⁰Waania pu'kao, ma'chiamé cheeka nehjiakamepua cheekao:

—Ka'i, ki Riosie Weratiame neeea, Riosi apoe uhjuramo tuuriao, Meesia tewaniameo.

²¹Waikao uhjuratiamea, eenechi iinatukekao, chaachapakapua:

—¿Aatanakamera muuu naaju? ¿Ki Eeriatarukosamua naaju, puuu eenechi ahjakame?

—Ka'i, ki puuu neeea —cheeka nehjiaka Waania.

—¿Ki muuukosapua naaju Eeriaa, Riosi naewatura te'ta uhjurapo tuutiame?

—Ka'í, piirechi neeea ki puuu —cheeka nehjiakapu Waania.

²²—¿Aatanakosa muuu naaju? ¿Aatanakoti muuu? Taamo tuuyepuapua, wa'a taamo chaachapamichio taamo uhjurario.

²³—Neeea aatapua, wahka siinachianiame ihkepaka, puuu wahka ooruchi cheechaniame: “Kaaweruma poe wahjonamitia eemea, aamo iikachio, pu'ka te'ta taamo Paamirao amochi eenaka pakimichio, aamo iikachio.”

a 1:19 i'isaeria uurio ti'tjoeri cheeka chaniwame tiame.

Wa'a cheeka nehjiaka Waania, ahpo iinatukeka uhjuratiameopua. Puuu wa'a cheeka nehjiatiamea, ehkoriami o'inia, wa'a cheepo tuutiamepua Isaiaeo, Ehkoriami ahpo Iyoterichiopua.

²⁴Waikao pa'pariseroe uhjuratiamea, ²⁵chaachapakapua Waanio:

—¿Achinikai paatona muuu wa'a teeresoo, ki Riosie Weratiame enesaa, Eeriaoi ki muuu enesaa, Riosie uhjuratiameopua, aataoi Riosi nayewaturao?

²⁶Waania waikao chaaneka nehjiakapua:

—Neeea ki aata werumakaitenia, oowera neeroie paatoame neeeea. Nape amochio oiyaitepua aataao, pu'k'ao ki machiyame eemea pehjiio, puuuahpo Riosiwariie paatomeri puuuu, ki neeroiye. ²⁷Pu'kaonia kakajoyaraoi ki nateyamenia no'o na'sonemiao, no'oo, neipa naawakamekoipua pu'k'ao.

²⁸Yooma i'ka wa'atiame teerekame Wetania tewaniame mochiwachioipua, Waanio, Oorani akichi paonamina paatoka kahtioipua.

Eesusia, Riosie Po'wachitia teteiwame

²⁹Pu'ka meerekachio Waani Paatoria, wa'ana ihtoame tetewapa Eesusio, cheekapua:

—Nee, wa'ana ihtoame puuuu, Riosieo po'wachitia tetewiniamea, taamo tatakoriwichio pejana oowewapuame. Puuupua, te'ta taamo pejana mukimeria, yooma taamo tatakorieka mochikao, natetekao. ³⁰Ihji puuujupua, no'o tapanara cheeriao, no'o neipa naawakameoipua, ki nu'uti tiitari iinuemekai tuuriaa, pu'k'ao ke'chu no'o naaoio, ki ku'itapisi yasariameko tuuria. ³¹Nee wa'apiai ki nane'riamekainia, aatanakooopua enemerio, nape wa'a tiiai neeeea, neeroiye paatosiameainia i'isaerio, i'ka enameri eenachisio.

³²'Nape ehpeonia Riosi Riosiwario kooroka tiame ahjachi tekikopao Eesusichio, ma'chiam machikamenia pu'k'ao, puuukoopua. ³³Neeea ki nane'riamekainia aata enamerio; nape apoe

Waani Paatoria Eesusiko tuunapua, taamo tatakoria pejana mukimerio. (1:30)

no'o uhjurakamea, neeroiye no'o paatonurekaipua ti'tijoerio, puuuu no'oo, eee no'o chaanekamekaipua tiameo: “Aaata Riosi Riosiwari ahjachi tekikameo, puuu enemerikopua apoeo, Riosi Riosiwarie paatomerikoopua, ti'tijoerio.” ³⁴Neeea pu'ka wa'a tiameo tetewikapao, puuuko tuuyamenia weechi uhjuremo tuutiameo, puuu pu'kaonia, Apoe Riosi Taanarakotinia, Apoe weechi tijoe tijoetukame.

Pukeri simiyame Eesusi ma'masitewara

³⁵Eenechi meereo wa'api wa'ao, Waania ooka ahjama weeriaiopua ahpo masitia, ³⁶ahpo weeriachiami u'matoi Eesusio, cheekapua:

—¡Nee, waami ihtona Riosi Po'wa teewataniamea, taamo pejana mukimeria!

³⁷Waikao masiteraa, na'pa Waani ahjama ajakamea, wa'a chiiame inamukapaopua ahpo masitari Waanio, na'pahka na'naritokapua Eesusio, wa'amio. ³⁸Eesusi ahpo pukamina nokisiopao, ku'rika ne'nepakao, iinatukekapua:

—¿Ihtana erakotona eemea noochio?

Waikao aapoeo chaachapakapua:

—Masitari, ¿akana checherepame muuuu?

³⁹Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—¿Nane'renare eemea? Nahpeo naaju, nane'retai no'o checherepachio.

Ahjama siimpakapua waikao checherepachio. Nape tisia aarikopa wa'asio, wa'a che'repatiapua waikao Eesusi checherepachi.

⁴⁰Piiripi puuu ooka Eesusi na'naritokamea, Anteresikapua, Siimoni Peeroo poonira, Waanio puuuu chiiame inamukame, Riosi Po'wa teewataniameko tuuyame Eesusio. ⁴¹Wa'a che'repasaopua pu'ka meereo, ke'chu ihta yooraiopua pehjo, ahpo pa'chi Siimoni Peero i'yamia akipakapua. Waikao Siimoni tewisaapua, chaanekapua:

—Tewakame teemea Riosie Weratiameo, puuu Riosi uhjuramo tuuriala, puuuu Apoe Meesia.

⁴²Wa'a chaanesaapua, Eesusi kahtiachi upatiapua. Eesusia Siimonio, ahpo kahtiachi upatiame tetewapao:

—Kúíraa —cheeka teepotesaapapua, chaanekapua— Siimoni teewaeme muuuu te'ta teewarao, Waani taanara, nape neea Seeja aamo tewamania.

Ihji Seeja chaniwamea, Peero chaniwamepua rieke naewaniachio.

Eesusia ahpo ahjama oojomichio paajutenapua Eeripeo, Natanaériopua tiameo

⁴³Eenechi meereo Eesusia, Arirea weechiami oinarepakapua. Wa'ami nokisinioi pooechio, Eeripeo natepatiapua. Wa'a tetewikapa Eeripeo, chaanekapua:

—Nahpe no'o ahjama, no'o ahjama oitai.

⁴⁴Ihji Eeripea, We'saira mochiwachi ohjoeme eneriapua, Anteresi ohjoekachiapua Peero tiame. ⁴⁵Waikao Eeripea Natanaéri i'yamia simikapua. Natanaéri tewisaapua, chaanekapua:

—Eesusi Nasare ohjoeme natepaka teemea Oose taanara. I'ka Eesusi nayewaka cheeriai Moiseai ahpo Iyoterichio, aaata naewakaoopua, ehkoriai Riosi nayewaturaa, wa'achi chaachapakamepua tiameo ahpo iyoterichio.

⁴⁶Natanaéria wa'a tiame tuuyetiaapua, cheeka nehjiakapua:

—¿Aa Nasare? ¿Naakonakosa puuuu? ¿Aaata kaaweruma machenamii teerepua wa'a?

Eeripea chaanekapua:

—Nahpeo naajuo, amoe wa'api tetewitai.

⁴⁷Waikao Eesusia, ahpo kahtiachiana tetewapa ihtoame Natanaério, chaanekapua pu'kao:

—Née, wa'ana ihtona isaeri tijoe, tísia kaaweruma, kihta a'chi tiame wihtuniaméo.

⁴⁸Wa'a chaanetiao Natanaéria, chaanekapua Eesusio:

—¿Achini ihsika no'o machikamemua?

Eesusia chaanekapua waikao:

—Neeea ke'chu Eeripe aamo noochi enanurioio, chuunatere kahtiamé aamo tetewikame neeea.

⁴⁹Natanaéria, chaanekapua waikao:

—¿Aa muuuu, Apoe Paamirakaitemua wa'a teesoo, Apoe Riosi Tijoetukame! ¿Muuúu, isaeri yawichiwaramua, te'ta enameriko tuutiamera!

⁵⁰Eesusia wa'a chaanetiapao, cheekapua:

—¿Muuua chuunatere aamo tetewario tuuriamekopa, wa'a e'ramemua noochio? Muuuu no'o ahjama oiyame enesaa, epeche tiame tetewimamua, no'oo aamo tetewitemia.

⁵¹Wa'a cheesaapa Eesusia, yooma ahpo paajuteriao, chaanekapua:

—Pichiwa chiiamenia i'kao, eemea tewekachio, wahjokame tetewimiitapua, Riosi tewekachi ku'kuiwario, no'o Riosi Tijoetukamechi tetekisika, eenechi tewekachi moenapame.

Eesusi iintoria Kaanani mochiwari aaata nenewinioio

2 Paika taawechi simiyachi Kaanani tewaniachio, nenewiwa enekapua wa'ao, ookapi mochiwachi Arirea ye'karirachi. Wa'a ihsiapu tiame, Eesusi yeeyeraai. ²Eesusia ahpo masitera ahjama, paajuteretiapua tiame wa'a nenewiwachi. ³Eesusi yeeyeraa, wahjipasooa wiinoo, ehpeche nakiniamekoopa wiinoo nenewiwachio, chaanekapua Eesusio:

—Sooparetupa wiinoapa.

⁴Eesusia nehjiakapua waikao:

—Ye'ye, ¿ihtana no'o iintojeraka chiiamemua wa'a cheekao? ¿Eenechi iintujeraka chiiamemua wiinoo? Ki asiyame neeea pehjiio, wa'a iintomiachio.

⁵Ihji yeeyeraa wa'a chiioio, chaanekapua wa'a nokayameo naachutakao:

—Eemea oowera e'wemitiachepua pu'kao chiiio.

⁶Wa'a ajariapua tiame puhsani sikori, tehte netetiame. Puuuu neeroi ahjachi toaniame piipaniamewichio eneriapua, isaeri ti'tiioerio. Pipiripi puuu sikoria, piire siento ritiro ahka uuyame eneriapua. ⁷Nape wa'a cheekai Eesusia, chaanekapua pu'ka naachutameo:

*Eesusia neeroiye pochinurani
tehte sikotatiame. (2:7)*

ki nane'rekaopua achini teereriopua wiinoo, naachutameche nane'reriameopua, yenasaopua pu'kao, chaanekapua pu'ka wa'a neewiameo:

¹⁰—Ahkaoi pahcha naachutaniame wiino epeche ta'yameraa, neipa tehpe iijinioi nanachutaniame wiino ki te'ta ta'yameraa, nape muuuu, neipawichio katewekamemua pu'kao.

¹¹Wa'asa iintoka Eesusia Kaanani tewaniachio, Arirea weechiopua. Puuu ki maaenaria pukeri pahcha simiyame iintoriamekapua, puuu iintoriaa ahpo aatanako ne'netiamekapua. Pukachipa masiteraa, epeche pichiwa tewekachi o'inia eenameko, erapakapua waikao.

¹²Neipao, nenewiwa u'matosoopa wa'asi Eesusia, Kapenaumi siimpatiapua waikao, Eesusi yeeyera ahjama, poponira tiame; wa'ao, ookapi taawe mochitiapua.

—Neeroiye pochiwamitia naaju pu'ka weeweruma tehte sikorio, eeme naachutamea.

Waikaopu puuu naachutamea pochiwakapua pu'ka sikorio, póochikame. ⁸Wa'a noonowisooopua pu'kao, Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Ehpeo ku'wita itusao, pahko paamiratuame i'yetomitiapua.

Waikao wa'a ikiretupua. ⁹Waikao puuu pahko paamiratuamea,

Eesusie ujumaputiamie tiopachio, ki ka'karuma ti'tijoeo

(Maateo 21:12-13; Marako 11:15-18; Ruuka 19:45-46)

¹³ Amori asiyachi Semejenato pahkoopaa, Eesusia taamo ahjamao, Eerusarenite mo'moenatiapua. ¹⁴ Eerusarenioapa tiopachio Eesusia, wa'a tiopachio ki ookapi tewakapao weeka itapiti nehjameo, oisi, po'wa, kooro, wa'a ikisa toomi naakuriwame tiaméo ti'tijoe. ¹⁵ Waikao Eesusia wepijoera netesapaopua, yooma weweka puuyanakapua, wa'a mochikameo nehjakaopua, pu'ka puhkura oisio po'waopua tiamé, yooma ma'chi uhjurakapua pu'kao, wi'wiyaka. Pu'ka wa'a toomi naakuriameo, yooma ru'minekapua meesao, toomiopua tiameo yooma wi'sunekapua wehchio, chi'rineka. ¹⁶ Pu'ka kooro nehjame naepakao, chaanekapua:

—iYooma puuyanamitia i'ka i'wao! jKa'te weruma itapiti nehjiwachi iintamitia eemea, no'o Noono kariwarachio!

¹⁷ Waikao masiteraa, inatepare puuuapu pu'ka Ehkoriaami Iyoterio, chiia: “No'nóo ki tisiwa nu'nuti wa'inaka tetewamenia kahtine, kariwao.”

¹⁸ Isaeri ya'yawichia, chaanekapua nekakoka:

—¿Aatana puuua, aamo wa'a ihsitiamea? Yorasao naaju, ihtaoi itapiti Riosichi eename, taamoo aamo tetewimichioo, pichiwa Riosichi eenamekoo.

¹⁹ Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Ru'misoo i'ka tiopao, neeea, paika taawechi weramania eenechio.

²⁰ Waikao Isaeri ti'tijoea chaachapakapua pu'kao:

—Ooka weerewa aampa puhsani paamupari ariwatiameoi i'ka tiopa weerakao, ¿muuua, paika taawechi wa'apiche werataremua eenechio?

²¹ Nape Eesusia, tiopa naewakao, ahpo wa'api weerewa naewaka cheeriapua. ²² Waikao teeme Eesusi masiteraa, inatepakapua ke'chu oijenaio wa'a cheeriaopua Eesusia; waikao teemea, pichiwapu puuu Ehkoriaami Iyoteri chiiaa, erapakapua; waikaopua tiameo, pichikeka teemea, Eesusi taamo masiteriao.

Eesusi ahpo Noono kariwarachio, yooma wepaka ujmapuna. (2:16)

Eesusia yooma machiyamepua, aatia tiamekopua iikachio

²³Eerusareniopa, Semejenato pahkochi Eesusio, muuwaame pichikerepu pu'kao aatanako, apoe ki ookapi ki maaenari yooramekopua, itapiti. ²⁴Nape Eesusia, ki pichiwako erapakapua pu'ka chiiiao, machiyapa aachin erakoamekopua pu'kao. ²⁵Puuua ki tuuyeniai nane'riamepua aatanakamera apochi paparamekopua, machiyamekapapua ihtana inatamekopua ahpo iikachio.

Eesusi Nikoremo tiame

3 Wa'ao yasariaipua tiame piiripi tijoe, Nikoremo tewaniame, parisero tijoe enepakame. ²Ihjia, tukao eenakaopua Eesusi kahtiachio, parisero tijoe enepakame:

—Masitari, nane'rena teemea, taamo masitemichio uhjuratiameko, Riosieo. Ki'tepu aaataaio, aamo yooraria yooramea, ki ahjachi yasisoo Riosio.

³Waikao chaanerepu Eesusia:

—Ki waapisi noochi eename e'raka, aamo chaanenania i'kao, pichiwa kiisi sewina tiame ihjia, ki eenechi naawakamea, ka'chitia muimapua Riosi ye'karichio.

⁴Nikoremoa iinatukerepu waikao:

—Nape, ¿achini iika tijoetuta teeme eenechi, ochetiameapa? ¿Achini iika ahpo yeeyechi pakika, tijoetuta teeme eenechi?

⁵Eesusia nehjiarepu pu'kao:

—Kiisi sewina tiamepua pu'kao. Ki oowitiame yeeyechi tijoetukao, Riosi Riosiarichi tijoetukamea, ka'chi iika machimapua Riosi ye'kariwao. ⁶Tijoechi tijoetuyamea, tijoepua; Riosi Riosiarichi tijoetuyamea, Riosi Riosiarichi ihchiamepua, ahpo naawariao. ⁷Ka'te ka'chitiachitia tetewa muuua i'ka no'o chiiiao: “Weemera tijoetumerimua, eenechi.” ⁸Eekaka tiame puuua, ahka kahtioio ki teteiwame; ahkaminaoi simiyoi ekayo, ki tetewamemua pu'kao, nape ki tetewaiopua eekao, amochi saayamepua ekayoo. Wa'achi teeka saeniamepua tamochio, Riosio taamo eenechi naawatekame enesoopua, ahpo Riosiarieopua.

⁹Nikoremoa, chaaneriapua eenechi:

—Kiisi pahtenania pu'kao.

Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

*Eesusia Nikoremo, weemera
ahjarichi simiyame tuuyena. (3:7)*

¹⁰Eesusia chaanerepu waikao:

—Nee, muuua isaeri masitarikai, ¿ki pahtiamemua? ¹¹Kiisi se'wi no'o chiiaa, pichiwarichi simiyamea. Neeea no'o Noono tewekachi ahjamao, teemea aamo i'ka weeechi mochikameo, tewekachi simiyame itapiti chaachapamepua, nane'riamekapa teemea, te'ta pichiwarichikamera simiyamekopua pu'kao. Nape eemea, kiisi pichikenariamepua pu'kao, taamo chiiao. ¹²Ki no'o pichikiame enesaamua, i'ka weeechi iintuame aamo nayewiao, ¿achini iika pichiketa muuua, te'ta tewekachi iintuame aamo no'o nayewiao?

¹³Aaataai te'ta tewekachio ki moonamepua, naatichu puuua, te'ta tewekachi o'inia eenakameche, te'ta tewekachi Riosichi teereka yasitoameche, ehpe taawechiamio puuua, weeechi tekika tijoe tijoetukame. ¹⁴Yepowechio, wa'achitia Moise apechunarichitia siinowe tetewipuwawichioo, wa'achitia apechunaniame tetewipuwame neeeai Tijoe Tijoetukamea. Waikao yooma noochi paparakamea, saupukame itipimapua ahpo tatakoriario. ¹⁵Wa'a iikoopua, yooma puuu noochi paparakamea, ki wahjiamesi ahjari te'teremeri puuua, ki wahjipaka oosa simiyame wahjiparichio.

Riosi nakika kahtia yomatiamu wehjoarichi

¹⁶No'o Noono Riosia tisia nakikamepua weeechi mochikameo, ahkasi ahpo piiripikoi ahpo Taanao, pu'kawichio nehjakamepua, aaataoi weeechi mochikame ahpo Taanachi paparakameo, ki kokosari saaemichio no'o Noonoeo, ohso kaawe ki wahjiame ahjarikamera kiapuawichio. ¹⁷Riosia ahpo Taanao, ki aaata ti'tijoeri kokosamichio uhjuratiamepua i'wa wehjoarichio, ohso kaawe puuua, ti'tijoe ooweru tiame newipatemichioamera, uhjuratiamepua.

¹⁸Riosi Taanarachi pichikeka paparakamea, ki aiwatepuamepua Riosi kokosario; nape ki ahpo Taanachi paparakameo Riosia, ahpo kokosari aiwapuachi teerepakamepua wa'asi, ki Riosi te'ta piiripi Taanarachi paparakopa. ¹⁹Pukachipa aiwamerapua Riosieo, na'arachikamera mochinarekapapua tukapachi, ki e'enanariapapua, Riosi Taanara tajayachio. ²⁰Yooma ki kaaweruma nokaka mochikamea, ki uunariamepua Riosi te'ta kaaweruma chiiaa, uutaparichi enepaniameopua, ki ahpo ma'chitapuaichio ahpo ki kaaweruma nokayao. ²¹Nape ka'karuma nokiwame nokaka mochitonariamea, Riosi tahjewa kaaweruma uutaparichi eenepamepua, ahpo Riosichi kaawe nokayao, ma'chiamu tetewipuwawichio.

Waani Paatoamea, eenechi Eesusi nayewanipua

²²Neipa i'kaopua Eesusia, Uurea weewachi simikapua taamo ahjamaopua masiteramao, wa'ami nokisinioio paatosikapua, ti'tijoe ooweru tiame. ²³Waania waikamio, Eenoni tewaniachi pa'paichi

ihsirepua paatokaopua tiame, Saarimi tewaniachi waapio, weeru maaniopa neeroio. ²⁴Yooma ihji wa'a tiame simikapua, ke'chu Waani pachanioiopua karichio.

²⁵Piie taaweo, Waani na'naritoamea ookapi, piiripi isaeri tijoe ahjama chaachapakapua, tatakori piipaniamechi simiyame. ²⁶Waikao wa'a chaachapasaopua, Waani na'naritoamea, Waani kahtiachi e'enakapua tuuyemia, pu'kao chaanekapua:

—Masitari, puuu waami yasakameopua taamo ahjamaopua Oorani akichi cherayachiminao, pu'kaopua epeche werumako tuuriaopua amochio, paatoatapua ehpeo, muuwaamea, yooma wa'a enapatapua ahpo paatotemiao.

²⁷Waikao Waania chaanerepua ahpo masiterao:

—Pe'yachipua, aawataai kihta yoratarepua, ki Riosie kiatiamene saapua ahpo ihsimiao. ²⁸Eeme wa'api inamukamepua no'oo cheerioio, ki Riosie Weratiameko tuurio no'oo, aaata Riosie uhjurapo tuutiamero, neea no'oo, pahcha uhjuratiameko tuurioo, ke'chu pu'ka eenoiopua. ²⁹Nenewiwachio, moniawá ahjama neewimeria, mo'nera enemeripua. Mo'nera kaawe e'ria, nee puuuu, kaawe e'raka yorakiamerapua ihtaohpo yorajekeraopua. Wa'a tiiachipa neeeai ki nu'uti kaawe e'raka tetewaninia pu'kao. ³⁰Ehpeo puuukamera, epeche weruma enetoaopua, no'oo epeche nu'uti enetoiopua, pu'ka apoeo te'ta tewekachi eenamekopapua, no'oo weechiche tijoe naawakamekopa.

Te'pa tewekachi o'inia eename

³¹'Apoe te'ta tewekachi eenameopua, yomarika aampa tiamepua. Teemea, weechi ohjoemea, weechiche simiyameche nayewamepua. Nape tewekachi ohjoemea, tewekachi tiame nayewamepua, yomachi aampa tiame itapitichio, ti'tijoechiopua tiame, ³²ahpo te'ta tetewaria nayewamepua, te'ta ahpo Noono ahpo nayeweria inamuria tiame; nape wa'atiao pu'kao, ookapipupua, pu'ka chiiiao uuyamea. ³³Nape pu'ka chiiiao uukamea, pichiwa chiiame nane'rekamepua pu'kao, pu'ka chiiiao, te'ta tewekachi eenamekopua, te'ta tewekachi Noonora o'inia eename. ³⁴Puuu Taanaraa naawesaa, ahpo Noono chiiia chu'warachitia naewamepua, yooma apoe Noonora tiiaa, ahpo Taanachi yasitoamekapa, ahpo Riosiwari. ³⁵Noonora, ki teesa nakiyamekapapua ahpo Taanao, ki nu'unti utewari ki'yarepua pu'kao, yomachi aampa tiame ihtaohpo. ³⁶Pukaepa pukachi paparakamea, tewayamepua pukachio, ki wahjiamesi ahjaniame, nape ki pukachi paparakamea, kiisi tewayamepua pukachio, ki wahjiamesi ahjaniameo, ohsotia puuuu, Riosi kokosario, apochi petereka mochitoamepua.

Eesusi oowitiame nayeweria, Saamaria weechi ohjoeme

4 Waika taawechiamio pa'parisero ti'tijoea, Eesusio epeche muuwaeme paatoame inamurepua ki Waanichitiao, ²ki apoe Eesusi paatoamerakamekoipua, teemekamera paatoiopua masiterara. ³Pukaepa Eesusia machenakapua wa'a Urea weechio, Arirea no'rakapua taamo ahjamao.

⁴Saamaria weechiami u'matosaapa, ⁵wa'atumi nokisikaopua, Siikari tewaniachi ajasitiapua, ma'chi ke'chu muiwachi. Wa'a ke'chu asiwachio, ehkoriaami Aakowo weewarachi eneriapua, Oose ki'yariachi weeopua ahpo taana, wa'ao, neropaira neteriachi tekoritaka. ⁶Wa'ao, resipakamekapa Eesusia, paira tekoritatiachi yasipakapua resipumiao, oowetawe wa'asi. ⁷Waikao teeme Eesusi ajawariaa, piineri toisa Eesusio, Siikari mochiwachi siimpatiapua kooame tarimia. ⁸Wa'a piineri itipirioi Eesusio, wa'a eenaria aata oowitiame, neeroi paimia. Eesusia pu'kao chaaneriapua:

—No'o kiamitia ku'ita neeroi. Paramuna nee.

⁹Nape Saamaria oowitiamea, chaaneriapua Eesusio:

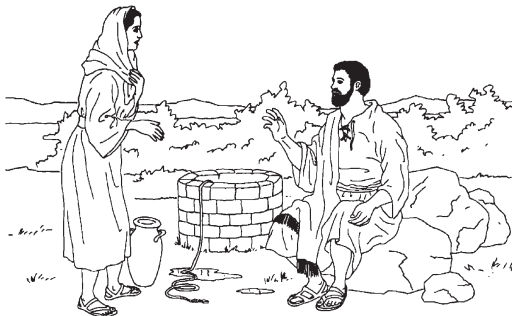
—¿Achini iikame muuua naaju, muuua isaeri tijoekai no'oitanenamua neeroio, no'oo Saamaria ohjoemekooi?

¹⁰Eesusia nehjiariapua pu'kao:

—Muuua nane'riame enesaamua no'oo aatanako, ahka eenameoio, nane'riame enesaamua tiameo, Riosio aamo ihta kianareka kahtiamekoo, muuukamera no'oi itanemiipua neeroio, nape neeroi ki wahjiamene ahjaniamene.

¹¹Puuu oowitiamea chaaneriapua waikao:

—Nape Paamira,

© 1997 New Tribes Mission. Used with permission.

Eesusia Saamaria ohjoeme oowitiame, neeroi itanena. (4:9)

muuua ki iinuemepua aamo ahjae ma'chipapuameoipua neeroio, itapiti wiitarioiopua, kai waapisi teere maaniameopua neeroi ma'chipapuameopua ahjaeo. ¿Akana uuka no'oi kiatamua pu'ka neeroi ki wahjiamesi ahjaniamene? ¹²Ki ehpesi nerojiniachi ihji neeroia, taamo ehkoriaami Aakowoo, taamo tooweriachisiopua i'ka tekortitiachi pairao. I'wa nerojikamepua Aakowoi apoe, wa'api tatanaraa tiame, yooma puhkura ahjama wakasi. Ki ehpesioi, ki teiwachi i'wao, neeroi ki wahjiamene ahjaniameneopua, aataeoi.

¿Epechekosa iintotaremua naaju, ki te'ta taamo ehkoriaami Aakowo weruma tiamechitia?

¹³Eesusia nehjiariapua waikao:

—Aamo pairachi ma'chipaka nerojiniamea, yooma paramumeripua eenechi, ¹⁴nape no'o aamo ki'ya nerojitemiaa, ki oosa aampa paramumerimua. Ihji neeroia aamo no'o nerojitiaa, amochi wa'api pajenameka teeremeri puuuu, ahkasi ki wahjiamesi, aamo ki wahjiame ahjateka.

¹⁵Puuu oowitiamea wa'a chiioa Eesusio, chaaneriapua:

—Paamira, wa'a teeresoo no'o kiamitia naaju muuuu, pu'ka neeroi ki wahjiamesi ahjaniame, ki oosa paramumichiohua no'oo, ki oosa no'o enamichiohua i'wa neeroi paimiao.

¹⁶Eesusia waikao chaaneriapua pu'kao:

—Kaawepua, nape paaemitia naaju aamo kuunaoi, wa'a ikisaomua, noochi e'enamitiapua na'pahka.

¹⁷Nape oowitiamea nehjiariapua:

—Ki kuunaemekoi neeea.

Eesusia chaaneriapua waikao:

—Pichiwa chaanimua, ki kuunaeko tuukao. ¹⁸Mariki tijoe ahjama ohjoekame muuuapa, ihji ehpe aamo ahjama kahtiaoi, ki aamo kuunakopa. Wa'a tiachipao aamo chiia, pichiwapua.

¹⁹I'ka inamukapa oowitiamea, chaaneriapua:

—Naatiko erapaninia aamoo, Riosie ne'neteniame. ²⁰Taamo ehkoriaami Saamaria ohjoekamea i'wa wa'api paparaweriaipua Riosio, i'ka wa'api kaawieka tiiachi, nape eeme i'isaeri ti'tjoeria, Eerusareni siimpapo tuunapua Riosichi paparamiao.

²¹Eesusia chaaneriamepua:

—Pichikemitiamua i'kao, akanache Riosichi paparaniamua, ki nateyamepua Riosiwichioo, Riosichi paparaniamoo ahkakoikopua. Enamitepua meere ahka taaweopua, aamoo, ki i'wa kaawichiche aamo Riosichi paparamerichieopua, Eerusarenioicheo. ²²Eemea, ki machiyamepua aamo te'ta paparawiao. Teeme i'isaerikamera nane'riamepua aatanakamera paparawiao, Apoe te'ta aamo Newipatiameo, wa'akamera machenakamekopua te'ta taamo i'isaeri tetejimarichi. ²³Nape asikamepua wa'asi, ki wihtuka te'ta paparapuameopua ahpo iikachio, ahpo Noonoopua tewekachi kahtiamoo, wa'a teeka paparajeriamekopua apochio. ²⁴Riosia, ki pusie tetewiniamekopao, iikachi eraniamee paparaniamepua, pukachio.

²⁵Waikao oowitiamea chaaneriapua:

—Wa'a teeremerihoarepua tiiao, nape teemea, pu'ka enameriche puuyamepua, Riosie Uutiame, apoe enasaapua, ma'chiamoo taamo chanimichiohua aachin teeremiao, yooma itapitichi simiyameo.

²⁶—Neeekaite puuua —chaaneria Eesusia—. Pu'ka ahjama nayewaka weeriaitemua —chaaneriapua.

²⁷Wa'a chiioio Eesusio, teeme masitewaraa e'enatiapua itipiriachio. Masiteraa, a'chi erapakaihua, pu'ka oowitiame ahjama nayewaniameo, kihta iinatukeka teemea, pu'ka ahjama nayewao.

²⁸Waikao, puuu oowitiamea, ahpo pairiachi toisapaopua ahpo sikorio, wa'atia u'masikapua mochiwachio. Wa'aopua yooma, paaekaopua chaaneriapua:

²⁹—U'masio pahchu. E'enasao, ne'nemia i'ka tijoe, yooma no'o yoorario, tuuria. ¿Ki Riosie Weratiame ohjoarepu?

³⁰Waikaopua, puuyaka mochiwachio, e'enariapua Eesusi kahtiachi. ³¹Ke'chu asikoi pu'kao, teeme masitewaraa, ko'konurekai teemea Eesusio.

³²Nape Eesusia taamo chaanekapua:

—Ko'kakame neeepa.

³³Teemea waikao taamo chaachapakapua:

—¿U'yeparetiarepu naaju, ko'kopuameo?

³⁴Eesusia wa'a taamo chaachapopao, taamo chaanekapua:

—Neeea itapiti kooame ko'kakamehua, aamoo, ki machiya pehji. No'o koayaa naatipua tiameo, No'nowichio tehki, kajumichio uhjuratiame. ³⁵Eemea chaachapaniarepu, naao meeche toinapa i'ipapuachio, nape neeche aamo chaanenapua, i'ipapuamea asikame puuupa. Pukaepa neeche aamo chaaniamehua, i'ipapuameo, ti'tijoeri Riosichi e'enanapuhame naewaka chiamehua. ³⁶I'paniachi tekianakamea yowimeripua; pu'ka Riosiwichio i'ipamechitia tekianame yowiraa, Riosichi upania weemera ahjari uumichio peenia eraniamehua; pu'ka weemera ahjari uupuawichio echakamea, i'ipakame ahjama kaawe erakoamehua, puuu yowiraa, ahpo kaawe erakowarapua. ³⁷Wa'a tiichipao, ki ahpo echariachi i'paniapua. ³⁸Wa'a aamo uhjurakame neeche, ki aamo echariachi i'ipamichio, Riosi tehkirachio, wahjachi ohjoriachi pahchaopua tiameo, eemeai ehpeo i'ipamea, ku'ipanipua tiameo wahja ohjoriachiohua, tehkiwachio.

³⁹Pu'ka oowitiameo cheeriopao: “Yooma no'o tuuyekapua no'o ihsiriao”, Siikari ohjoemea waikao, ki ookapi ahjachi erakokapua Eesusichio. ⁴⁰Siikari ohjoemea, wa'a iikapao, ajasisaapa Eesusi kahtiachio, itipinurekapua ahpo mochiwachi che'repamichio. Waikao Eesusia teeme tiame, wa'a itipitiapua ooka taawe. ⁴¹Waikao wa'a itipitioio epeche weeche Eesusichi paparapakapua pehji, aapoe inamukapapua Eesusio, apoe wa'api chiia. ⁴²Puuu Saamaria weemera paparakamea, chaanekapua waikao pu'ka oowitiame:

—Ki aamo cheeriowichioche pichikena teemea ehpeo, tamoe inamukapua tiame, te'ta pichikena teemea, pu'ka chiiao. Nane'rena

teemea ehpeo, i'ka tijoeo, pichiwa te'ta Riosie Weratiamekopua, yooma wehjoarichi mochikameo newipatemia eenakamekopua.

Eesusia, yawichi seekaerewa taanara sautena

⁴³Eesusia pu'ka ooka taawe i'toai Saamario, taamo ahjama u'matokapua Arireami. ⁴⁴Eesusia ki Uurea weeechiche itipinarekapua tekipanakao, Apoe wa'apio cheekapa: “Riosi naewatoamea ki peenia e'raka uuniamepua ahpo wa'api weewachiohua, te'ta ahpo machiwachiohua.” ⁴⁵Arirea weeechi asiyachiamio, kaawe e'raka tetewiretupu wa'ao, wa'achi nonorakamekapapua tiame, Eerusareni pahkochi, tetewakamekapapua tiameo, itapiti yooriaopua wa'ao.

⁴⁶Wa'a o'inia Eesusia, Kaanani e'enatiapua eenechi, pukeri simiyachio ahpo machenariachi, Arirea weeechi, neeroio ahpo wiino iintapariachi. Wa'a Kapenau yasariaipu piiripi tijoe yawichi seekaerewa, ahpo taana kokoriame iinueme. ⁴⁷Waikao ihji tijoea, inamukapao Arirea eenario tuuopa Eesusio, Eesusi kahtiachi eenakapua i'tomia. Wa'a enasaapua, utewa yoorakapua Eesusio, ahpo ta'pechi enamichiohua, ahpo taanao tísia kokorio tuukaopua, amori mukuyo tuuka wa'asi. ⁴⁸Eesusia pu'kao chaanekapua:

—Eeme ti'tijoeri i'wa ohjoemea, ki noochi paparanariamehua, ki tetewaa pehjo no'o peenia ihsiwaopua Riosieo.

⁴⁹Nape yawichi seekaerewa tijoea simitekapua naaracheka utewa chaanekao Eesusio:

—Nape Paamira, no'o cheriwepuapua wa'atíoi, nape yaapiti, amori mukuyamekapu no'o taanaa.

⁵⁰Waikao Eesusia chaanekapua:

—Aamo taana ahjanipua pehjo, saukame kahtipua wa'asio, kaaweruma. Simika ne'nemitiao.

Waikao yawichi seekarewaa, Eesusi chiia paparakapaopua, kaawe eratoka no'rakapua. ⁵¹I'ka no'roiopua pooechio, ihji tijoe nuurewaraa amori ta'pechi asioi natepakao, chaaneriapua:

—¡Ahjame aamo taanaa, yachapakame kahtime puuuapa!

⁵²Waikao apoeo iinatukeriapua, achini keenako o'ineriopua yachapakao, ahpo taanao. Puu ku'kuyamea nehjiariapua:

—Tapanaa taaa kayeoi, toakapua che'eria —chaachaparehua.

⁵³I'ka noonoraa waikao, inatepariapua Eesusio, achini keenako yachapakame kahtio tuurioopua, pu'ka kokoriameo ahjakame kahtio tuurioopua. Wa'a iikapapu kokoriame noonoraa, tísia Eesusichi paparakapua. I'ka noonorao ta'pechi asisooopua, yooma pu'ka ta'perachi mochikamea tiame, Eesusichi paparehua.

⁵⁴Ihji Eesusi ki maaepori iintoriaa, oosa simiyachi iintoniamekapua, Uurea o'inia enasapaopua, Arireao.

Eesusia tu'ikame yachapatena, We'seta ohjoeme

5 Pu'ka neipachiami Eesusia, Eerusarenite moenatiapua isaeri ti'tijoeri pahkotachi siimpaka. ²Eerusarenio, waapi Po'wa Yeeta tewaniachio, wa'a tootoaretiaipua neeroi tekopatetiachio, eureo nayewaniachio, wa'a neeroi maniteniachio, mariki arakokari ajarepua wa'a norikameo, neerochi pakiniachio. ³Wa'ao, ki ookapi mochikame tetewitiapua kokoriame, puuu: ki mamachiriame, rojomi, chookopakame, tu'ikame, petika puuyamekapua wa'ao, neeroi maaniame noonoachisi. ⁴Ti'tijoeria aata Riosi tewekachi ku'iwari, eepi wa'a eejenaka noonotiamae maayame enerepua neeroio, pahcha pakikamea pu'ka neeroi noonosochio, saukame machenaniamekopua ahpo kokoriao. ⁵Piiripi puuu kokoriame wa'a po'yamea, piire weerewa oosa mariki aampa osanao paamuame eneriaipua kokorekao, uwanapakame. ⁶Eesusia wa'a po'yame tetewaopua ki ku'itapisi kokorerioopua pu'kao tiame, iinatukekapua:

—¿Yachapanariame muuui naaju?

⁷Kokoriamea yaapiti nehjiakapua Eesusio:

—Eje'e, nape ki'tiapu no'o neerochi pachamerio, neeroi noonosoopua. Senepi no'o pakimio o'roio, piirechi paapakiapu pahchao, i'wa neerochio.

⁸Eesusia chaanekapua waikao:

—¡Werisisao naaju! ¡Apechunasa pu'ka aamo ipetao! ¡I'toka no'rasa naaju!

⁹Pu'ka cheesochea Eesusio saukame itipikapua tijoea. Waikao

sautetiamea ahpo e'tapara apechunasaopua, mookeka no'rakapua. Nape resipuniachi taawechikopa pu'ka taawechio, ¹⁰yoorewa inatewa i'isaeria, chaachapariapua sautetiameo:

—Resipuniachi taawechikoi ehpeo; ¿achinikai mooketonamua aamo ipetao, ki reesiseniachikoi itapiti tehki yoraniameo?

¹¹Waikao sautetiamea chaaneriapua i'isaeri yoorewa inatiameo:

—No'o yachapatekamea, no'o e'taparawa apechunaka mookeka no'ranurekapua.

Ooka kokoreka mochikamea, ahpo iimenapua neerochi pakikao, ahpo saukame itipimichio. (5:7)

¹²Waikao yoorewa inatiamea i'isaeri iinatukeriapua sautetiameo:

—¿Aatanapu puuua, aamo e'tapara mookeka no'ranurekamea?

¹³Nape puuu tijoe sautetiamea, ka'chi iika nehjiame e'rarepua pu'kao, ki nane'riapa puuua, aatana ihsiriopua ahpo sautekao, pu'ka Eesusio ki naania ikiriamekopua muuwaeme ohjoachio. ¹⁴Ehjepamio Eesusia, eenechi tiopachi natepasaopua sauteriao, chaanekapua:

—¡Nee, saukame muuuapa! Ehpeo ka'te oosa aampa tatakorimitia, ki eenechi ki kaaweruma aamo ikimichiopua, epeche tiameopua.

¹⁵Waikao saukame tijoea ahpo iinatukekamechi iyoriwa inatiamechio, aatana ihsirio tuuka ahpo sautekao, Eesusiko tuuyere pu'kao ahpo sautekameo. ¹⁶Pukaepa isaeri ya'yawichia, Eesusi i'yasirepua aachin teeka ahpo na'ara yoramiao, ki iyorioopapua pu'kao, respuniame taawechio. ¹⁷Eesusia, wa'a tiiachipa piie respuniame taawechio, i'isaeri pa'pamiratuamee wa'a wa'ineniaipua aata sautemichio, chaanekapua pu'kao:

—No'o tewekachi Noonoa, a'chitia keenakooi tekipanamepua, pu'ka ihsia ihsiamе neeea, pu'ka tehkiwara yooraka. Yooma no'o ihsiaa itapitio, apoe Noonо ihsiamepua no'oeo.

¹⁸Pukaepa i'isaeri ya'yawichia, epeche nekamuchekapua Eesusio merinareka, ki respuniame taawechiche tekeka tetewamekopua Eesusio ki iyorika. Ihji i'isaeria nenekarepua Eesusio tiameo, ahpo Noonoko tuuyopa Riosio, Riosichitia ahpo uuyamekopapua.

Riosi Taanara ahpo Noonо utewari iinuwewa, ihtaoi ahpo iintomiaopua weechio

¹⁹Waikao Eesusia, ehpeche epeche kaawe ahpo tuuwikaopua, chaanekapua:

—Pichiwa chaani neeea Riosi Taanaraa, ki nooe e'rachi yooramekopua ihtaoi. No'o Noonо ihsia, yorasiame neeeai.

²⁰Riosia, nakiyamepua no'oo, ahpo Taanao. Pukaepa apoe wa'api tetewitenapua yooma ihta no'o yoranariao. Pukaepa ahpo Taanachi ihkepateka ahpo inatao yorasitenapua ahpo Taanao, pukaepa pukachi ihcheka inisiame Taanaraa ahpo Noonо erasia yorasikaopua. Puuua epeche tiame iintomiitepua pehjiо, aamo i'isaerio, epeche peenia erakomeri tiame. ²¹No'o Noonо aata tatakorichi wahjipakame ahjatenario, nee yooramepua pu'ka, weemera ahjari piipari ki'yakao. Wa'a tiachiopua no'o Noonо ihsinariao, no'oe ihsiamepua. ²²Apoe Noonoraa, kihta apoe chiamepua aataoi, aata cheenaresaa, ahpo Taanachi chiamepua ihta ahpo chianariaopua. ²³Noonoraa, yooma ahpo Taanae ihsiamepua, apochitia weruma tetewipuawichio. Wa'a tiiachipao, Noonо Taanara ki iyoriamea, apoe Noonora ki iyoriamekaitepua, apoe Noonora ahpo Taanachi yasitoamekai tiamekopua.

²⁴'Ki wihtuki aamo chaaniamenia, aaata yooreka keepuamea no'o chiiao, kaawe uuka tetewameopua no'o uhjurakameoi, kiamania pu'kao, weemera ahjario ki wahjiamesi; ihjia kihta seenampa iinuumeri puuuu, Riosie ahpo kokosapuapua wa'asio ahpo tatakoriawichioo, paonakamekopa pu'kao weemera ahjarichio, tatakorika wahjiparichio newitoriopa. ²⁵Ihjia te'ta pichiwapua, weeka tatakorichi wahjipakameka tiamea, ehpe wa'api taawechiami inamumeripua no'o Riosi Taanara chiiao, yooma no'o chiiao yooreka inamukamea, no'oe kiapuamepua pu'ka weemera ahjario, ki wahjiamesi ahjapuameopua wa'asi. ²⁶Pu'ka ki wahjiame ahjari no'o Noonoo tiameo, noochi teerepatiapa, no'o weechi tijoetutioio naawatetiaio. Pukaepa neea, noochi tiamepua ki wahjiame ahjario, apoe no'o Noonochitia. ²⁷Neeepua no'o Noonoe utewari kiatamea, yooma weechi ti'tijoerio nee katewemichiopua pu'kao, pu'ka kiisi kaawe noonoiriapua. Nee puuuu aawata wa'a iintomeria, tijoe weerewaeme naawatetiamekapa. ²⁸Ka'te tahpitika erakomitiapua, i'ka no'o aamo chaaneria, neea, epeche tiame iintomiitenia pehjo, ahkasi yooma wehtere toatiameoipua wahjipakame, ahjakame werisipumiitenia, ²⁹no'oche chaachasocheopua ahjapukao. Puuu no'o ahjateriaa, i'ka weechi noochi paparaka kaaweruma iintokamea, no'o ahjama ohjoremichio kiamania, ahkasi ki wahjiamesi. Nape puuu no'o ahjateriaa, ki noochi paparapa ki kaaweruma iintokamea, ki teesa kokosapuame puuuu, ahkasi ki wahjiamesi.

Aatana nuurewachi Eesusi ihsiria

³⁰'Neeea, no'o tijoe weerewachi inataria, ki seenu inataripua no'o Noonoo inatario. Pukaepa neea, ka'chi iika iintomerinia itapiti ki no'o Noonoo inataria enesoo. Yooma ihta no'o ihsiaa, te'ta kaaweruma puuuu, no'o Noonoo inatari iintonariopua pu'kao, Apoe no'o Noonoo uhjurakame ahpo iintonaria ihsimichiopua weechio. ³¹Eeme wa'api no'o chaachapachitia oowera tijoechitia chiia enesaane, kihta nateyame enemiipua, no'o chiia aatanako tuuyaa, oowera tijoe oijeramechitia chiame enemiinia waikao. ³²Nape kahtiaitepua piirechi aaata, noochi ihsika pichiwatame no'o aatanakoo, puuu noochi ihsiwa pichiwatamepua no'o chiiao. ³³Waani Paatori nehjariaa, pu'ka aamo uhjuria iinatukemichio aatanakoo, pichiwaka tuurepua eee cheeka nehjiakao: "Ki neeepua Riosie Weratiamea, puuuu no'oo neipa enameripua", cheekapua. ³⁴Nape Waanio no'o aatanako ma'chitariao, ki aaata weechi tijoe pichiwataniame nakiyamenia no'o aatanakoo. Oowera wa'a chiiamenia Waani cheeriao, pu'ka no'o ma'chitatiamechi noochi paparakameo, tatakoriria cho'weka cheriwenariapa. ³⁵Waania, tajayameka teerekamepua no'o ma'chiamenayewakao, no'oo

ataanakoo; eemea, ku'witapisi oowera kaawe erakokamepua wa'a kahtiachi e'enapakaopua, keepumiao. ³⁶Nape kahtiaitepua piirechi no'o ma'chitamea, no'o Noono apoe puuua, epeche weruma tiiri tiaame, ki Waanichitia; Apoeo no'o ihsitiae, te'ta ma'chitamepua no'o ataanakoo. ³⁷No'o Noono no'o uhjurasapa, i'wa weechio apoe wa'api pichiwataka no'o nayewakamepua, aamoeo ki tetewaoipua pu'kao, ki inamuamekaipua pu'ka iiyenarior. ³⁸Ki pichikere eemea pu'kao, apoe aamo chaanenariaopua, ki pichikekapa eemea pu'kao, noochi chu'wachie aamo nayewenareriaopua. ³⁹Eemea kaawe iyonanipua pu'ka Ehkoriaami Iyoteriaopua i'yachikao, nape oowera iyonakache teimo orakokaopua ki wahjame ahjariopua. Nape eemea, puuu wa'api iyoterio noochi simiyame nayewamekoipu, ki pahteka iyonakame eemea pu'kao. ⁴⁰Pukaepa ki noochi e'enakame eemea, nooe aamo kiamichioopua, pu'ka ki wahjame ahjariopua.

⁴¹'Eeme ki uunariamea Ehkoriaami Iyoterichi noochi chiiao, aamo kaaweruma nayewamekoi no'oo, ki uuka tetewamenia. ⁴²Wa'a chaachapai eemea no'o kaaweruma naewakao, nane'riame neea aamoo, wihtuki chaachapamekopua aamoo, kiisi nakiyai wa'a chaachapame eemea Riosio. ⁴³No'o Noono kaaweruma tuuyewari aamo i'yetoka eenakamenia, nape eemea, ki no'o kaawe e'raka tetewakamepua no'o eenariao. Nape aaata piirechi ahka enasoo, ki nane'riai ahka o'inia ahpo eenariachio, pu'seremii eemea puuukamera enasoo. ⁴⁴Eemea ki no'o kaawe e'raka uuka tetewiniamea, aaataai wa'a te'teremiipua ki no'o machiyapa no'o ataanakoo. Eemea wa'a te'tiapao, aaataoi amochi asiyame kaawe e'riamekapao, ki no'o kaawe e'reka uukamepua no'o asikoio, no'oo te'ta Riosikoi, ki no'o machikamekapapua. ⁴⁵Nape wa'atiori ka'te aamo no'o wenejimeri maaemitiapua no'o Noonochio, kajuyachi taawechi katewerichioopua. Ki nee iintomeripua pu'kao, Moise wa'api aamo wenejimeripua ahpo nuurarieopua, Riosie ahpo kiaretiaepua ehkoriaamio, puuu wa'api Moise kiaretia nuurari nokisika mochtowa, aamo wa'api ahjachi erakoe. ⁴⁶Moise chiia pichikesaa, noochi paparamera enemii eemea, Moiseo noochi simiyame nayewaka iyoteriopa. ⁴⁷Nape ki pichikere eemea pu'kao. Waikao, ¿achini teeka pichiketa eemea i'ka no'o chiiao?

Eesusia mariki miiri muuwaeme ko'kotena

(Maateo 14:13-21; Marako 6:30-44; Ruuka 9:10-17)

6 Neipa i'kao Eesusi ahjamao, paonatiapua Arirea pa'wechio, Tiiwerio pa'werachi tewaniamechiopua tiame. ²Muuwaeme ti'tijoe ooweru tiamea, pa'we suuwerachiko taamo na'naritokapua taamo tetewitoka, pu'ka Eesusio ki nu'nuti ki maaenari yorasiamekopapua, ko'koame sautesikao. ³Wa'a tetekitioopa Eesusia, teewi yasipakapua

nahpuchi, teemea waikao, norikame mochipakapua Eesusio. ⁴Wa'a taamo nokayoio, amori asiyachikapua Semejenato pahkoa. Pukaepa pu'ka pahkochi simiyame taamo nayewemio maaekai teemea. ⁵Nape Eesusia ki ookapi ahpo na'naritoriopaopua, chaanekapua Eeripeo:

—¿Achini iika tewita teeme kooame, yooma i'ka muuwaemewichioo?

⁶Oowera wa'a cheekapua Eesusia Eeripeo, aatia cheetarepua e'raka, ahpochi paparaopua, nane'riai cheere Eesusia ahpo iintomiaio. ⁷Nape Eeripea nehjiakapua:

—Ooka sienta taawe sotatiame taritiai kooame, ki ahsepatariaipua posaka ko'koniamelopua.

⁸Waikao piiripi masitera Anteresi tewaniamea, Siimoni Peeroo pooniraa, chaanekapua Eesusio:

⁹—Piiripi kuita temari nutukarache maanipua, nape mariki paani wa'api, seewara tewaniame tiiriko paani, ooka so'chi ahjama, nape ¿ihtanapua, ki ookapiwichioo?

¹⁰Eesusia taamo chaanekapua ahpo ma'masiterao:

—Mochipanuremitiapua pu'kao, yoomahka.

Waikao mochipakapua paasepochi, weeru paasepochikopa wa'ao, mariki miiri ahkakapua mochipakamea, ti'tijoeapua ooweruapua tiame. ¹¹Eesusia kiatiapa pu'ka mariki paanio, pu'ka ooka so'chiopua tiameo, cheriwema ki'yakapua ahpo Noono te'pa tewekachi kahtiameo. Wa'a iintosaapa Eesusia, taamo ki'yakapua pu'kao yooma ti'tijoei naachutemichioopua. Waikao teemea yooma naachutepakua, yoomahka ko'kotiapua ahkasi poposaka aiwaniachisi. ¹²Waikao Eesusia yoomahka aiwaka poposatioopa, taamo ahpo ajawariao, chaanekapua:

—Yooma na'poamitiapua chi'wapame soparakameo, kihta wa'atia wekamichioopua.

¹³Waikao teeme na'poanuraretiamea, oosa mariki aampa ooka waari weeweruma na'poatiapua chi'wapame soparakameopua, pu'ka mariki paani tiiriko seewara tewaniamee, paanitatiame. ¹⁴Waikao yooma puuu ti'tijoe ooweru tiamea, i'ka ki nu'uti ki maenari Eesusi iintoriao, ki nu'uti peenia tiame chaachapakapua ahpoo:

—¡Te'ta pichiwa Riosie tamochi ti'tijoe richi enamio tuutiamera ihjía!

¹⁵Nape Eesusia nane'rekaopua ahpoo, utewachi i'topuamekoopua yawichi weramiaopua, poanachi akipakapua ki naania iika wa'ao, epeche teewiami ooruchi.

Eesusia nerojampa ihtoria

(Maateo 14:22-27; Marako 6:45-52)

¹⁶Tukaoopua wa'asi, teeme masiteraa pa'wesuwe tetekisaapua, ¹⁷pawekakerachi mo'moenatiapua. Pawekakerachi mo'moenasaapa,

wa'a pa'wechipo nokisiniapua, Kapenau muuwari mochiwachipoopua. Teemea Eesusio ki eenopa tukaokopaopua wa'asio, teemeche piineri uumatokapua, Kapenaukoo. ¹⁸Wa'a keenako Tiiwerio pa'wechipo nokisinioio, ki muuenati eejekapua, ahkasi pa'weoi ki nu'unti pe'koteka, te'pasi wewerisitiapua pe'konio. ¹⁹Téhpe nokisinioio pa'wechipoo, tehki nokisikaopua pawekakerao matakakesikao, taamo pukamina ihtoame tetewitia aatao, nerojampa weritoame. Teemea, wa'a ihtoame tetewapao tísia majaka teemea, ki machikapa Eesusikoioopua, tukaokopa. ²⁰Nape Eesusia taamo sisinachachapua cheeka:

—jKa'te majako eemea, neeekaite puuua!

²¹Waikao teemea majayaio kaawe erapakapua. Waikao tísia kaawe e'raka mooenaputiapua pawekakerachio, wa'a ikitioopua, ikanati Kapenau pawekakera chuchupachi ajasitiapua.

Ti'tijoeria Eesusi i'yani

²²Pu'ka meereopua, wanamina pa'wechi itipikamea, ki tetewakapa puuuche pawekakera wa'a pa'a piari chuhkuameo, nane'rieriapua pu'ka masiterao piineri uumatorioopua, ki Eesusi ahjama. ²³Waikatakirio, piirechi pawekakerachi Tiiweria eename, chuchupakame tetewariapua, Eesusi ko'koteriachimina muuwaeme ti'tijoerio. ²⁴Waikao ki tewakapa Eesusio pu'ka Tiiweria eename pawekakerachio, i'yamo oraparia puuua. Pukaepa pu'ka pawekakerachi mo'moenasa, Kapenau siimpariapua.

Eesusipua, kooame ahjatiamea

²⁵Paonasaapa pu'ka neerochio, wa'a tewisaapa Eesusio Kapenauo, iinatukekapua Eesusio:

—Masitari, ¿achinitio asikamua i'wao?

²⁶Nape Eesusia cheeka nehjiakapua pu'kao:

—¿Eemea pahtekamekosa eemea no'o aatanakoo, ki maaepori iintokopao, wa'a tiachipa noochi paparanariame eemea? ¿Oowera aamo no'o ko'kotemichio e'nakamekosajuoiopua naaju, no'o i'yasikao? ²⁷Ka'te resipamita eemea aamo kooameche ki tehpe e'rameche i'yakao, ohso kaawe eemea tehpe e'ramera kooame i'yame enepuapua, pu'ka kooame ko'kosaa eeme, ki wahjiamesi ahjari eneniame, pu'kao, nee Tijoe Tijoetukamea, nooe inisia aamo ki'yakao. Wa'a iintomichio no'o uhjurakame no'o Noonoa i'ka weechio.

²⁸Waikao aapoeo iinatukekapua:

—¿Ihtanakosapu taamo nokijera Riosi?

²⁹Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Naati puuua, no'o ahpo uhjurariachi pichikeniamé.

³⁰Waikao aapoeo chaanekapua:

—¿Ihtatia ki maaepori tiame yoratamu, pu'kao tetewakapa, aamo pichikemichio? Yorasao naaju pu'kao. Árisa, eenechi ko'kotesao naaju. ³¹ Moisetarua wa'a iintokamepua, maana koi'ra ko'kotekao taamo ehkoriaami mochiriameo, wakiwechiami nokisinioio. Wa'a chiiame Ehkoriaami Iyoterichiopua, eee cheekao: “Apoeo, tewekachi eename koi'wame, ko'kotekapua.”

³² Waikao Eesusia chaanekapua:

—Nape neeea, ki Moisetaru iintorio tuunania pu'kao, Apoe iintorio tuunania pu'kao no'o Noonó, tewekachi kahtiame. Puuu Apoepua tiameo, pu'ka te'ta pichiwari kooame ki'yameraa, tewekachi eenameo. ³³ Te'ta pichiwari kooamea, tewekachi o'inia eenakamerapua, Apoepua tewekachi o'inia tekikame; puuu te'ta tewekachi kooamea, tewekachi tekekamepua ahjae te'ta weemera ahjari teerepuawichioopua.

³⁴ Apoea waikao, wa'a chiipa Eesusio, chaachapakapua Eesusio:

—¿Aa Paamiraa, naakonakosa wa'a tiamepua? ¿Pu'kakamera kooame taamo kiamitiapua ohso kaawe!

³⁵ Waikao wa'a chaachapakopa pu'kao Eesusia chaanekapua:

—Nape neeea, ki aamo kooame erakoa chiiamenia. No'o wa'api naewaka chiiaitenia, no'oo kooamechitia nayewakaopua. Neeekaite puuuu, puuu kooamea. Noochi paparaka e'etakamea ko'komiao, kiisi chorowameripua wa'asi, noochi paparakamea, ki oosa paramumerioipua. ³⁶ Nape no'o aamo cheeriachitia, eemea ki pichikenapua no'o chiiario no'oo aatanakoo, tetewaiopua. ³⁷ Yooma puuu no'o kiapuamea no'o Noonoeo, noomina e'etakameripua; wa'a ikisoo pu'kao, neeea uumeripua. ³⁸ Neeea ki no'o e'ra yoramia eenakamenia tepoonaopua tewekatepao, naati e'ra yoramia eenakamenia, Apoe puuu no'oo uhjurakame. ³⁹ Apoe no'o uhjurakame e'raa, kaawe neesetopuamepua pu'ka no'o kiapuameo, neeea pu'kao, eenechi ahjatemerinia pu'kao i'ka weechio mukukoi, pu'ka kajuyachi taawechi te'ta asisooopua wa'asi. ⁴⁰ No'o Noonoo nakiyaa, ki wahjiamesi ahjaniamapua, aaata pahteka tetewikame ahpo Taanaopua aatanakoo, ahpo Taanachikamera paparakaopua. Waikao yooma aaata noochi paparamo, wahjipakameoi i'ka weechio, waika kajuyachi taawechiopua, eenechi ahjatemanía pu'kao.

⁴¹ Waikao puuu i'isaeri ti'tijoeria rurumurakao, kiisi kaawe chaachapakapua Eesusio, Eesusio chiipao: “Neeepua tewekachi o'inia tekikame koi'ra.” ⁴² Wa'a cheekopao ti'tijoeria, chaachapakapua:

—¿Ki ihjipu Eesusi, Oose tewaniame taanara? ¿Ki machiyame teemea pu'ka yeeyerao, pu'ka noonoraopua tiame? ¿Achinikai tewekachi o'inia tekikameko tuunapua?

⁴³ Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Tooa pu'ka aamo rulumura chaachapao. Te'ta pichiwamekaite neeea no'o chiiao, te'ta tewekachi no'o eenamekoo, te'ta pichiwari puuua; neeepua te'ta tewekachi kooamea, no'o ahjae te'ta ahjari aamo ki'yaa. ⁴⁴Nape aataai ki keepukame no'o Noono chiiao, noochi e'enanurawa paajutetio, ka'chi iika enameripua noochio, pu'ka Riosi kooame uhjuraria ko'komiao. Nape no'o Noono paajutewa e'waka e'enakamea, ko'komeripua pu'ka kooameo. Waikao neeea pu'kao, weemera ahjarichi te'terewa kiamania. Pu'kaonia wa'a iintoriaopua, kajuyachi taawechio, eenechi ahjatemanía wahjipariameoipua.

⁴⁵Ehkoriami Isaia Iyoteriachio chaanipua: “Yooma Riosi mochiwarichi mochimeria, Riosie masitetiame enemeripua.” Wa'a tiichipa, yooma no'o Noonoe pepenitetiamea, yoorekamea tiame, noomina e'enamepua.

⁴⁶Aawataai ki tetewai Riosi ahjae pepenipakamepua, Riosio ki aata puusie tetewiniamekopua, naatiche tetewikamepua pu'kao Riosichi wa'api eenakame. ⁴⁷Wa'a tiichio te'ta pichiwa ihjia: noochi paparakamea, weemera ahjari iinupakamepua, te'ta ahjari ki wahjiamesi. ⁴⁸Neeekaitepu puuu kooamea, ahjaetiamea pu'ka weemera ahjario. ⁴⁹Aamo ehkoriamia maana koi'ra ko'kakaihua wakiwechi nokisiaio, wahjipakamepua. ⁵⁰Nape neeea seenu kooame naewaninia, tewekachi o'inia tekikame, pu'ka ko'kakameo ki mukimapua seena aampa. ⁵¹Neeju puuu kooame ahjatiamea, te'ta tewekachi o'inia eenakamea. Pu'ka kooame ko'kakamea, mukukai, ahjari teeremapua ki seena aampasi. Puuu kooame no'o weerewa puuua, i'kao, i'wa wehjoarichi mochikame kiamania pu'kao, ki seena aampasi ahjamichiohua pu'kao.

⁵²I'isaeri ti'tijoea ki pahtiapa puuua, ahpo chaachapakapua:

—¿Achini iintoka taamo kiatapua ahpo weerewa ko'kopuaopua?

⁵³Waikao Eesusia wa'a chaachapopao, chaanekapua:

—Neeea pichiwa aamo chaanenapua, ki aamo ko'kosoo no'o weerewao, iijisoo tiame no'o eeraraoi, ki iinuemeri eemea amochio, te'ta pichiwari ahjario. ⁵⁴Ko'kakamea no'o weerewao, iijikamea tiame no'o eerao, iinueme puuuapa, ki wahjiamesi ahjaniameo; pu'kao neeea kajurachi taawechio, mukukoiopua pu'kao, eenechi ahjatema neeea. ⁵⁵No'o weerewaa ki oowera kooamepua, no'o eeraa tiame ki oowera iijiwarihua. ⁵⁶No'o weerewa ko'kakamea, no'o eera iijikamea tiame, noochi ohjoeka kahtiame puuua, neeeai pukachi kahtiamepua. ⁵⁷No'o Noono ahjaria no'o ahjari puai, apoe no'o uhjurakame. Pukaepa, noochi koayamea, noochi uuka ahjamapua ahjario. ⁵⁸Puuupua te'ta kooame tepoona eenamea tewekachi, ki puuuka tiamepua maana koi'ra taamo ehkoriamio ko'karia, pu'kao ko'kakaio wahjipatiame; nape i'ka kooame ko'kakamea, mukukai, ahjamapua, ki seena aampasi.

⁵⁹Pu'ka wa'atiame masiteka Eesusia Kapenau napawikarichio.

Ki wahjiamesi ahjaniamе naawesari

⁶⁰Muuwaemea, yooma i'ka wa'a tiame inamukapao, ahpo ihchio chaachapariapua:

—Nape ihji pu'ka chiiia, ki teesa tehki tiamepua. ¿Aaatatia pahteta pu'kao?

⁶¹Nape Eesusia nane'riapa pu'ka ahpo masitia chaachapao, chaanekapua:

—¿Kiisi pahtena eemea no'o masitiao pehjiio? ⁶²¿Achipu erakotariamare eemea no'o aatanako pahtesaopa, no'oo Tijoe Tijoetukameo te'pa tewekachi tetewime teeresaapua no'o yasariachio, ke'chu i'ka weeechi no'o tekioiopua? Waikaope tisia pahtemerii eemea, i'ka aamo tuuyao. ⁶³Taamo iikarakamera ahjatiamepua taamo weerewao; ki iikaeme enesaa teeme taamo weerewachio, ki ahjamii teemea taamo weerewaraa, oowera weerewachea piineri, kihtawichio kaawekamepua. No'o aamo nayeweriaa te'ta iikachi simiyamepua, te'ta pichiwarikamera ahjari amochi teerepame, aamo kaawe e'reka u'wisoopua. ⁶⁴Nape iintuna eemea paikapi ki no'o pichikiame.

Wa'a cheere puuuapu Eesusia nane'riapa pukeri o'inia aatanako ahpo ki pichikemerio, wa'a ikisa aatanako tiame ahpo nehjimerio noriwi. ⁶⁵Eesusi aampachi cheekapua tiameo:

—Pukaepa aamo chaanekamene ki aaata enamio tuuka noochio, ki no'o Noonoe eratetiame enesoo.

⁶⁶Waikao o'inia neipao, puuu muuwaeme Eesusi ahjama ohjoamea keepuka, toakapua Eesusio, ki ohjokapua ahjamao wa'asi. ⁶⁷Wa'a ijikikopapua pu'kao, Eesusia taamo iinatukekapua tiame, ahpo oosa mariki aampa ookao:

—¿No'o toitare eemeai?

⁶⁸Siimoni Peeroa nehjiakapua yooma taamowichioo:

—Paamira, ¿aatanachi uumpata teeme? ¿Ki muuuchekosamu, taamo ki wahjiame ahjari masitekamea? ⁶⁹Aamokamera pichikiame teemea, aamo nane'riamekapa teemea, te'ta pichiwa tewekachi o'inia eenamekopua, aamoo Riosie, Te'ta Weratiamekopua.

⁷⁰Eesusia waikao chaanekapua pu'kao:

—Nape Peeroo, ki yooma eeme wa'achi erakoamekopua. Piiripi eemea na'arame tijoepua, aamo oosa mariki aampa ookao, no'o poanataka uurioipua, no'o ahjama tekipanamichioepua.

⁷¹Wa'a cheekao Eesusia, Uurasi nayewaka cheeriapua, Siimoni Ihkarióte taanara, puuu Uurasikamera enemerikopua te'ta na'aramerio, nanaaramechi ahpo nehjakaopua, noriwi. Eesusia nane'riame eneriapua wa'a iintomerikopua, Uurasia wa'apikai oosa mariki aampa ooka uutiamеa.

Eesusi poponiraa ki paparariaipua Eesusichio

7 Neipa i'kao Eesusi ahjama Arirea weeerachiami ohjotiapua. Eesusia ki oinarekapua Uurea weechiopua, i'isaeri pa'pamiratuameepua merinarenipao. ²Ekapora Pahko asiyopaopua i'isaeri papakotao, ³Eesusi poponiraa ki nakiyapaopua ahpo pa'chio, chaachapakapua Eesusio:

—¿Achini iikai ki Uurea siminamua wa'a mochikame aamo na'naritoameai, aamo tetewimichiopua pahkochi, aamo ki maaenari tísia peenia tiame ihšiaopua tiame? ⁴Aataai ahpo weruma tetewijeramea ki itipiamepua noriwio, ohso kaawe ahpo tetewitiamepua, ahpo peenia ihshiao, ahpo weruma tiiaopua, machipuawichiopua. Wa'a simika iintometiaimua aamo peenia ihshiao, yooma wa'a pahkochi nokayameo, aamo pu'sereka tetewimichiopua.

⁵Aapoe wa'api poponiraa, oowera wa'a chaachapamekapua, ki ahjachi paparapapua Eesusichio. ⁶Nape Eesusia wa'a chaachapopao, chaanekapua pu'kao:

—Ka'i. Ki siimania pehji wa'ao, ki asiyame neeea noochio pehji, no'o te'ta ma'chiame oimiachiopua; nape wa'a tiainia noochio, amochio ka'chi tiamepua aamo siimpamiao. ⁷Eemea ki seepurawaemepua wa'ao, nape neeeape, neeea no'o seepurawao, ma'chitamekapapua pu'kao, ki kaawe nokayao. ⁸Eemea siimpanariaa siimpapuapua. Neeea i'wa itipimapua pehji, ki asiyapa pehji, no'oo te'ta ma'chiame oimichioopua pehji.

⁹Wa'a cheeka itipika Eesusia Arireao, teeme ahjama ohjoameapua tiame.

Eesusia ekapora pahkotaniachi ihsiwa

¹⁰Neipa ahpo poponi siimpasoopua, wa'achi siimpatiapua tiame, nape Eesusia noriwi teetoka. ¹¹I'isaeri pa'pamiratuamea pahkochio, i'yaka ohjoriapua Eesusio, iinatukeka ti'tijoerio.

¹²Wa'a pahkochio, muuwaeme ti'tijoeri kaaweruma naewamekapua Eesusio, ooweru tiame, nape pu'kachepao noriwi teereka. Eesusi naewamea ookapi, kaawerumako tuuyamekapua Eesusio, nape wahjachia Eesusi na'araka naewamea, ki kaawerumako tuuyamekapua Eesusio, ti'tijoe wisikuiameko tuuyapua pu'kao.

¹³Nape Eesusi kaaweruma chaachapamea, wichipa nayewaka kaawe chaachapaka nayewamekapua Eesusio, majayamekapa i'isaeri pa'pamiratuameo.

¹⁴Naasipa simiyoipa ekapora pahkoo, Eesusia tiopachi pakikao, wa'a napawikame masitekapua, ti'tijoe ooweru tiame. ¹⁵Waikao wa'a tiopachi i'isaeri wa'a e'enamea, peenia erakoka inamukapa Eesusi masitiao, chaachapakapua:

—¿Achini ihsika ki ookapi machiyame ihji tijoea, ki penitetiameaipua ma'masitarieo?

¹⁶Eesusia inamukapa pu'ka chaachapao, chaanekapua:

—No'o masitiaa ki nooechi simiyamepua, apoe no'o uhjurakamee chanitiame ihjia. ¹⁷Aaata te'ta Riosi e'ra e'weka mochikamea, machika inamumapua i'ka no'o chiiao, nane'remapua tiameo no'oo Riosichi eename nayewamekoopua; machika inamumapua no'oo, no'o nayewao oowera noochi machename enesoopua. ¹⁸Aaata piire ahka apochiche machename masitiame enesaa, ahpokamera kaawe e'repuawichio masitiame puuua; nape aaata ahpo uhjurakamekamera kaawe e'repuawichio i'yamea, te'ta pichiwari nayewamapua ahpo uhjurario, kihta ahpowichiokamera kaawe e'repuawichiopua i'yakao.

¹⁹¿Ki pichiwakosapu Riosi Moisetaruo ki'yaria nuuraria? Pichiwa tiame enerepua, nape eemea kiisi yooriamepua pu'ka nuurario. Eemea pu'ka Riosi nuurari te'ta yooriame enesaa, kiisi no'o merinaremii eemea.

²⁰Waikaopu ti'tijoeeria, chaachapakapua:

—Nawajikamepu muuua, teekupakame muuua chiia. ¿Aatanapu aamo merinariamea?

²¹Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Nee, piiripi tijoe sautekainia, nape eemea ki nu'uti no'o nekaweka tetewakapua, resipuniame taawechi no'o wa'a iintoriopa. ¿Achini tiachipa no'o nekawekame eemea? ²²Eemeai kiisi iyoriamepua, eemeai resipuniame taawechioi, aamo siichitepuwa nokayamekopapua, pu'ka nokiwao te'ta iyorimichio kiatiamekaipua, Moiseeo. (Nape ki Moisekamerae o'inetiamekoipua ihji siichitepuwa nokiwaopua, aamo wa'api ehkoriaami noonorikamera o'ineriamekoipua, i'ka siichitepuwa nokiwameopua.) ²³Waikao aamoo resipuniame taawechioi, aamo tijoe kohjakoi siichitepuameaipua, Moisetaru nuurari iyorikao, ¿achini iikai nekakona eemea no'oo aaata sautesoo resipuniame taawechio? ²⁴Kiisi oowera wa'a teeremeche tiamechiche ne'nekache chaachapamete eemea. Eemea aaataoi ki kaawe iintorio chaachapanariaa, ke'chu aaata te'yaiopua, te'ta kaawe teeremio ne'nesapa, teripuapua terinariaa.

Eesusia ahpo eenariachi nayewania

²⁵Eerusareni ohjoemea, Eesusi kaawe nayewame inamukaopua, ahpo chaachapakapua:

—¿Ki ihji ohjoare i'yaniamea merinareka? ²⁶Wa'a ihsinapua yooma inamuachi nayewaka, aaataai ki a'chi chaanenapua pu'kao. ¿Wa'atia kaawe e'renakosapua i'isaeri yoorewa neesetoameai, pichiwa Riosie Weratiamekopua Riosichi eenameo, i'ka wehjoarichi

mochikamechiwichio weratiamekoopua? ²⁷Nape teemea i'ka tijoeo, ¿nane'riamekosa teemea, akana naawakamekoopua? Nape te'ta Meesia eenoiopua, puuua Riosie Weratiame tewaniameo, aataai ki nane'remeripua, ahka i'ka weeechi o'inia eenariachio, teemea tewekachi o'inia enameriko erakoapa.

²⁸I'ka wa'a tiame inamukapao Eesusia, tiopachi masiteka weeru nayewakao, chaanekapua pu'kao:

—Eje'e no'o maachi eemea, maachi eemea no'o ohjirachioopua tiameo, nape eemea ki maachipua ki i'ka wehjoarichiche no'o ohjoemekoo. Neeea aata aamo ki machiyamee, uhjuratiamepua.

²⁹Neeea maachipua pu'kao, pukae uhjuratiamekapa i'wa wehjoarichio.

³⁰Wa'a chiiopa Eesusio, iyoriwa inatiamea, chapisa i'tomo orapakaipua Eesusio, peereso yachamia. Nape wa'a erakokameai, ki chapikapua pu'kao, Riosieo wa'a tiame po'yopua pehjo. ³¹Nape Eesusio muuwaeme ki nakiyoiopua, muuwaeme ahjachi erakoriapua tiame, wahjachia chaachapariapua:

—¿Aatana aata epeche tiame iintotamarepua ki ihjichitia, i'ka eee tiame ki maanenari yoorakao? ¿Ki ihjijuare Riosie Weratiamea?

Eesusi chapimia uhjuratiame

³²Iyoriwa neesetoria, ihchi kaawe naewaniopa Eesusio, ki anachapariapua waikao, ikanati uhjurariapua waikao, Eesusi chapimichio. ³³Waikao Eesusia ahpo chapimia e'enakameo, chaanekapua:

—Ku'itapi yasimeri neeea, aamo ahjamaopua pehjo. Wa'a ikisaapa neeea, no'ramerinia, no'o uhjurakame kahtiachi. ³⁴Wa'a no'o no'rasoopua, no'o i'yaio eemea, ki no'o teimeripua. No'o yasimiachio ka'chi iika e'enameri eemea wa'ao, no'o ahjamao.

³⁵⁻³⁶I'isaeria ahpo chaachapakapua:

—¿Achini cheeka chaanipua naaju ki ahpo teipo tuukao? ¿Wahka simika chiiarepua naaju seesenu weeechi, wahkami ahka mochikame, ki isaeri ti'tjoerikamera masitemia? ¿Akahtia akipatapua ki teipua?

Aaki neeroi ahjame yeename

³⁷Eesusia kajuyachio pahkoo, epeche iyoriwa taawechiopua pahkoo, werisika chaachanekapua:

—Aata piire ahka paramuamea, noochi e'enaka nerojimeripua. ³⁸Noochi eenaka nerojikamea, tísia kaawe erameripua ahpo iikachio, ki ku'ita neeroi u'mamechitia akichi. Wa'a chiiame Ehkoriaami Iyoterichio.

³⁹I'ka wa'a tiame cheekao Eesusia, Riosi Riosiwari ku'iwa naewaka cheeriapua pu'kao, Riosie Eesusichi paparakameo

kiapuameopua pu'kao. Nape ihji Riosi Riosiwari ku'iwaa, ahkasi Eesusi eenechi tewekachi moenasopa, kiapuamepua Eesusichi paparameo.

Ahpo pi'pirena poanatuwari

⁴⁰ Wa'a cheekame inamukamea Eesusio, chaachapakapua:

—Pichiwa wa'a ikitiame ihjia, ehkoriaami enamo tuutiamea Riosi nayewaturaeo.

⁴¹ Nape wahjachia chaachapakapua:

—Apoe ihjia, Riosie te'ta uutiamera, Riosie Weratiame.

Epeche wahjachia tiame, chaachapakapua ookapi:

—¿Nape Arirea o'inia enatare puuuu? ⁴² ¿Ki Weereni machenamerikai puuuu, Raawitaru tetejimarichi, ehkoriaami yasakame Weerenichi wa'api? ¿Ki wa'akosa chaanipu Ehkoriaami Iyoteri?

⁴³ Wa'a chaachapakapua puuuu Eesusio, ahpo poanatuwapua.

⁴⁴ Ookapi puuu ki wa'achitia ahpo inatamea, chapinareriai puuuu Eesusio, nape ka'chi yoorakapua pu'kao, wa'a e'erakoaiopua.

Yoorewa ya'yawichia ki Eesusichi paparame

⁴⁵ Waikao iyoriwa inatiamea wa'ao, wa'atia nonowakapua parisero mochikachio, wa'ao te'ta ne'neserosi pa'pamuratuamea, iinatukekapua pu'kao:

—¿Achinikai ki chapika eemea pu'kao?

⁴⁶ —Seewepaka teemeapu pu'kao, ki nu'uti peeneka nayewamekopa, kiisi aawatachitia —chaachapakapua nehjiariapua, iyoriwa inatiamea.

⁴⁷ Waikao te'ta ne'neserosi pa'pamuratuamea, chaachapariapua:

—¿Aa eemeai, sewina erapakapua naaju, ahjachi paparanarekao?

⁴⁸ ¿Akana inamuame eemea, aaata taamo pa'pamiratuameo, aaataai pa'pariseroai, pukachi paparanariamekoo? ⁴⁹ Ka'ii, wa'a nokayamepua, ki machiyamea taamo masitiao. Wa'a te'teriapa puuuu, kokosapuamepua Riosieo.

⁵⁰ Nape Nikoremoa, puuu piie tukaoo Eesusi nayewemia eenakamea, chaaneriapua ahpo napawiriachio:

⁵¹ —Taamo nuurari yooreka mochitoniamea, iinatuteka nane'renuriamepua pahcha, itapiti aaata a'chi iintoria katewenariaa.

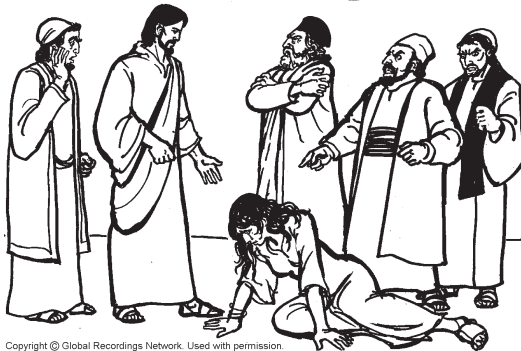
⁵² Apoeo nehjiariapua:

—¿Ki muuju tiame Arirea tijoe, puuuchitia? Ne'neo amoe, i'ka Ehkoriaami Iyoterichio ki wa'a chiio, aawataai puuu Riosi na'nayewaturao, ki Arirea puuyakamekopua.

⁵³ Napawikamea, yooma i'ka chaachapasaapa, nonowariapua tiame, ahpo ta'pechiami.

Oowitiame suwepori ihsiamе

8 Nape Eesusia, teewi ajasitiapua roomosachite, Ooriwo tewaniachi. ²Pu'ka meereo, piari yasisaapa, eenechi wa'a e'enatiapua i'isaeri tiopachi. Wa'ao, muuwaeme ahsekapua pu'kao. Waikao Eesusia yasipakao, o'inekapua eenechi, masiteka. ³Wa'a ihsioipa Eesusio masitekao, Moise nuurari ne'nesetoria, pa'pariseroa tiame wa'a e'enakapua, piiripi oowitiame i'toka, suwepori ihsioi chapitiame. Ihjia pu'kao, naasipa werapakao, ⁴chaachapakapua Eesusio:

Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

I'isaeri pa'pamiratuamea, oowitiame suwepori ihsioi chapisaa Eesusi u'pasaopua pu'kao, Eesusi iinatukena ihtana kokosapuamekopua pu'kao. (8:5)

iyotekapua. ⁷Waikao, simiteniapaopua iinatukekao, riisasipakao Eesusia, chaanekapua pu'kao:

—Aaata eemea ki tatakorieme enesaa, pasipupuapua, i'ka oowitiameo.

⁸Wa'a cheesapa, eenechi chukipaka simitekapua iyotekao, wehchi. ⁹Waikao wa'a chaanetiapa aaata pasipumeria, aaataai ki pasipukapua, piiripi o'inekaopua ahpo tehte makoyao, wa'atia ki pasipusa yooma pipiripi ahka ihpapasa nonorakapua, o'ochetiame pahcha o'ineka, ahkasi yooma. Wa'a ikitoopua Eesusia, piineri toitiapua, oowitiameche ahpo chokichi weeriameche ahjama. ¹⁰Waikao Eesusia oowitiameo, nanarichi ne'nepaka iinatukekapua:

—¿Akana uumparupu aamo wenejiamea? ¿Piiripiai, ki aamo pasipurupua?

¹¹Ka'i —cheekapu oowitiamea— aaataai, Paamira.

Waikao Eesusia chaanekapua pu'ka oowitiameo:

—Masitari, i'wa weeri ihji oowitiame, suwepori ihsioi chapitiame.

⁵Moisetaru nuuraria, pasaka merinuramepua wa'a iintokameo. Nape muuua, ¿ihtana iintopuameko chiiamemua i'ka oowitiame wa'a iintokameo?

⁶Oowera wa'a chaachapakame puuua, Eesusio ki kaawe chaachasoo, chapinariapa. Nape pu'kao wa'a chaachapoio, Eesusia chukipaka wehchi

—Neeeeai wa'atia aamo toiyamepua, kihta terika. Neeea aamo ki kaawe iintorio, cheriwetiame aamo itipitiame. Kaawe erakoka no'rasa naaju. Ka'te oosa aampa, tatakorimitia naaju.

Eesusia yooma wehjoarichi tajayame

¹²Waikao Eesusia, eenechi simatekaopua masitekao, ahpo masitiao, chaanekapua:

—Nee puuuu, i'ka wehjoarichi mochikame tajayamenia, ki tukapachi ohjomichiopua. No'o na'naritoamea, ki tukapachi oimeri puuuu, no'o tahjera uutapachi oiyapa. No'o tajaya pahtewari apochi uukamea, te'ta weemera ahjari iinuepamepua, ahkasi ki wahjiamesi.

¹³Pa'parisero iyoriwa inatiamea, chaanekapua Eesusio:

—Amoe wa'api, nayewanimua, aamo wa'api. Ahpo wa'api nayewaniamea, kiisi pichiwapua chiiaa.

¹⁴Eesusia nehjiakapua:

—Nape wa'atiai, no'o wa'api nayewainia, pichiwa chaaninia, nane'riapa no'oo, aatanako. Neeea nane'riamenia no'oo, akana o'inia no'o eenamekoo, akana no'o no'wamerikooipua tiameo; nape pu'kao eemea no'oo, ki nane'riamepua. ¹⁵Eemea, ki no'o te'ta machiyamekai aatanakoo, ki pichikiame eemea no'o pichiwa chiiao, no'o weechiche ohjoeme maayamekapapua, oowera weechi mochikamechitia inatamepua. Nape aamoo wa'atia ki kaaweruma inatoiopua noochio, kihta aamo iikachio i'yame neeea, kaawerumakoio ki kaawerumakoio, aatachioipua amochio. ¹⁶Nape amochi i'yame enesania, ki ookapi teimiinia ki ka'karuma noochi inatao. Wa'a ikimeri neeea amochio, ki piinerikapa neeea te'ta pichiwatamea, ookakapa teemea amochi i'yameria, neepua piiripia, no'o Noonopua piirea, Apoe no'o uhjurakamera, te'pa tewekachi kahtiam. ¹⁷Aamo yoorewa iyoriwachio, ooka tijoe wa'achi chaachapaka pichiwatameo, pichiwachitia uuyame eemea. ¹⁸Wa'a teeresoo aamo yoorewa iyoriwao, waikao ooka pichiwatamea iniwae neeeai: no'o Noonopua piiripia, apoe no'o uhjurakamera, neepua piirea. Na'pa teemea, wa'achi chaachapaka pichiwatamepua, no'o chiiao.

¹⁹Waikao aapoeo chaachapakapua:

—¿Nape akana kahti aamo noona?, ki naaniatepua i'wao.

Eesusia nehjiakapua:

—¡Aa, wa'a chaachapaka nayewame eemea, te'ta no'oo ki machiyapa, te'ta no'o Noonooi ki machiyapa! Te'ta no'o machiyame enesaa eemea, machiyame enemii eemea no'o Noonooi.

²⁰I'ka wa'atiame cheeka masiteka Eesusia isaeri tiopachio, waapi toomi ihkokewa toaniachio, tiopachiwichio ku'iwariopua. Wa'atiame masitioipua, ki aata a'chi yoorare Eesusio,

chapinariaiopua pu'kao. Puuu Eesusi chapinariai ki chapitiamea, apoe wa'a teerere puuuu, ki asiyapa pehji, Riosi nakiyachitia chapipumeo.

“No'o simiyachio ka'chi iika siimpamete eemea”

²¹Eesusia eenechi chaanekapua:

—Siimerikaite neeeapa. Waikao eemea, ahkai no'o i'yaio, ki no'o teimii eemea, wa'a no'o simiyachio. No'o simiyachio, ka'chi iika siimpameri eemea.

²²I'isaeri yoorewa inatiamea ahpo chaachapakapua waikao:

—¿Ahpo merimerijoarepua naaju, ka'chi iika siimpo tuukaopua ahpo simiyachio?

²³Nape apoeo simitekapua chaaneka:

—Eemea i'wa teere tijoetukamepua weechi; neeea, te'pa tewekachi o'inia eenakamepua; no'o te'ta ahjaria, ki i'wa weechi o'inekamepua. ²⁴Neeea aamo tatakorihi wahjipamio tuukamenia, ki no'o machisaa no'oo, te'ta aatanakoo, aaata te'ta aamo tatakorihi cheriwiameraopua. Wa'a tiachipao, ki noochi e'enaka aamo cheriwenuresoopua tatakorihi, aamo tatakorie wahjipameri eemea.

²⁵Aapoeo ki pahtekapao, chaachapakapua Eesusio:

—¿Aatana muuuu naaju?

Eesusia chaanekapua:

—¿Aatia eenechi aamo chaanetania? Aamo chaanekame neeeapa aatanakoo. ²⁶Neeea ki ookapi iinueme neeea, aamo wenejime tiiao, nape ki iintomania. Puuu ki kaawe aamo noonowiria no'o wenejime tiiaa, aaata no'o uhjurakamechi o'inia eenamepua, apoe te'ta nane'riamerachi o'inia, pukaepa te'ta pichiware tiamepua.

²⁷Nape aapoeo kiisi pahteriapua Eesusio, ahpo Noono tewekachi kahtiamé nayewaka chiioopua. ²⁸Pukaepa Eesusia kiisi pahteka inamuriopao, ehpeche tuuyekao chaanekapua:

—No'oo, Tijoe Tijoetukameo me'yakameo, te'pa apechunasapa kurusichi no'oo, nane'rema eemeapu no'oo, apoe tewekachi eenamekoopua, ki nooe ihsiameko tiameopua no'oo, no'o Noono naewasoché, chaachasiamekopua neeeai. ²⁹No'o uhjurakamea, no'o ahjama yasitoamepua, ki piineri no'o toaka, no'oo ahpo e'ra yorasiopa, ahpo kaawe e'riakamera.

³⁰I'ka wa'a chiiame inamukapao, muuwaeme ahjachi oowe erapakapua.

Riosi tatanara nayewaniame; tatakori teekoraeme nayewaniame tiame

³¹Waikao Eesusia, pu'ka i'isaeri ahpo tuuya pichikekameo, chaanekapua:

—Wa'api te'teretosaa eemea, no'o masitewa penipakao, pichiwa no'o masitera enemapua waikao. ³²Wa'a te'teretoka epeche epecheche, no'o machipama eemea no'oo, aatanakoo, wa'api aamo te'teretosoo noochi paparakao, senepi aamo tatakoriioio aamo piipatesima neea tatakoriaio. Wa'a iintoka aamo, puhjesiame enema neea puhkuchitia chapitiame iinueniameo.

³³Nape wahjachi Eesusi chiia ki pichikiamea, chaachapakapua:

—Nape teemea, ehpe taawechi Aurani tetejimara teemea, ki aawata puhkurachitia chapika mochitiame teemea, seenepioi. ¿Achini tiiachipa taamo puhjemio tuunamua, taamo puhku mochiniachitia?

³⁴Eesusia chaanekapua:

—Pichiwa pichiwapua no'o aamo chaaniaa, senepi tatakorika kahtiamea, puhkuchitia kahtipua chapitiame. ³⁵Aaata puhkuchitia yasitoame piie ta'pechio, ki tejimarapua wa'a ta'pechio, nape te'ta tejimaraa piie ta'pechio, te'ta taanarakamera puuuu. ³⁶Nape nee Riosi Taanarao, aamo puhjesoo tatakorio, pichiwa na'soame itipima eemea, pu'ka aamo chapitiamechitia mochikao, tatakori puhkurachitia. ³⁷Nane'riamenia aamoo, Aurani tetejimari ti'tijoetukamekoopua, nape wa'a te'teriamekai eemea, no'o merinarepua, ki pichikiapa eemea, no'oko aamo tuuyao, tewekachi o'inia eenamekoo. ³⁸No'o Noonochi simiyame tetewitenia nayewani neea, nape aamo noonoa piirechipua, pu'ka aamo noono aamo chaanesia yorasina eemeai.

³⁹Aapoeo nehjiakapua waikao:

—Ka'i, Auranikamera tetejimari teemea, pukachi puuyakamekopua.

Eesusi chaanekapua:

—Aurani tetejimari enesaa eemea, Auranichitia mochimii eemea, wa'achi nokaka, Riosi chiia pichikeka, ahjachi paparaka tiame. ⁴⁰Nape eemea, sewina nookapua, no'o merinarepua, no'oo te'ta Riosi pichiwarikamera no'o nayeio, te'ta apoe no'o Noonochi inamuriaopua. Apoe Aurania ki wa'a tiame iintomii puuuu. ⁴¹Eemea, aamo piirechi noono ihsia, yooro nokayame eemea.

Aapoeo nehjiakapua:

—Kiisi noonoeme teemea piirechio, piisi noono; piiripi wa'apikamera taamo paamiraa, apoe te'ta Riosiche.

⁴²Eesusia wa'a chaachapakopao, chaanekapua:

—Apoe paamira Riosio, pichiwa aamo paamira enesoo, no'o nakika uumii eemea waikao, ki sewina Riosichi no'o eenakameko tuuka, ki seenu neea pu'kao, apoe wa'apikaite neea. ⁴³¿Iiweta ki no'o pahtiame eeme? Eemea ki pahtiamepua, oowera weechi tijoe no'o tetewapa, pukaepa ki pichikenariame eemea no'o aatanakoo chiia. ⁴⁴Satanasipua, te'ta aamo paamiraa. Pukaepa pu'ka aamo

paamirae nuurenia, nokisinare eemeapu, no'o merinare eemea, aamo paamirao wa'api wa'a e'ropapua, merijerario. Aamo paamiraa, kihta iinuepua pichiwarichi simiyameo, pukaepa ki nakika tetewanipua ihta pichiwario. Ihji wistuaa, apoe wa'apichi ikika machenamepua, ihjia, wistuniam e apoe noonrapua. ⁴⁵Pukaepa wa'achi te'te eemea, ki no'o pichikekao, no'o pichiwa chiiiao. ⁴⁶¿Aatana eeme no'o chaanetapua, akana no'o a'chi ihsiriao, na'ara iintorio? ¿Kiisi wistuame enesoo, aatia ki no'o pichiketa eemea? ⁴⁷Riosi ahpo paamiraemea, Riosi yoorenapua. Eemea, ki yoorenapua Riosio, seenukapa aamoo, paamirao.

Riosie Weratiamea ke'chu Auranikoi yasariame puuuapa

⁴⁸Isaeri tijoea chaachapakapua:

—¿Ki Saamaria tijoe muuuu, na'arari tijoeturi yahchame amochio?

⁴⁹Eesusia chaanekapua:

—Ka'i, ki na'arari tijoeturi yahchame neeea, no'o Noonoch e kaawerumari yachatoame neeea; eemea wa'a chaachapakao, ki no'o yooretiam eemea. ⁵⁰Nape neeea, ki nooe no'o weruma iintani neeea, piirechipua wa'a tiame no'o iintamea, apoepua, Riosi; apoepua chanimeria, aamo chaachapao pichiwakoo. ⁵¹Ihji no'o chiiiao, tisiwa pichiwaripua, pichiwachitia ukamea no'o chiiiao, ki tetewimapua apochio mukiwario.

⁵²Isaeri ti'tijoeria chaachapakapua waikao:

—Ehpeo pichiwa erakoame teemea, na'arari tijoeturi yahchamekopua amochio, aamoo chiipao: “Aaata noochi paparakamea, kiisi mukumeripua.” Nape taamo ehkoriaami Aurania, yooma Riosi na'nayewaturaapua tiame, yooma wahjipakamepua wa'asi. ⁵³¿Naakonakosa muuuu epeche tiame ohjoare muuuu, ki mukimeriko tuumeriwichio? ¿Ihtanakoo aamo maayamemua?

⁵⁴Eesusia nehjiakapua:

—Nooe wa'api no'o nayewasaane no'oo aatanakoo, kihtawichio natemii puuuu no'owichioo. Nape no'o Noonokamera wa'a chaanipua, no'oo aatanakoo, aamo wa'api aamo Riosiwa teewa. ⁵⁵Nape pu'kao eemea, kiisioi ahjama te'teriai chaachapani eemea amochio. Neeekamera, ahjama teereka yasitoamepua. Ki no'o Noono ahjama no'o teerewaeme tewasaania, wihtumii neeeai, amochitia. Nape neeea, ahjama teerewaemepua, pu'ka cheesia ikisiam e neeea. ⁵⁶Aamo ehkoriaami Aurania, tísia kaawe e'rakapua no'o machiyapao. Pichiwa no'o machika puuuu, peenia e'raka no'o tetewakapua waikao.

⁵⁷Isaeri ya'yawichia chaachapakapua waikao:

—Ki weeka paamuamemua pehjo, ooka weerewa oosa marikioi paamupario, ¿achini tiachipa tetewako tuunamua Auranio?

⁵⁸Eesusia chaanekapua:

—Te'ta pichiwapua no'o chiia, ki ehpesi o'inia kahtiai tiiame neeea; ke'chu Auranio ki tijoeturioi pehjo, ahjakame yasitoame neeea.

⁵⁹Waikao wa'a cheesopa Eesusio ya'yawichia tehte uusa, papaka merimo erakoaipu. Nape Eesusia, ki tetewiniam e nepakaopua weerewarao, newikapua wa'ao, wa'a isaeri tiopachio machejenakaopua.

Eesusia ki ma'chiriame ma'chirepateria

9 Eesusia isaeri topachi machenasaapa ti'tjoeri mochikachi uumatonioio, aaata ki ma'chiriame tewitiapua wa'ao. Ihjia, wa'api teeka naawakame eneriapua. ²Waikao aaata teeme Eesusi ajawariaa, chaanekapua:

—Masitari, ¿aatia tiichipa wa'a tiiare ihjia ki ma'chirekao, ahpo yayawa tatakoriropua wa'a tiamejuarepua, apoekosaoi tatakorikapa, wa'a tiiare puuua?

³Eesusia taamo nehjiakapua cheeka:

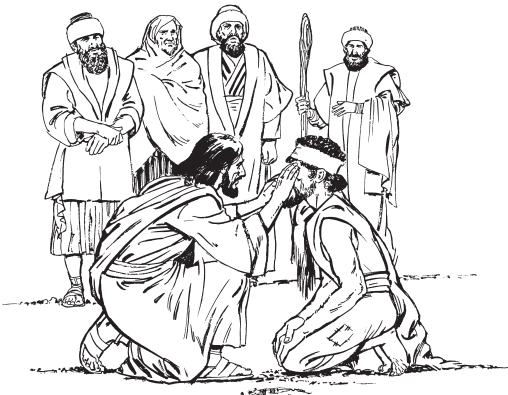
—Ka'i. Kihta pu'ka wa'a tiichipua, ahpo yayawa tatakoriawichiooi, apoe wa'apioi tatakoriawichiooi; nape puuua, pukachi ikitiame ne'netepuawichio ikitiamepua Riosi utewarieo, kaawe ihsiamekopua ki ma'chiriame sautekao, Riosi ahpo utewarieopua. ⁴I'ka kaaweruma yoorachitia nokisimeri teemea, no'o uhjuratiame te'ta nakiyachitia, i'ka weechi ajatoapua pehjo. Ki wa'a nokisiasa teeme, ki Riosi tehkiwarakamera nokisima teemea. ⁵Neeea, i'wa wehjoarichi kahtiaa pehjo, nee inisimapua tahjetosikaopua, kaawe pahtemichiopua Riosi kaaweruma tuuyewario.

⁶Wa'a chiiapua pehjo, wehchi akachupaka wesosaopua, pu'ka tijoe puichi chuhchepakapua.

⁷Wa'a yorasaopua pu'kao, chaanekapua pu'ka ki ma'chiriameo:

—Ehpeo waami aamo i'tonurepuapua Siroe tewaniachi neeroi maaniachi pusitepuapua; wa'ao, Uhjuratiame cheeka chaniwame.

Waikaopu ki ma'chiriamea wa'a i'totiapa papakosaapua ahpo puichio, ma'chiriame eenarepua Eesusie ahpo uhjuratiachio.

Eesusia aaata ki ma'chiriame sautena. (9:3)

⁸Waikao pu'ka waapi ohjoemea, wahjachi tiameopua machiyamea, ki ma'chiriame tetewikamea, ahpo chaachaparepua pu'kao:

—¿Ki ihjipu tijoe, ahkaoi ihkoriwa itaka yayasame?

⁹Wahjachi ookapia chaachapariapua:

—Eje'e, puuupua.

Nape wahjachi pehja chaachapariapua:

—Ka'i, seenu puuuu, nape wa'achi tiamepua tijoe.

Nape puuu ki ma'chiriameai ma'chirepakamea, chaanerepua:

—Nee puukaitepua.

¹⁰Aapoeo waikao, chaachaparepua:

—¿Achini iika ma'chiriamemua ehpeo?

¹¹Waikao ki ma'chirekamea chaanerepua:

—Aaata Eesusi tewaniame iintokapua, no'o kawiyame

ma'chirepatekao. Puuuu, ahpo a'kae wesosapa we'eo, no'o puichio chuhchesaopua, Siroe neeroi maaniachi no'o uhjurakapua, no'o puichi papakomichio. Wa'ao pusitesache kawiyame ma'chiriame itipikania.

¹²Waikao aapoeo chaachaparepua pu'kao:

—Ehpepe puuuu, ¿akana kahtipua ihsisaa?

Sautetiamea nehjiarepua:

—Iiná. Ki tetewakania ahka akipariachio.

Parisero ti'tijoea, utewaeme iinatukenapua, ki ma'chiriai yachapatetiame

¹³⁻¹⁴Waikao ookapi puuu iinatukiamea, respuniame taawechikopa, Eesusi sautioiopua pu'ka ki ma'chirerameo, kiisi kaawe erakoriapua Eesusichio. Waikaopu tijoea, parisero pa'pamuratuamechi u'pariapua, te'ta Moisetaru nuurari ne'nesetoamechi. ¹⁵Waikao wa'a u'pasaopua, iinaturerapua tijoeo, achini iikapa ma'chiriamekoopua pu'kao. Waikao ki ma'chirerai sautetiamea, chaaneriapua:

—Puuu Eesusi tewaniame no'o puichi wehsara chuhchesaopua, no'o pusitemichio no'o uhjurakapua Siroe neeroi maaniachi. Wa'a iintosache, kawiyame ma'chiriame oiyamenia.

¹⁶Wa'a chiopua, ookapi parisero ahpo chaachapariapua:

—Puuu tijoe wa'a iintokamea, kiisi Riosichi eenamepua wa'a teeso, kiisi iyoriamepua respuniame taawechio.

Nape wahjachi puuuu chaachapariapua:

—Nape, ki Riosichi eenamea, ¿iintotariarepua wa'a tiameo, itapiti ki maeperi tiameo?

Wa'a chaachapaapua ki napati wa'achitia inatame eneriapua, pa'pamuratuamea. ¹⁷Waikao eenchi iinaturerapua sauteriameo:

—¿Aachin chaani muuuu pu'ka tijoe aamo sauteriao?

Waikao sautetiamea, nehjiariapua pu'kao:

—Neeea, aaata Riosichi eenamekotinia pu'kao.

¹⁸Waikaopu isaeri pa'pamuratuamea, ki pichikeriaipua pu'ka tijoeo ki ma'chirerio tuuyao, aaata sautetiameoi, ahkasi yayawara paaesapa pichikeriapua. ¹⁹Ihja yayawara paaesaopua iinatukeriapua:

—¿Pichiwa ki ma'chiriame naawakame ihjipu aamo taanaa? Wa'a teerekame enesoo, ¿ihtana ikirepua?, ma'chiamepua ehpeo.

²⁰Waikao yayawaraa nehjiariapua:

—Eje'e, tel'ta nane'riame teemea, ki ma'chiriame naawakamekopua, ²¹nape ki nane'rena teemea aaata sauterioo, aatia tiichipaai ma'chiriamekopua pu'kao. Apoekamera iinatukepuapua, puichi sautetiamera, apoe nane'reme tiamepua wa'asi, ki temarikapa wa'asi. Apoe wa'api aamo kaawe nehjiamaapua, pu'ka aamo iinatukeriaio.

²²Yayawaraa wa'a cheeka nehjiare puuua, parisero pa'pamuratuameo majayapa, nane'riamekapa pu'kao, Eesusi Riosichi eename sauterio tuusoo, ma'chipapuameko tuutiamekopua, napawikarichiopua wa'asi. ²³Pukaepa yayawaraa, ahpo taanakamera iinatukenureriapua ohso kaawe.

²⁴Waikao parisero pa'pamuratuamea, eenechi paaesao sautetiameo, chaaneriapua:

—I'ka aamo ikiriaio, Riosikamera kiapuapua cheriwemao, ihji tijoe aamo sautekamea kiisi Riosi nuurari iyoriamekopua, ki nu'uti tatakoriaame.

²⁵Waikao sautekamea chaanerepua pu'kao:

—Pichiwa tatakorikame enesoo aamo chaachapachitiaio, neeea ki nane'riamepua pu'kao. Nape i'kache tel'ta nane'riamenia, pukerio neeea, kiisi ma'chiriamekainia, ehpeo neeea kawiyame ma'chiriamenia.

²⁶Aapoe eenechi iinatukeriapua pehji:

—Nape, ¿ihtana aamo yoorarupua? ¿Achini iintorupua aamo tetewitepuawichioo?

²⁷Waikaopu sautetiamea, chaaneriapua pu'kao:

—Aamo chaanekasai neeepa. ¿Ki no'o inamukamekosa eeme? ¿Eenechi aamo chaanejerani eemea naaju? ¿Epeche kaawe nane'renariamea naaju, ahjachi paparanariapa eemeai naaju?

²⁸Wa'a chiipao sautetiameo, pa'pamuratuamea waikao, te'yariapua chaachapaka:

—Ihchiasamua pu'kao. Muuukamerapu ahjachi paparama. Teemea, Moisetarukamera chiia oowe e'riamepua. ²⁹Pu'kakamera nane'riame teemea, Riosie nayewetiamekopapua, nape i'ka tijoeo, kiisikoi kihta nane'riame teemea, ahka machenakameo.

³⁰Waikao tijoe sautetiamea chaaneriapua pu'kao:

—¡Naakonakosa! ¡Ki pahtiamé eemea akana o'inia eenamekoopua Eesusio, no'o puichio sautékame? ³¹ Aaataa tatakoriamea, ka'chi iika wa'a iintomeriipua, ki Riosi utewarieme enesaa. Wa'a teesoo puuu no'o sautekamea, kiisi ihta tatakoriemera puuu. Apoekamera puuu Eesusia wa'a teesoo, Riosi utewarae no'o sautekamea, puuu te'ta tewekachi No'no utewarira iinuemepua, Riosio te'ta ahpo utewario, ki oowe aaata tijoe ki'yamekoopua. ³² Aaata oowera tijoea, i'ka weee yasipariachisi o'inia, seenepioi ki inamuamepua, aaata sautiameopua, ki ma'chiriameo. ³³ Wa'a tiachipao, ihji tijoea ki Riosichi eenakame enesaa, ka'chi iika iintomii puuuapu, ihtaoui i'kaka tiame iintowao. Wa'a teesoo ma'chiamé apoepua, Riosichi eename.

³⁴ Waikao chaachapariapua pa'pamuratuamea:

—¿Wa'a taamo chaaniame muuuu? ¿Taamo masitiame muuuu, tísia tatakorie pochikame naawakameai?

Waikao ki ma'chiriame sautetiamea, waika o'inia u'yeretupua reesiserio, i'isaeri napawikarichi pakiniameopua.

Ki apochi iinuekapa Riosi Riosiwario, ki ma'chiriameka te'teriamé

³⁵ Waikao Eesusia, pu'ka ahpo sauteria wa'a napawikarichi wa'a i'isaeri napawikarichio, ki reesiseniame inamukapaopua pakimichioo, i'yasitiapua pu'kao. Tewisaopua iinatuketiapua Eesusieo:

—¿Paparamé muuuapa, Riosi Tijoetukamechio?

³⁶ Sautetiamea cheekapua:

—¿Pukachi paparatáre neeaa, ki machiyameaipua pehjió? No'o tetewitepuapua pu'kao, no'o ahjachi paparamichioo.

³⁷ Eesusia chaanekapua waikao:

—Tetewani muuuapa pu'kao, nee puuuu apoea aamo ahjama nayewame.

³⁸ Waikao sautetiame ki ma'chiriamea, chaanekapua Eesusio:

—¡Naakona! ¡Muuupua? ¡Eje'e, wa'a teesoo, amochi paparamé neeaa!

³⁹ Eesusia waikao, yooma ahjama ajaka inamumichioo, cheeka nayewekapua pu'kao:

—Neeaa i'ka wehjoarichi eenakamenia, ti'tijoe ooweru tiame ahpo iikachi pahtetemia, aachin te'tereka mochikamekopua ahpo iikachio, Riosichi ahpo te'terewa, pukachi kaawe te'terewao ki kaawe te'terewaoi. Puuu ki ka'karumachi nokayamea, ki ma'chiriameka te'teriamé puuuu, puuuu ki kaawe te'teriamépuu Riosichio.

Pu'kawichioo eenakame neeaa, ti'tijoe ooweru tiame ki ma'chiriameka te'teriaméopua apochio, puhjemia pu'ka ki ma'chiriameka te'teriaó, noochi e'enasoo ahpo tatakoriria, cheriwejerakao. Nape puuu ki ma'chiriameka te'teriaméopua apochio, ki tetewamekapa puuuu,

ahpo ki kaawe te'teriaopua Riosichio, wa'api teeka itipimeriipua ahpo ki ma'chiriachitia.

⁴⁰Wa'a chiioa Eesusio, ookapi pa'parisero wa'a waapi ajaka inamukamea, chaachapakapua Eesusio:

—jNaakona, ki mamachiriamekosa teemea?

⁴¹Eesusia wa'a chaachapopao, chaanekapua pu'kao:

—Pichiwa ki mamachiriame maaeria enesaa eemea, aamo Riosichi ki kaawe te'terewa erakokao, noochi e'enamiipua aamo cheriwepuawichioo. Neeea waikao aamo cheriwemiipua aamo tatakoriwao. Nape eeme aamo mamachiriame erakoamea ki ka'karumachi te'teriaai, wa'api teereka itipimeri eemea ki mamachiriamechitia, aamo kiisi kaawe noonowiriachitia Riosichio, apoe Riosi tetewachio.

Po'wa ko'rerachi ichikoamea

10 Wa'a cheeka kajusaapua Eesusia, ahpo simitewa masitewachio, i'ka masitekapua:

—Pichiwari chaaninia, ki yeetapuwachiami pakiyamea po'wa ko'rechio, ichikoameche puuu; ²nape yeetapuwachiami pakiyamea, apoe tepuyakamerapua po'wao. ³I'ka tepuyameo, wahjonenapua yeetapukiamea waikao pakisaapao tepuyamea, nayewenapua po'wao ma'chi puuyanamia, yooma pipiripichi teewaka, po'waa i'ka iiyenao, machika inamuamepua. ⁴Yooma puuyanasaapa ahpo tepuyao, pahcha weritoamepua ahpo na'naritopuawichioo, tepuyamea. Waikao po'waa, na'naritoamepua pu'kao, machika inamuamekapapua ahpo yeetotoameopua. ⁵Aaata seenu enesoo, ki na'naritomapua pu'kao, ohsotia ujumamapua pukachio, ki machiyapa pu'ka seenu tijoeopua, iiyenao.

⁶I'ka wa'a tiame nayewekai Eesusia pu'ka pa'parisero pa'pamiratuameo, nape puuu pa'pariseroa, kiisi pahteka inamukapua Eesusio, ahpo apochi paparapuame nayeweka chiioopua pu'kao.

Eesusi po'wa tepuyamechitiao, kaawerumara tepuyame

⁷Waikao wa'a cheesaapa Eesusia, simitekaopua pehjo, cheekapua yooma inamuachio:

—Weruma inataka inamumitiamua i'kao. Neeepua yeetapuraa, po'wa ko'rerachi muiniachio. ⁸Yooma no'o ke'chu eenoi e'enakamea, ahpokamera na'naritomichio ti'tijoeri yeetokamea, wi'wisikuame puuu, ichikoamepua tiame. Nape aaata no'o na'naritokamea, no'o puhku po'wakameka te'teriamepua, puuu, ki e'waka inamukamepua pu'ka wi'wisikuame chaachapao. ⁹Neeepua pu'ka ko'rerachi muiniamea, wa'a pakikamea no'oe tepupuame puuu, tísia kaawe neesetopuamepua no'oeo, newipuatepuame puuu tiaméo. Ahkai

no'o ohjotioioopua tepuka,
kihta tooremumeri puuua.

¹⁰Ichikowaria, na'ara
iintoka ichikoemia
e'enamepua, merimia, kajuka
na'atamia; nape neeea,
ahjamichio eenakamepua,
no'o korewachi enepameopua,
te'ta ahjario, paarasateka
kiamania. ¹¹Neeea,
kaaweruma tepuyamerania.
Kaaweruma tepuyamea, ahpo
mukiwachisi nehpuamepua
ahpo po'wa tepuyao.

¹²Oowera natetewachi

tepuyamea, ki ahpo iinuwakopa po'wao, ki kaawe tepuyamepua
pu'kao, itapiti oorie naepatioopua ahpo tepuyao, piineri toisa
u'mamepua po'wa tepuyao. Waikao ooraa, wa'a eenaka ko'koniamepua
po'wao, chi'chiripatiamepua pu'kao. ¹³Oowera tekipanaka tepuyamea,
toisa uujumamepua pu'ka po'wa ahpo tepuyao, ka'chi e'rakapua
wewekatekai, ki ahpo puhkukopua pu'kao.

¹⁴Neeea, kaaweruma tepuyamerakamerania, no'o ijinuwakopa
pu'kao, ahjama tiame neeea, aapoeai wa'achitia tiamepua noochio.

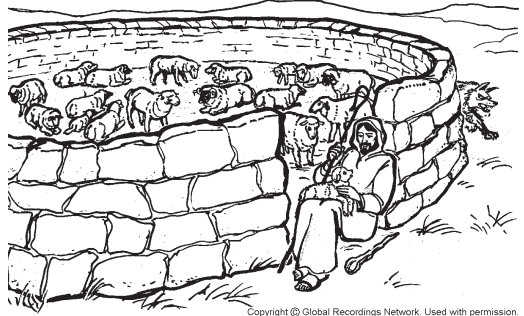
¹⁵Neeea te'ta no'o Noonoo, wa'achitia no'o machiyao, neeeai
wa'achitia machiyamepua. Neeea, no'o po'wa tepuyao, wa'achitia
no'oe machiyachitia pu'kao, no'o po'wa tepuyaa wa'achitia no'o
machiyamepua tiame. ¹⁶Neeea pirenachiamio, iinuenia tiame po'wa
no'o tepuyao, ki i'ka ko'rechi mochikame. I'noramernia pu'kaoi,
pirenapi ko'rechi iintapamiapa, piiripi wa'api enepuawichioepua
tepuyameo. Aapoeopua no'o e'wekoo, no'o na'naritomapua
teetoachio. Wa'atiao, piiripi wa'api enemapu tepuyameraa, neeche,
ki aaata piirechi tepuyame.

¹⁷Apoe no'o Noonoo no'o nakiyamepua. No'o Noonoo i'kawichio
no'o nakiyamepua: no'o ahjario no'o po'wachitia tepuyawichio pejana
nehjimichioepua, wa'a iintosaapua noochio, eenechi no'o ahjatemiapa.

¹⁸No'o ahjario aaataai ki no'o u'yemepua, nooe wa'api no'o kaawe
e'rachi ki'yamepua pu'kao. Neeea iinuemenia utewario noochio,
no'o ahjario wahjiparichi uhjurakaio, eenechi noochi enatemala no'o
ahjario. Wa'a tiameo, no'o Noonoe yahchetiamenia pu'kao.

¹⁹Waikao eenechi ki napati wa'achitia erakoka inamukapa Eesusi
chiiao, o'inekapua ahpo poanatukao. ²⁰Muuwaemea chaachapakapua:

—Rooroikamepu ihjia chiia, itapiti na'arari yahchamepua. Nape
rooroikame enesaa ihjia, ¿aatia keepuna eemea pu'kao?

Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

*Powakorechi mochikameo
po'wa, muirachi yasaka inatena
tepuyameraa, wa'a pukamina
chuhkopa sapoorio konareka. (10:9)*

²¹ Wahjachia chaachapakapua:

—Nape ihjia, kiisi na'arari yahchameka chiamepua.

¿Naakonakosa na'arari yahchameai sautetapua ki ma'chiriameo?

I'isaeri pa'pamuratuamea, ki nakika tetewamepua Eesusio

²² Seenepi simikameo Eerusarenio tuuroi taawechiamio, i'isaeri ti'tijoeria pahkotakapua, ahpo weemera tiopawichio pahkotewa.

²³ Waikao Eesusio wa'a Saromoni Arakokari teeriami oiyoioepua, ²⁴ i'isaeri ti'tijoeri pa'pamuratuamea, taamo noorepakao Eesusi iinatukekupua:

—¿Achinatiosi wa'a taamo teeremamua, ki aamo aatanako taamo nane'retekao? Amoe enesaa Riosie Weratiameo, ma'chiamie taamo chaanepuapua.

²⁵ Eesusia nehjiakapua:

—Aamosa chaanekasai neeepa, ki pichikena eemea. Yooma puuu no'o Noono utewarie no'o yooru, no'o nayewanipua, aatanakoo;

²⁶ Nape eemea, ki no'o pichikenapua, wa'a te'te eemeapu, ki no'o tepuyakapa. ²⁷ No'o ijinuwa no'o puhku po'wachitiaa, no'o machika inamuame puuu. Neeeaio, te'ta machiyamepua pu'kao, wa'a te'teriamekapaopua, aapoeo kihta seeweka no'o na'naritoamepua.

²⁸ Neeea ki'yamepua pu'kao, ahjari ki wahjiameo, ki seena aampasi wahjipaniameo, ki seenampasi wahjipameripua, puuu te'ta wahjiparichio, kiisi wahjipameripua; aataai no'o seepurawaa, kiisi no'o u'yemeripua pu'kao. ²⁹ No'o Noonoa, yooma no'o na'naritoame ki'yakamepua. Puuu apoeo, epeche weruma tiamepua ki aaatachitia. Pukaepa aataai ka'chi iika u'yemetepua ahpo sekachio, no'o ki'yaopua pu'kao. ³⁰ No'o Noonoa, neea tiameo, piiripikaitepua.

³¹ Waikao, pa'pariseo pa'pamuratuamea, eenechi pasipumo o'rariaipua Eesusio, ³² nape Eesusia chaanekapua:

—Ki ookapi itapiti ka'karuma aamo tetewitekame neea, no'o Noonoepua. ¿Aachin tiamera pu'ka kaaweruma itapiti aamo teteweteriawichio, no'o pasipunariame eemea?

³³ Waikao i'isaeri pa'pamuratuamea, chaanekapua Eesusio:

—Ka'karuma yoratiamewichioopua ka'ii, aamoo, Riosi aamo teewamekopapua, taamochitia tijoekaio, pu'kawichio aamo pasipunariame teemea.

³⁴ Waikao pa'pamuratuame wa'a chaachapakopao, Eesusia chaanekapua pu'kao:

—¡Naakonakosa! ¡Naakonakosa ki pahtiamie eemea, wa'a chiamekopua Riosio Ehkoriaami Iyoterichio? Puuu, eee cheeriaipua ahpo na'nayewatura nayewakao: “Eemea, riosipua, no'o Riosio, tatanarapakapa.” ³⁵ Nane'riame teemea Ehkoriaami Iyoterichi Riosi cheeriaa, pichiwakopua pu'kao, Riosio ahpo chiiio kiisi wihtuamekopa, teemea pu'kao kihta ka'itame tiamekopua pu'kao.

Pu'ka ahpo na'nayewaturao riosi teewariaopua Riosia, te'ta pichiwapua, pu'ka na'nayewaturao ahpo chiia chu'waremichiopua ti'tijoerichi tu'tuyesikao. ³⁶Weh, Riosi iintorioo, no'o ahpo chiia ti'tijoeri nayewatumichio weerakamekoipua, ¿achini iikai nekakoame eemea noochio, no'oo Riosie Tijoe Tijoetukameko tuuyoo? ³⁷No'o yoorao, ki Riosi ihsia yoorame enesoo, ki no'o pichikepuapua no'oo, no'o Riosichi eenameko tuuyao. ³⁸Nape no'o yoorao, Riosiche yorame tiameche enesoo, pu'kakamera pichikepuapua, puuukopua no'o ma'chitameo, te'ta no'oo aatanakoo.

³⁹Nape isaeri pa'pamuratuamea, ki wa'a teeka pahtekapa puuua, eenechi pasipumo orapakapua Eesusio, nape Eesusia newikapua wa'ao.

⁴⁰Wa'a o'iniaopua waikao, paonamina Oorani akichi e'enatiapua, Waani Paatori yaajatoriachi, ti'tijoe paatoka ooweru tiame. Wa'a mochitiapua waikao paikapu taaweche. ⁴¹Wa'a mochinioio ki ookapi ti'tijoe ooweru tiame, no'o Paamira Eesusi machimia. Ihji wa'a e'enakamea, Eesusi masitia keepusaapua, ahpoo chaachapakapua:

—Aa, wa'a teeso Waani Paatori nayewariaa i'ka tijoечи simiyameo, Waania kiisi yorakaipua itapiti peenia ihsiwao, te'ta pichiwa cheeriamepua.

⁴²Wa'a erapakaopua, muuwaeme Eesusichi paparapakapua, Eesusi ihsiachi masiteka.

Rasaro mukuria nayewaniame

11 Wa'a mochioiopua pehjo, wa'a asikapua aaata kooria Wetania mochiwachi o'inia eename. Puuua Eesusio chaanekapua Wetania mochiwachio, tísia kokorepariata aaata Rasaro tewaniame. Ihji Rasaroa, ooka pipiniemekapua, piiripia Maaria tewaniame, piirea Marata tewaniame. ²Ihji Maariaa, Eesusi tarachi sewajuya to'wepakamekapua, ahpo kupae pi'weka, wakipatekame. ³Ihji ahpo pipiniemea, Eesusi paaenurekapua, ahpo pa'chi Rasaroo kokoriopa. Puuua ahpo uhjurawao, chaanenureriapua Eesusio:

—Paamira, aamo kaawe e'riaa, kokoriapua.

⁴Eesusia, wa'a tiame inamukapao, cheekapua:

—Ihji tijoe kokorewaa, kaawerumachi kajumiitapua. Ohso kaawe, Riosi ihsiwa tetewipuawichio iikamepua, aatanakoo pu ahpo Tijoetuteriao, pukachi yasitoamekopua Riosia, apoeo.

⁵Naatiopua, tísia nakiyame enerepua tiame, Maariao, Maratao, Rasaroopua tiame. ⁶Wa'a tiiooi Eesusia, ooka taawe itipikapua pehjo, ahpo kahtiachio. ⁷Neipa i'kaopua, ooka taawe puuyesaopua, chaanekapua taamoo ahpo masiterao:

—Ajasika. Siimpapuapu Uurea weechi eenechi.

⁸Waikao teeme Eesusi masitewaraa, chaanekapua Eesusio:

—Nape isaeri ya'yawichieo, iiweta aamo merinariioi wa'ao, ¿wa'a siminaremu eenechi?

⁹Nape Eesusia taamo nehjiakapua:

—Pe'yachi wa'a teeremapua noochio. Wa'atioi neeea tekipanamerichepua. ¿Tepekumanapu taawea? Neeea ti'tijoeri tukapachi ohjoameo, Riosi kaaweruma tuuyewarie, tahjepamerichenia. Pu'ka tahjewarichi oiyamea, kihtae motochimapua. ¹⁰Nape ki apochi i'toamea Riosi kaaweruma tuuyewari tahjerao, tukapachi oiyamepua, pukaepa motochimapua.

¹¹Wa'a cheesapa Eesusia taamo chaanekapua:

—Taamo kaawe uuya tijoea, kohchiamepua, nape ehjepa wa'a ajasitioopua, pusatemanía pu'kao.

¹²Waikao teeme masiteraa, chaachapakapua Eesusio:

—Wa'a teeso, kohchiamé enesaa, apoe wa'api pusamiitapua.

¹³Nape Eesusia Rasaroo, mukukameko tuuka cheerapua, ki oowera kohchiamekopua resipuka. Nape teemea ki pahtiamekapao, oowera kohchiamé maaekapua. ¹⁴Waikao Eesusia, eenechi taamo chaanekao, ma'chiamé taamo tuuyekapua:

—Rasaroa mukukame puua. ¹⁵Kaawe chupena ki wa'a yasarenia wa'a ikinioio, pu'ka wa'a no'o iintomeri tetewakao, epeche kaawe teeremerikopua aamowichioo, aamo no'o te'ta pichiwataopua, no'oo te'ta aatanakoo. Nahpe naaju, siimpaka ne'netaria Rasaro ikiriao.

¹⁶Waikao Toomasia, taamo wahjachi masiterao, chaanekapua:

—Nahpesa naaju teemeai. Pe'yachi Eesusi ahjama ko'itaria teemeai.

Eesusi Rasaro tewaniame oijenatewa

¹⁷Eesusi ahjama Wetania ajasitioopua, Eesusia tuuyetiapua, naao taawe i'toamekopua Rasaro mukukame katewetiachio.

¹⁸Wetaníao, waapikopa Eerusarenio, piie keenako ku'itapi simiwachi,

¹⁹muuwaeme e'enariapua wa'ao, Maratao, Maariaopua tiameo, kaawe erapatemia yuuwesiao, ahpo pa'chi mukuria yuuwesiwaopua.

²⁰Marataa Eesusio, wahka ihto tuuwame inamukapao, mächenariapua natepamia. Maaria ahpo kariwachi itipiriapua pehjo.

²¹Marataa natepasao, chaanekapua Eesusio:

—Paamira, i'wa aamo yasisoo, no'o pa'chia ki kiterepamiipua.

²²Nape wa'atioipua aamoo, nane'riamenia aamoo, ihtaoi itaka aamo Noono Riosi nayewasoo, aamo inamumerikopua, ahkasioi ki maaepuame tiameoi.

²³Eesusi chaanekapua:

—Aamo pa'chia eenechio, ahjamitepua.

²⁴Marata chaanekapua:

—Nane'renania ahjamioo, nape kiteremiachioopua wa'asi taaweo, yooma wahjipakame ahjapuniachioopua.

²⁵Eesusia chaanekapua waikao:

—Nee apoe puuuu, eenechi ahjaniame ikitiamea. Neeepua tiameo, ahjari aaata yahchiameraa; noochi paparakamea, mukukaio, eenechi ahjamapua. ²⁶Noochi paparamea, ki mukuyai pehji no'o eenoi kiteremiachi wa'asi taaweo, ki mukimapua seenepioi. ¿Wa'a tiame pichikiamemua Marata?

²⁷Marata chaanekapua:

—Eje'e, wa'a tiame e'ramenia Paamira. Neeea aamoo, Riosie weratiameko e'riamenia aamoo, apoe Riosie Weratiame, apoe Riosi Taanarakopua tiame, ehkoriami o'inia, enameriko tuutiame.

Eesusia naarani, Rasaro mukukatewetiachi

²⁸Wa'a cheesapa Marataa, pe'ku eenakapua ta'pechi, ahpo piini Maaria tuuyemia. Marataa, nakachi chukipakao chaaneriapua:

—Eenariapu Paamiraapa, aamo paayapu waami.

²⁹I'ka inamukaopua, ikanati werisika eenariapua natepamia.

³⁰Eesusia, ki pakiriai pehji mochiwachiopu. Ma'chi yasariai puuuapu Marata natepariachi. ³¹Ahjama mochika kaawe eratiamea, wa'ami akipakopa na'naritoriapu, mukukatewetiachi simiyame maaeka, naarachemia.

³²Maariaa, Eesusi kahtiachi asisaopua, chopokorieka weripakao chaanekapua:

—Paamira, i'wa aamo yasisoo, ki kiterepamii no'o pa'chia.

³³Eesusia, Maaria naarame tetewapaopua, ahjama e'enakametiameo, Marata tiame, tahpitika erapaka puaiapu, yuuwesipaka. ³⁴Waikao cheekapua:

—¿Akana kateweka eeme?

Aapoeo chaachapakapua:

—Nahpeo Paamira, ne'nepuapu.

³⁵Ajasitioopa Eesusia, nanarakapua. ³⁶Waikao nanarakame tetewakapao, chaachapakapua:

—¿Ki teesa nakiyai teeriai, puuuai!

³⁷Wahjachia chaachaparepu:

—Ihji ki ma'chiriame sautekamea, ¿ki itapiti iintome teeriamarepu, ki mukimichioo?

Rasaro eenechi ahjatewa

³⁸Waikao Eesusia ajasitioopua Rasaro mukukatewetiachio, eenechi tahpitika erapakapua apochio. Rasaro tekiriatiachio, nu'uti teesotatiachikapua, tehte rahpename chihturamee to'petiame.

³⁹Eesusia waikao aaata cheekapua:

—Ikichanaopua pu'ka tehte, se'wi weerao.

Waikao Marata kiterepakame piiniraa, chaanekapua Eesusio:

—Nape Paamira, iiyanakame ujuremapu puuuu, naao taawe i'toamekapa wa'asi, i'ka ikiriachiopua.

⁴⁰Waikao Eesusia chaanekapua Maratao:

—¿Ki aamo chaanekosane, aamoo noochi ahjachi erasoo, Riosio ki nu'unti iintomerikopua, itapiti aamo tetewimerio?

⁴¹Waikao, ikicha werapatiapu tehte. Wa'a ikitioopa Eesusia, te'pa tewekachi ne'nepakao chaachakapua:

—Cheriwema No'noo, aamoo no'o inamuriawichioo.

⁴²Nane'riameai neea aamoo, senepi aamo no'o nayewesoo no'o inamuamekoo. Nape ehpeo neea aamoo, yooma inamumichioo, weeru nayewaka aamo chaaniamenia, pu'ka aapoeopua tiameo, nane'remichiopua no'oo, te'ta amoe no'o uhjuratiamekopua.

⁴³Wa'a cheesapa weeru sisinakaopua, cheeka te'ta Rasaro tekitiachi ne'nepakao:

—¡Rasaróoo, machenasa wa'áaa!

⁴⁴Waikao mukuriamea machenakapua, yooma weerewa wisasopurae wipirika puritiame tarachisi o'inia na'pa toonorama, na'pa seekarama ahkasi moochisi nanarima. Eesusi chaanekapua waikao, wa'a ajakameo:

—¡Puhjeke wipipuriráo, oisimichioo!

Rasaroa Eesusie oijenatetiapao, machenani mukutesochi tekitiachio. (11:43)

Achini teeka i'yaniamé Eesusi chapupuame

(Maateo 26:1-5; Marako 14:1-2; Ruuka 22:1-2)

⁴⁵Muuwaeme isaeri ti'tijoeri, Maaria ahjama e'enakamea, tetewakapua wa'a iintokopao, Eesusichi paparakapua. ⁴⁶Nape ookapi puuu i'isaeria ki Eesusichi paparakamea, pariserochi e'enakao, yooma tuuyeriapua pu'kao, Eesusi iintoriao. ⁴⁷Waikao neeserosi

pa'pamiratuamea, yooma ahpo na'poasaopua parisero ahjamao, chaachapariapua:

—¿Achini yorata teeme i'ka tijoeo? Ki ookapi ihsina puuuapa, itapiti ki maanenari yoorakaopua, ⁴⁸wa'atia taamo toisooopua, yooma ti'tijoeeria ahjachi pichikemerapua. Wa'a ijikisoo, tamochi e'enaka kajuka pihtunamerapua rooma tijoea, taamo iyoriachioi tiopao, wehchi yachamerapua, pihtunaka.

⁴⁹Nape piiripi wa'api puuuu, Kaija tewaniamea pu'ka taawechemio, te'ta ne'neserios paamiratuameraa, cheeriapua:

⁵⁰—¿Kiisiki pahtena eemea? ¿Ki nane'renakosa eemea, ehpeche kaaweko, piiripi wa'api mukisaa yoomawichio, ki yooma mochiwari wahjipamichioopua?

⁵¹Nape ki ahpo e'rachi wa'a cheekapua, Riosie eratetiapa wa'a cheekamepua, pu'ka paaumparichio te'ta neeserios paamiratuao. Pukaepa wa'a tiame cheeriai Kaija. Riosia wa'a chaniteriapua Kaipao, taamoo pahtemichioopua, Eesusio, ti'tijoeeri pejanaka mukimerikopua, pu'ka tatakoria kokosapuamewichio, ⁵²ki i'isaeriwichioche mukimerikopua, yooma wehjoarichiami mochikamewichioopua tiamé, yooma Riosi tatanarachitia te'teriamo, pirenapi wa'api pirenaturichi, pirenatupuaichio. ⁵³Nape ki wa'a tiame pahteriai puuu pa'pariseo napawikame wa'ao, pu'ka taaweche o'inia wa'ana, nanapawiriapua a'chi teeka ahpo merimiao, chaachapamia.

⁵⁴Pukaepa Eesusia, ki te'ta ma'chiamé oiyapua, isaeri mochikachiamiopua, mehka wa'a o'inia siimpasao Raaini mochiwachi e'enatiapua, waapi wakiwechemio. Wa'a itipika Eesusia waikaopua, taamo ahjamaopua masiterao.

⁵⁵Asiyachikapua isaeri pahkotaopua, Semejenato pahkoo, muuwaeme ti'tijoeeri po'poanami mochikamea, e'enariamekaipua Eerusarenio, ke'chu pahkokoikopua, ahpo Riosichi piipatepuawichioopua, wa'a nokiwamechikopua wa'ao. ⁵⁶Waikao pahkochi e'enakamea, ahkachiami tiopachiami aajatoka chaachapariapua ahpo:

—Ihtana erakona eemea, ¿enameriare Eesusia i'wa pahkochio, ki enatarekosaoipua?

⁵⁷Wa'a nooka ahpo chaachaparia ti'tijoeeria, te'ta neeserios pa'pamiratuamea, parisero pa'pamiratuame tiamea, nuurarioipa puuuapu, ahpo tuutiamichio aataeo Eesusio tetewisoo, chapimichioopua pu'kao.

Piiripi oowitiamea, Eesusi peenijuwari to'weria

(Maateo 26:6-13; Marako 14:3-9)

12 Puhsani taaweche toioio Semejenato pahko asimioio, Eesusia Wetania eenakapua eenechi, Rasaro ohjirachi, ahpo, ahjateria ta'perachi. ²Wa'ao kooame neteketiapua, aari

koi'wame Eesusi kaawe e'rewawichioo. Marataa, oiyapua ajawaka kooame, Rasaroa kahtiapua koaka Eesusi ahjama meesachi. ³Maariaa Eesusio, naasipa kiiri tísia nateyame uusapa peenijurao, apoche narato sewajuyamee netetiame, tarachi to'wekaopua, ahpo kupae pi'wekapua wakipateka. Ihji peeniakame e'oniraa, yoomachi karichi mu'ikapua. ⁴Nape Uurasi Ihkariótea, piiripi Eesusi wa'api masiteraa, noriwi iintomeria pu'kao, cheekapua:

Maaria Rasaro piiniraa, Eesusi tarachi sewajua chuhcheriapua, yooma yooreko karichi pochiriachipua, sewajuyawaa. (12:3)

⁵—¿Achini iikai ki

nehjiretupua ohso kaawe, paika siento taawechei yowiwamechei, ahjajae ku'ipuaichioo, kihta iinuwaeme ko'kometiwichio?

⁶Uurasia, ki tesiwa te'tiame cheriwiai cheeriapuapu, ichikoapa cheeriapua toomi, ahpo neesetoapua, katewetenia. ⁷Eesusia chiiapua:

—Ka'te a'chi chaane pu'kao. Tooa pu'kao, enemapu no'o kiterepamichio, kateweriai i'ka peenijurao. ⁸Tesiwa erakoamea, wa'api iintumerapua, nape no'oo, ki yooma taawechei amochi iinuamera eemea.

Rasaro meripua ahpo katewewa

⁹Isaeri ti'tijoeri muuwaamea, nane'rekapao Eesusio, Rasaro ta'perachi kahtiameko, muuwaame e'enakapua wa'ao, nape ki Eesusiche ne'nemia, Rasaro ne'nemia tiame, Eesusio pu'kao, ahjateria eenechi. ¹⁰Pu'ka ahjateretiawichio, neeserosi pa'pamiratuamea, i'yasikapua tiame a'chi teeka ahpo merimiaopua Rasaroo, ¹¹Rasaro ikitiamewichioopua, muuwaame Eesusikamera na'naritokopa, ahpo neeserosi pa'pamuratuame masitiaopua, toaka.

Eesusi Eerusareni pakiniame

(Maateo 21:1-11; Marako 11:1-11; Ruuka 19:28-40)

¹²Pu'ka meereo, Eesusi Rasaro oijenateria chaachapaniamea, ahkasi Eerusareni yooma mochiwachi nane'reretiapua, mehtakao. Pukaepa muuwaame Eerusareni pahkochi e'enakamea, Eesusi Eerusareni asiyame inamukapaopua, ¹³tahku saawara

tehpunasaopua, kuhsi saawaeme tiame, ma'chi muirachi puuyeriapua Eesusi natepamia. Eesusi natepasaopua, ahjama nokisikaopua, weeru siinakosiapua chaachapakao:

—¡Taamo Riosiii! ¡Taamo Riosiii! ¡Taamo newipatesaaa! ¡Taamo newipatesaaa! ¡Kaawechupena Riosichi o'inia eenamemua! ¡Kaawechupena yawichi enemerimua i'isaerichio ti'tijoechi!

¹⁴Eesusia uuru taamo i'yakeriachi yasitooa, Ehkoriaami Iyoterichi chiia ikiriapua, pichiwa wa'a tiame ikipua, machenariapua. Ehkoriaami Riosi Iyoteria, eee cheeriaipua:

¹⁵Ka'te majawemua, Siioni Riosi mochiwaria.

Nee, wa'a ihtonapa aamo te'ta yawichia, uuru taanarachi yasitoka.

¹⁶I'ka wa'a tiame uuruchi ihtotiameo, pukeri simiyachio, ki pahteriai teemea, nape neipa taamo Paamira Eesusi no'rasoopua tewekachio, waikapa inatepatiapua, Ehkoriaami Iyoterio pu'ka naewaka cheerioopua.

¹⁷Puuu muuwaeme ti'tijoe ooweru tiamea, Eesusie Rasaro oijenatetiame tetewikamea, Eerusareni nonorasaopua, yooma tuuyeriaipua Eesusi iintoria ahpo tetewariapua, Rasaro oijenatekaopua. ¹⁸Wa'a tiame inamukapaopua Eesusi iintorioa, pahteriapua waikao Eesusio te'ta weruma tiamekopapua pu'kao. Pukaepa muuwaeme natepamia puuyakamepua. ¹⁹Pa'parisero pa'pamiratuamea, wa'a Wetania nonorakame inamukapaopua, Eesusi Rasaro oijenateriao, chaachapariapua ahpo:

—Nee, yoomahka ti'tijoea, ooweruapua tiameo, Eesusikamera pu'sereka tetewamepua. Kihta yorame te'teriami teemeapa, ti'tijoeeri teewetepuameopua, i'ka Eesusichi paparaniameo.

Eesusi i'yaniname nayewemia, ri'rieko ti'tijoe

²⁰Eerusareni pahkochi e'enakamechio, ri'rieko ti'tijoeeri tiame e'enariapua ookapi. ²¹Ihjia, Eeripe piiripi Eesusi ajawaria naepariapua, We'saira ohjoeme Arirea weechi. Puuu ri'riekoa chaanekapua Eeripeo:

—Paamira, machinariai teemea, Eesusio.

²²Waikao Eeripea, Anteresi tuuyesaopua, pirena e'enaka tuuyekapua Eesusio. ²³Waikao Eesusia chaanekapua:

—Kaawepua, e'enanuremitiapua pu'kao, keepumichioopua no'o ti'tijoeeri nayewiao.

Waikao Eesusia yooma ti'tijoeeri nayewekao, o'inekapua cheekao:

—Asikame neeepa, tetewipuawichioo no'o te'ta weruma iintomioa. Pukaepa ehpeo neea yooma aamoo, no'o ikimiachi simiyame nayewemania, yooma no'o ku'we ikimeria, no'o te'ta aatanakooko ma'chitameripua. ²⁴Ihji no'o ikimia chiia, kiisi wehchi

wichimeripua. Neeea no'o ikimiaa, piiripi tiiriko pahchiraka teeremeripua. Ki mukusaa puuu tiiriko pahchiraa, piiripi wa'api teereka itipimeripua, ki muuweka; nape echitia mukisaapua wehtereo, ki ookapi muuwemeripua, taakekao. ²⁵Aaata i'ka weeechi ahjari epeche te'ta nateyamechitia tetewamea, ki Riosikamera ahjari ahpo kianariachitiao, wekatemeripua pu'ka te'ta ahjari Riosie ahpo kianarewaopua. Nape ki epeche nateyame tetewamea i'ka wehjoari ahjario, ki pu'ka ahjarichitia ahpo kianareniao Riosie, kiapuamepua pu'ka te'ta ahjario Riosie ahpo kianarewaopua, pu'ka te'ta ahjari ki wahjiamesi ahjaniamelopua. ²⁶Aaata piire no'o yorakeka yasinariamea, noochi enamitiapua; ahkaoi no'o kahtioi no'o yorakeka yasitoameo, no'o Noonoo, kaawe no'o ihsikiame tetewimapua pu'kao.

Eesusia ahpo mukimia chaanipua

²⁷Ehpe neeea i'ka no'o ikimiao, ki nu'uti tahpitika erapaninia. Nape ¿ihtana chanitania i'kao no'o ikimiao: “No'o Noonoo, no'o apechunamitia i'ka no'o ikimiao”, cheetarenia naaju? Ka'inia pu'kao, pu'kawichio eenakamenia i'ka wehjoarichio, i'ka ti'tijochio.

²⁸—Ohso kaawe no'o Noonoo, aamo iintonariakamera iintopuapua no'oeo —wa'a tiame inatamenia.

Waikao tepoona o'iniao cheechaniapua:

—Neeea no'o amoe iintonariao, o'inekame neeepa amoe iintokao; iiweta simitiame neeea pehjo, amochi iintokao.

²⁹Waikao ki ookapi wa'ami ajakame ti'tijoe ooweru tiamea, te'teoko tu'tuikapua. Wahjachia, Riosi ku'iwari Eesusi nayewerio chaachapapua.

³⁰Nape Eesusia chaanekapua wa'a chaachapameo:

—Aamo tewekachi inamuriaa, ki no'owichiokamera simiyamepua, aamowichiokamera simiyamepua, aamoo tetewimichiopua, Apoe no'o Noonoo, no'o ahjama nayewamekopua. ³¹Tísia waapi teetoamepua naatia, puuu Na'arari Noonorao, newitopuachiopua. Puuu na'arari nokinarepuawichio pa'pasuame ti'tijoerio yomachi wehjoarichio, ma'chi ipapuameopua Riosi tetewachio. ³²Waikao yooma no'o Noonoo iintonareria iintosoopa noochio, no'o apechunatioopua no'o Noonoo, yooma aaata te'ta pichiwa no'o ijinuwaa, yooma te'ta ahsieme natetetiame wa'asi, itipimeripua yooma ihta tatakoriamea.

³³Pu'ka wa'a cheeka nayewaria Eesusia, ahpo a'chi teeka meripuame nayewaka cheerepua, ahpoo kurusichi chuchaka apechunaka meripuame. ³⁴Waikao keepuameraa chaachapakapua Eesusio:

—Nee, ¿nape ki senepi wa'apitia ahjamerikaipua Riosie Weratiamea, Ehkoriai Iyoteri chiiachitiao? ¿Achini wa'a chaanimua pu'kao, apechunaka meripuameko tuukao meripuachio, pu'ka Tijoe

Tijoetukameopua? ¿Aatanakosapu puuu Tijoe Tijoetukamea, ki muuu enesaa?

³⁵Eesusia chaanekapua:

—Nee Apoepua, nape i'wa no'o kahtioiopua pehjo aamo tahjewachitiao, ohso kaawe no'o chiiakamera pichikepuapua, ki aamo chapipuaichiopua tukaparieo. Puuu tukaparie chapitiamea, ki ma'chiriame puua Riosi tahjewachi teerepuameo.

³⁶Tahjewarikamera pichikeka mochitopuapua, iiweta amochi tiioipua pehji Riosi te'ta pichiware tahjewao. Wa'a tiame enepasaa eemea, Riosi tahjewarachi mochitoame enemapua.

I'ka cheesapa Eesusia, wa'ami akipakapua noriwi, pu'ka ti'tjoerio, toisa.

Aatia tiiachipa ki Eesusichi paparakame ti'tjoeria

³⁷Puuu ti'tjoeria Eesusio, ki ookapi ki maaenari yoorakameoipua ahpo tetewachio, wa'atia itipikapua, ki ahjachi paparaka. ³⁸Ihji wa'a ikitiamea ki Eesusichi paparakao, pu'ka cheeka cheeriai Isaiatarua, Ehkoriaami ahpo Iyoterichio:

Paamira, ¿nape aatana pichikekamepua,
amochi simiyame taamo nayewariao?

¿Aatana amochi eenakamepua,
ahpo tatakoria cheriwepuawichio?

³⁹Wa'a te'tiapapua, ki machika Eesusio aatanakoo, ki eenarepua pu'kao ahjachi paparaka. Ehkoriaami Isaiaa pu'kao, wa'achi cheeriamepua tiame ahpo iyoterichio, eee cheekao:

⁴⁰Riosia ki apochi e'enanarekameopua ahpo tatakoria
cheriwepuawichio,

wa'apitia toare Riosia,

ahpo ki mamachiriamechitia

peewaeme te'teriamiachio iikachio;

i'ka iikarachiopua peewame enemichiopua.

Wa'a te'teriamiakapa puua,

kiisi e'wakapa puua,

Riosi apochi paeawao,

kiisi machika tetewamepua apochi kiisi ka'karuma te'teriao,

pukaepa ki noochi e'ename puua,

no'o cheriwekemichiopua ahpo tatakoriao.

⁴¹Ehkoriaami Isaiaa, waika o'inia tetewikaopua Riosio ki nu'uti tisia peenia tiame iintomiaopua ahpo Taanachi Eesusiopua, ti'tjoeri tatakoria te'ta cho'wepuawichio, wa'a cheeka iyotere puua ahpo Ehkoriaami Iyoterichio.

⁴²Nape wa'a te'terierioi i'kao, wahjachia, muuwaeme pichikeriapua wa'ao, wa'api wa'ao i'isaeri pa'pamurakaipua

tiameo. Nape ki chaachariapua, seewiapaopua pariseroo, ahpo ma'chipapuameopua napawikarichio; ⁴³Wa'atia ahpo iintare puuuapu, ohso kaawe tijoekameraa ahpo kaawe e'rewa nakire puuuapu, ki Riosi.

Eesusi naawesaria ti'tijoeri wenejiwa

⁴⁴Eesusia weeru nayewakao cheekapua:

—Noochi paparamea, no'o uhjurakamechi paparamepua tiame, wa'apichi. ⁴⁵No'o tetewamea, no'o Noono tetewamepua wa'api, apoe te'ta no'o uhjurakamera. ⁴⁶Tahjewarichitia eenakame neea weechio, noochi pichikekameo ki tatakorira tukapachi oimichiopua wa'asi. ⁴⁷No'o keepukai ki yoorekameo, ka'chi yoromania pu'kao; ki pu'kachi eenakame neea, newipatenia eenakamenia ohso kaawe. ⁴⁸No'o ehpeo ki nakika tetewikamea, no'o chiiaoi tiameo, pu'ka wahjipachi taawechi wa'asi, enemera no'o chiia aamo wenejiao, aamo te'tia kateweniachio. ⁴⁹No'o nayewaa, ki nooe chiia puuuu, apoe no'o Noono no'o uhjurakame, no'o ki'yaria puuuu, no'oo aamo chaanemichioo. ⁵⁰Nane'renania, pu'ka no'o Noono no'o ki'yaria aamo chaanemichioo, aamo ki wahjiame ahjariwawichiokopua pu'kao. Pukaepa wa'atiame naawesari aamoo, tuuyesina neea, te'ta wa'achi chiame, no'oo kiasinia, no'o Noonoeo.

Eesusia ahpo ma'masitia tarachi papakona

13 Ke'chu pahkokoi Semejenato pahkoo, nane'riame enere Eesusia, asiriamekopua ahpo Noonochi siimerikoopua, i'ka wee toakaopua. Eesusia taamo ahpo ajawario, tísia taamo nakika yasitoamekaipua, ahkasi wa'a teereka mukukamepua.

²Ke'chu taamo koaka mochipanioio, Uurasi Ihkarióte Siimoni taanaraa, riaorósie usuwetiapa ahpo iikachio, noriwi nehjimo orapariapua Eesusio. ³Eesusia, yooma nane'riamekapaopua, ahpo Noonoe yooma ihta ahpo iintomia kiatiamekoopua reesiseri, nane'riamekapua tiameo, ahpo Noonochi no'ramerikopaopua tiame, ahpo ma'masitia neesetorichi tooemo eraparepua, yooma ahpo Noonoe weechi tehkiwaopua. ⁴Wa'a erapakapaopua Eesusia, werisika koi'rachio, ahpo ampawakira pujisaopua, ⁵neeroi neropetorichi toasaopua, wisasori ahjae wakipateniame kaichi chuchakapua. Wa'a ikisaopua yasipakaopua, taamo ahpo ajawaria ma'masitia tarachi taamo o'inekapua papakokao, yooma taamo pipiripio.

⁶Nape Peerochi asitioiopua ahpo tarachi papakopuameo, chaanekapua Eesusio:

—¿Neeekosa tiame, no'o Paamira?

⁷Eesusi nehjiakapua:

—Eje'e. Ehpeo ki
pahtiam eemea i'ka aamo
no'o papakoao, nape ehjepa
neipatakirio pahtemeri eemea.

⁸Peeroa ahpo wa'inekaipua
chaaneka:

—Ka'i neeea no'o Paamira,
Kiisi no'o toima neeea no'o
Paamira.

Nape Eesusi chaanekapua:

—Ki no'o aamo papakosoo,
kihta teeremapua noochio.

⁹Waikao Siimoni Peeroa,
chaanekapua:

—Aa, wa'a teresoo
Paamira, yooma no'o

uuepapua sekachiami tiame, nanarisichiami tiame.

¹⁰Wa'a chiioa Peeroo, Eesusia chaanekapua:

—Pukeri uupakameapa, tarachiche papakonia nahkipua.
Piipakame eemeapa wa'asi, nape ki yoomahka.

¹¹Eesusia nane'riapa wa'a cheekapua, aatanakoopua ahpo noriwi
na'ara yorameriopua.

¹²Neipa yooma kajusaapua papakokao, eenechi chuchasapa ahpo
ampawakirao, eenechi yasipakapua ahpo yasariachi. Wa'a ikisaopua
chaanekapua taamoo ahpo ma'masiterao:

—¿Pahtena eemea ihtanakoopua i'ka no'o iintoriao? ¹³Eemea
no'oo, aamo Masitariwa teewamepua, aamo Paamirawa tiame.

Pichiwa chaachapame eemea pu'kao, pichiwa puu neeea
aamowichioo. ¹⁴Weh, neeea te'ta aamo Masitarikaipua te'ta
aamo Paamirawa, neeea ki weruma no'o uukaopua aamo
tarachi papakokame enesoopua, eemea noochitiao, wa'achitia
aamo ki weruma uuniame te'terepuapua. ¹⁵Neeea aamo tarachi
papakokamepua, aamoo no'oo ki weruma no'o uuya, aamo
tetewimichiopua, aamoo wa'achi te'teretomichiopua, ki weruma
aamo uuka. ¹⁶Eemea inataka inamumitiapua i'kao: aataai ki epeche
weruma tiamepua ahpo teekochio; aata uhjuratiameai, ki epeche
weruma tiamepua ahpo uhjurakamechioi. ¹⁷I'ka pahtekame enesaa
eemea, tísia ta'iria mochtomeri eemea, aamoo ki aamo weruma uuka
mochitoame enesoo.

¹⁸'Neeea aamoo, ki yoomahka te'ta piipakameko tuuriao,
pichiwa wa'a tiamepua, tetewamekapa neeea no'o ajawaria
iikachio. Nane'riamenia piiripi eeme no'o ajawariao, kiisi kaawe
iintomerikopua noochio. Nape ihji wa'a tiame iintomeria, wa'a

*Eesusia ahpo ajawaria taarara
papakokena. (13:5)*

tiiame tetewitiapa ehkoriaami o'iniaio, wa'a tiiame iintomeripua. Ehkoriaami Riosi nayewaturao, wa'a tiiame iintopuame tetewika chaachapariopua, Ehkoriaami Iyoterichiopua, eee chaachapaka iyoteriaopua: “Piiripi puuu no'o ahjama oiyamea, no'o pukamina na'ara iintokamepua.”¹⁹I'ka wa'a tiiame aamo chaanenania, ke'chu wa'a tiiame no'o ikiyoioipua, aamo nane'remichiopua no'oo, yomatiamame no'o ikimiao, tetewamekopua. Neeea Apoepua te'ta neeea, te'ta ihtaoi tetewameopua ke'chu ikiniameoipua pehji.²⁰Eemea i'ka pichiware no'o cheemiao, inataka keepupuapua: No'o uhjurakame kaawe uuka tetewamea, no'o kaawe uuka tetewamepua tiame; no'o kaawe uuka tetewamea, no'o uhjurakame kaawe tetewamepua tiame.

Eesusia Uurasi ahpo noriwi ihsimio tuuna

(Maateo 26:20-25; Marako 14:17-21; Ruuka 22:21-23)

²¹Wa'a cheesaopua Eesusia, iiyana erapaka apochiopua, taamo chaanekapua:

—Pichiwa simiyame ihjia, piiripi eemea, nanaaramechi no'o nehjimerapua noriwi.

²²Waikao teemea, tahpitika erakokao, nenekuti taamo ne'nepakapua: “¿Aatanakamera ohjoare teemea?”, taamo erakoka.²³Waikao no'oo, Eesusie epeche nakiwa eraniameo, chokichi kahtiamekopa pu'kao,²⁴Siimoni Peero tewaniamea, sekae no'o naewakapua, ihchi no'o iinatukenurakapua pu'kao, aatanakamerakopua.²⁵Waikaonia waapi chukipakao:

—¿Aatanakameraju no'o Paamira? —chaaneka iinatukekania.

²⁶Waikao Eesusia, ihchi no'o cheekapua:

—Ihji paani ichuka saampatesa no'oo ki'ya, puuu enemapua.

Wa'a cheesapa, Uurasi ki'yakapua paani ichuka saampatesa, Siimoni Ihkarióte taanarakapua.²⁷Neipa pu'ka paani iintotioiopua, Uurasia apochi pakiteriapua Satanasio, ahpo na'ara iintomichioopua. Wa'a iikopa Uurasio Eesusia chaanekapua:

—Uurasi, yaapi werisika siinka, iintomitiapua pu'ka aamo iintonareka kahtiao.

²⁸Nape piiripiai wahjachi teemea, Eesusi ahjama koayamea, kiisi pahtekopua aatia tiiachipa Eesusio, wa'a chaaneriamekopua Uurasio. Neeche pahtekamepua pu'kao.²⁹Puuu wahjachia, poanachi tarimia siinkameko erakoapua, itapiti taripua pahkowichioo, aata tesiwewa te'tiamewichiooi, ihkokepuamekoioipua. Wa'a erakokamekapua Uurasio, puuu iintotoamekopapua, taamo toomi na'poasika kiasiriaopua.³⁰Waikao Uurasia, ikanati ahpo paani chi'wanetiame ichuka ko'kosaapua, simikapua waikao wa'asi ahpo iintomia yoramiaopua. I'ka Uurasi simioiopua, tukaokapua wa'asio.

*Uurasia nateteretupua
wa'asi, Eesusi ahpo noriwi
nehjariaopua. (13:30)*

Weemera nuurari

³¹Neipa Uurasia simisooopua
Eesusia taamoo chaanekapua:

—Ehpe tetewipua neeea,
te'ta peenia tiame no'o
iintomerio; te'ta peeniatame
tetewipuameopua tiame, te'ta
no'o Noono inatariaopua
no'o iintomiaopua. ³²Neeea
no'o iintomiaeo, No'o Noono
tísia peeniatame inataria
tetewitesoo, Apoe no'o Noono
tísia peeniatame inatariao,
no'o iintoriae tetewitemapua
pu'kao, ti'tijoe ooweru
tiame tatakoriao, ahsieme
natetetiame itipiniame
tetewitekao. Ehpe wa'api
tukawarichi iintopuamepua
wa'asi. ³³Eeme no'o kukuchiwa,

kihta itipina neeepa aamo ahjama yasimiaopa. No'o i'yama eemea
i'yao, nape ki no'o teimapua. No'o simiyachio eemea, ka'chi iika
siimpamete eemea, isaeri ya'yawichioi wa'achi chaanekamenia no'o
iinatuokekoopua. ³⁴Ehpeo neeea, tísia aamo nakiyao, tísia kaawe
aamo nakika mochitojeraninia. ³⁵Wa'a te'teretoka aamo mochitosoo,
yooma ti'tijoea ooweru tiamea, amochi tetewimeri eemea no'o
masiteriao, no'o aamo kaawe nakika mochitoniamoo.

Eesusia ahpo ka'itapotí Peeroe

(Maateo 26:31-35; Marako 14:27-31; Ruuka 22:31-34)

³⁶Siimoni Peero teewaamea, ka'chi iika ahjama siimpuame
inatakaopua pehjo, chaaneka iinatukekapua Eesusio:

—¿Akana akipatamua Paamira, ka'chi aamo ahjama siimenia?
Eesusia chaaneka nehjiakapua:

—No'o simiyachio ehpeo, ka'chi iika no'o na'naritomerimua
pehjo, nape piie taawechiope.

³⁷Peeroa waikao utewa cheeka iinatukekapua eenechi:

—Nape Paamira, ¿aatia tiiachipa ki siimetenia? Nape Paamira,
kiisi ka'chi e'ramenia ahkasi mukukainia, aamo nehpuwawachio.

³⁸Peero wa'a chiioa chaaneka Eesusia:

—Wa'a chiiamemua chiiao, nape neeea aamo chaanenapua, ke'chu
kusuyoi totori oowirao pa'a piario, paisa simiyame no'o ka'itameroi

muuua, kiisi no'o machiyo tuuka. ¿Pichiwa wa'a e'ramemua aamo chiia?

Eesusia Noonochi poee

14 Eesusia wa'a chaanesa Peeroo, yooma taamo ahpo ma'masiterao chaanekapua:

—Ka'te yuuwesi, no'o siimo tuuyoio, noochi ahjachi e'rakache mochipuapua ohso kaawe, Apoe no'o Noono Riosichi tiame.

²No'o Noono tewekachi kahtiachio, ki ookapi iintunapua ahka mochipuachio. Ki wa'a teeresoo, ki cheemiinia wa'a simika aamowichio katewemio tuuyao, yooma pipiripi ahka aamo mochimiachipua. ³Ehpe ki tehpe simisao, ahkasi aamowichio katewesapa enamania eenechi, wa'a aamo i'tomaniapua no'o ahjama, no'o ahjama mochimichipua waikao, ahka no'o te'ta kahtiachi;

⁴Nane'riame eemeapa, achini teeka asipuameo wa'ao.

⁵Toomasia chaanekapua waikao:

—Nape Paamira, ¿achini nokaka asita teemea wa'ao, kiisi nane'renaoi teemea wa'a poeoi, ahka aamo simiyachipua?

⁶Eesusia chaanekapua:

—Neeekamerapua puuu poeea, no'o yasimiachi asitemeria; neecheepua te'ta pichiware aamo tuuyekamea; neecheepua tiameo, te'ta ahjari ki'yameraa, ahkasi ki wahjiamasio. Aawataai ki asima no'o No'nochio, ki no'oeo. ⁷No'oo te'ta machiyame enesaa eemea, no'o Noono tiame, te'ta machimii eemea. Machikamekai eemeapa no'o Noonoo, noochi tetewaka ohjoamekai eemeapa no'o Noonoo.

⁸Eeripea waikao chaanekapua:

—Nape Paamira, ahjama ohjoamekai teeresaa teeme, ¿achinikai ki tetewame teemea? Taamo tetewitesao naaju. Tetewisaa teemea pu'kao, tisiwa kaawe erakomii teemea waikao.

⁹Eesusia waikao chaanekapua:

—¿Kiisikosa no'o machika tetewame muuua Eeripe, ki ehpesi no'o aamo ahjama oiyo? ¿Aatia tiiachipa aamo tetewitejerata eemea no'o No'noo? Neeekamera puuua, Apoe no'o Noonoa; no'o tetewamea, apoe no'o Noono tetewamepua. ¹⁰¿Ki pichikiamekosa eemea no'o tiario no'o Noonochi tiamekopua, apoe no'o Noono tiario noochi tiamekoopua? No'o nayewao ki nooe chiamepua, weechi tijoechitiao, no'o Noonoa noochi tiamekapao, apoekaitepua noochi chiiao.

¹¹Waikao Eesusia yooma taamoo, chaanekapua:

—No'o pichikepuapua no'o chiiao, no'oo no'o Noonochi kahtiamekopua, apoe no'o Noonoo, noochi kahtiamekopua wa'achitia. Ki no'o chiia pichikesaa, no'o ihsiaoi pichikepuapua, apoe no'o Noono noochi ihsia. ¹²Pichiwa chaaninia, aataai noochi paparamea, no'o

Noono tehkiwa no'o inisia teetomeripua, apoepechi no'o Noonochi paparamichio ti'tijoe paajuteka, ooweru wa'achitia. Nape puuu apoepechia, epeche muuwaeme paajutemeri ki noochitia no'o Noonochio, no'oo no'o no'ramerikopa no'o Noonochio. ¹³Eemea aaata no'o Noonochi enatekamea aaata tatakoria cheriwepuawichioo, ihtaai tatakoria no'o Noonoe cheriwepo tuuka masitemeripua, nape no'o ahpowichio no'o kurusichi mukuriae natetewachi itaka. No'o kurusichi mukuria ki ookapiwichio tatakoria natetekao, no'o Noono tísia peenia tiame inataria puuuu, yooma wehjoarichi mochikamewichio, tetewimichio. ¹⁴Ihtaai ahpo cheriwepuawichio noochi eenakameo, cheriwemachenia pu'kao, nape ahpowichio no'o iintoriae natetewachitia, noochi itasoopua.

Eesusia Riosi Riosiwari Te'ta Piipari uhjuramo tuuya

¹⁵No'o nakiyame enesaa eemea, no'o e'weka mochtitopuapua, no'o aamo nuuria. ¹⁶Wa'a aamo te'tereka mochtitopao, no'o Noono nayewemania aamo uhjuremichioopua ahpo Riosiwarioopua, aamo ahjama teetomichioopua ki wahjiamasio, aamo ku'isimichioopua aamo teetowachio, yooma ihta aamo nakiyachisio, tiamé aamo oisa erapatesimichioopua tiamé. ¹⁷Puuu iintomeripua amochio, te'ta pichiware tiamera pahetekao. I'wache weeechi nokiwame pu'seramea, ki kaawerumachiche mochtionariamea, ka'chi iika uumeripua pu'ka no'o Noono Riosiwari ku'iwarao, ki uuka tetewamekopa puuuu, no'o Noonoe ahpo kiamiao. Eemekamera kiatiamepa pu'ka Riosiwario, puuuu epeche ku'iwa yasitomeripua yooma pipiripichi amochio, ki wahjiamé aamo ku'isimeripua no'oo no'rasoopua. ¹⁸Ka'chitia taawechi aamo piineri toayai neea neesetokao; eenechi enamerikaite neea, pu'ka wa'api Riosiwari amochi yahchamechi, nooe amochi yasitomiaopua, ki wahjiamé amochi te'ta ku'isimia. ¹⁹Ki mehka toiaitepua, i'ka weeechi mochikame ki ka'karumao, ki oosa no'o tetewimiachioopua i'ka weeechio, nape eemea noochi te'teretokamea, eenechi no'o tetewimiitepua no'oo oijenasocheo pehjo. Neea wahjipaniame newitosaapua, kajuyachi taawechio, aamoo wahjipakamekoipua, eenechi aamo ahjatemanía. ²⁰Nape eenechi no'o ahjakame tetewapaopua ke'chu no'o no'roipua tewekachio, pahtemeri eemea waikao, pichiwa No'nochi eenamekopua, no'o Noonoo neeepua tiameo, piiripi wa'apikai tiopua. Waika waanamio, eemea no'o ahjamao piiripi wa'apika teeremeripua, no'oo amochi teetoamekopua no'o Riosiwario. ²¹No'o nuuraria kaawe neesetoka i'toamea, pichiwa no'o nakiyame puuuu. Wa'a teeka no'o nakiyameo, no'o Noonoi tísia nakiyamepua pu'kao. Pu'ka wa'a te'teramechi, no'o Noonoa

neeea tiameo, pukachi taamo tetewitemapua, piiripichitia, Riosi Riosiwariichi.

²² Waikao Uurasia, nape ki Ihkarióte Uurasia, iinatukekapa:

—Paamira, ¿aatia taamoche taamo tetewitetamua, ki aamo paparameopua ka'i?

²³ Eesusia, nehjiakao chaanekapua:

—Aamoo noochi paparasoopua, no'o Noonoo neeea tiameo, piiripichitia yasitomeripua amochio. ²⁴ Nape ki no'o nakiyamechiopua kihta yasitomeri teeme pukachio, ki no'o e'weka yasitoamekopua pu'kao, no'oo, no'o Noonooche chiia nayewerioipua. Ihji no'o chiia aamo inamuaa, apoe no'o Noonoo naawesa puuuu, apoe wa'api i'ka weechi no'o uhjurakame, ahpo noochi nayewa inamupuawichioipua.

²⁵ Neeea iiweta aamo ahjama kahtiaapua pehjo, i'ka yooma aamo tuuyamepua. ²⁶ Nape no'o Noonoochi no'rasoopua, no'o Riosiwariie ihsimania aamo ku'ikao, no'o Noonoo aamochi uhjuramia. No'o Riosiwari ihsimapua aamo tuuyekao, yooma itapiti aamo masitiachio, yooma no'o aamo masiteria, inatepatesika.

²⁷ Neeea te'ta kaawe erapari aamo ki'yamepua, ki weechi mochikame kaawe erapari ki'yamechitia. No'o aamo kaawe erapari ki'yaa, no'o wa'api kaawe erapari iinuekapua. Pukaepa no'o kaawe erapari iinuemea, kihta yuuwesipuapua no'o simiyawichio, itapiti seewekaoipua a'chi teeremiaopua, no'o ikimiaoipua ku'we. ²⁸ Eemea, no'o inamukame eemeapa no'o siimio tuuriamekoo, nape eenechi amochio yasimia enameriko tuuriao. Noochi paparamea, no'o te'ta nakiyame enesaa, kaawe erakomete puuuu kihta yuuwesika no'owichio, no'o Noonoochi simiyaa, amochi enamiapa eenechi wa'a no'o simiyopa, nape Riosi Riosiwariichi, yomachi amochi yasitome teereniamechi Riosiwariichi. No'o Noonoo Riosiwariichi yasipasaapa neeea, ahkaoi teeremeri neeea no'o Noonoo Riosiwariie yasitoaao, ki weechi no'o weerewae yasitoriachitia. ²⁹ Ke'chu ikiyoi i'ka, yooma aamoo chaanenania, i'ka wa'a tiame ikisoopua, pichiwa no'o cheerio erakomichioipua aamoo, wa'a erakoapa eemea, kihta seeweka noochi paparaka mochtomichioipua i'ka weechio, noochiche ahjachi erakoka.

³⁰ Ki tehpe toina neeepa ki no'o aamo nayeweka yasimiaopua wa'asi, waapi ihtona tukaparichi ye'kameapa, puuu te'ta no'o na'ara yoramaria, apoe te'ta Satanasi tewaniamea, puuuu te'ta ki ka'karuma nokayakamera, noonora. Puuuu kiisi iinuekaitepua apochio, no'ochi newitomiaopua, ³¹ nape yooma ti'tijoeri nane'remichio no'oo, tísia nakiyamekopua no'o Noonoo, pu'ka iintomo e'raria iintomania ehpeo, no'o Noonoo tísia e'weka. Werisisa, nahpe.

Eesusi te'ta pichiwari panijuwari

15 Wa'a o'inia puuyatioiopua, pooechi nokisinioio Eesusia, eee cheesika taamo masitesikapua, ahjama nokisinioio:

—Neeea, uuwa echitiamepua, no'o echakamea, apoe no'o Noonopua. ²Yooma no'o paanira ki taakiameo, tehpuchenapua pu'kao; nape kaawe taakiameo, katewekenapua pu'kao, charewa ki ka'karumao puhjeneka, epeche taakemichioopua. ³Eemea, cheriwetiame eemeapa tatakorio, piipaka itipikame, amochi uukapa muuuu no'o cheeriao, pichikeka. ⁴Wa'a aamo te'teresoopua noochio, wa'achi teerema neeeai amochio, amochi yasimania. Yooma uuwa paaniraa, ki ihchiame enesaa, kihta taakemapua. Wa'achi te'terena eemeai noochioi, ki noochi ihcheka te'terame enesaa, kihta muuwemii eemeai, aamo taakiamechitiaopua.

⁵Neeepu uuwa echitiamea, eemea paanirapua. Noochi ihchiapa eemea, neea amochi taakiamepua, nape ki no'oeo eemea, kihta muuwemiipua taakekao. ⁶Ki noochi ihchiame yasinariamea, ki uuka tetewipuamepua, paanira ikicha ipatiamechitia, wakipasoopua kosopuaichio.

⁷Eemea noochi ihcheka te'teretonariamea, no'o chiiiao, iyorika uuka yasitonariamea, ihtaoi ahpo nakiya no'o itanemeri puuuu, aamo muuwewari taakemichioopua. ⁸Aamo nokisiamечи ka'karuma taakesoo, no'o Noono amochi ihsiwarao, ahpo kaawerumari amochi teteiwa ihsimeripua. Pukachi naania teeremeri eemea, no'oe masitetiamekoopua. ⁹Wa'achitia no'o Noono aamo nakika yasitoachitia, wa'achitia aamo nakika yasitoame neeeai. Wa'achitia mochitopuapua eemeai i'ka no'o aamo nakiyaopua, ka'te wa'atia wekate eemea. ¹⁰Wa'api teetosaa eemea no'o masiteria teetokao, wa'api amochi tetewika uupuamepua, aamo no'o nakirao.

¹¹Peenia erakosa naaju, ihji no'o aamo chaaniaa, pu'kawichioopua, ki teesa aamo peenia erakomichio, amochi yasitoniamekoo inataka. ¹²I'kache aamo nuurenania, aamo kaawe tetewaka mochipuame, ahpo nakika, no'o aamoo te'ta kaawe nakiriachitia. ¹³Ki'te te'ta epeche nakiwamea, ki'te mukiwachisi nakiwamea aaatao, ahpo kaawe e'rawichioopua. ¹⁴E'wakame eemeapa, i'ka aamo no'o nuureriao, pukaepa aamo, aamokamera kaawe e'riame neea. ¹⁵Neeea aamoo, ki no'o tekipanatewa teewaninia wa'asi, tekipanamea ki yooma nane'reteka yasitoame puuuu ahpo teekochio, itaoi ahpo yoranareka kahtiaopua pu'kao. Nape neea aamoo, no'o kaawe e'rewachitia tetewamenia aamoo, yooma no'o Noono e'ra aamo nane'retesiapa. ¹⁶Ki eemekamera no'o uukamepua, aamo ahjama oimichioopua; neekamerapua aamo uukamea, no'o masitia masitesimichioopua ti'tijoeo ooweruopua tiame, noochi

paparamichiopua pu'kao. Aaata aamo ku'yao noochi paparariame enesoo, no'o iintoria ahpowichio kurusichi inatakao, no'o Noonochi cheriwewa itasoo, cheriwemeri no'o Noono te'pa tewekachi kahtiamea, ihtaoi itapiti ahpo cheriwejera itakoiopua. ¹⁷Nape ka'te ahpo newitome erakomitia eemea, Riosichi paparamichio e'enatewa nokayaiopua ti'tijoeo, ooweruopua tiame. Ohsotia aamo chaanenania wa'a aamo nokisiachi pu'ka yooraka: Kaawe aamo nakika mochtowa, masitepuapua, napati aamo wa'achitia uuka tetewika.

**I'ka weeechi nanaarame ti'tijoeri Eesusi
na'areniamе, ijinuwarama**

¹⁸Eesusia simiteka pehji taamo masitekao, eee cheekapu:

—Ki noochi paparamео aamo nekumesoo, nane'repuapua no'ooi wa'achi teeretiohua pahcha ki aamochitia, nekamuchekao. ¹⁹Eemea, i'ka wehjoari ki ka'karuma yooraka nokisiame enesaa, kaawe e'raka tetewi puai eemea, ki ka'karuma yoorameeo. Nape eemea, no'o paajutekopa noochi e'enariopa, no'o ijinuwa iintapame neeea, ki wa'achi nokaka mochtomichiopua, ki ka'karuma yooraka mochtomechitia. Ehpeo aamoo noochi te'teriapakoopa, nekamucheniamе eemea pukaeo. ²⁰Nane'repupuapua no'o cheeria: “Yoorewa naewakao, ki epeche yooreka tetewiniamе tekipanameraa, ahpo teekorachitiaopua.” Kaawe uuka tetewipuame enesaa no'o masiteriao, kaawe uuka tetewipuame aamo masitiaai, no'o nuurarikapa. No'o na'aretiamе enesoo, na'arepuame eemeai. ²¹Yooma aamo na'ara yoraniamea, noochi te'teriapa wa'a aamo yorapuamehua. Ki no'o Noono uhjurariachi ahjama te'teriapa, wa'a aamo yorameripua, nanaaramea.

²²'Ki no'o eenakame enasoo kihta teeremii puuuu ki no'o nakika mochkapa kokosapuameo, ki tetewikame enesaapua tisia peenia tiame no'o ihsiriao, ki aaata iintome tiiapua. Nape ehpeo no'o eenakoio ki no'o uuka tetewikamea ti'tijoe ooweru tiamea, no'o Noonoe kokosapuameterе mochtomeripua. ²³Aaata ki no'o uuka tetewamea, no'o Noonoi ki uuka tetewamehua. ²⁴No'oo, ki yooma tetewachi ki maaenari yorakame enesoo, itapiti ki aaata yorame tiameo, kihta a'chi teeremii puuuu, ki no'o uuka tetewaiopua. Nape ehpeo yooma no'o ihsia tetewakao, na'pa taamo ki nakika tetewikamehua, no'ooi no'o Noonoi. ²⁵Nape yooma ihji ikiniamea, ehkoriaami Riosi nayewatura no'o ikimio chaachapatiamеhua. Puuu ehkoriaami nayewatuaa, ehpe taawechiami ki no'o nakiyo tuuwa, chaachapakame puuuu iyotekao: “Kihta iintokai ki nakiniamе neeea.”

²⁶'No'oo, no'o Noonochi no'rasoo eemea, kaaweruma nayewameri eemea no'o iintoriao, no'o Riosiwari aamo ku'imichio no'o uhjurariae. Puuu no'o Riosiwari yomatiamе ihta no'o iintoria

aamo inatepatesikaopua, yooma no'o iintorioa, kaaweruma nayewesimichioopua ti'tjoerichio, pichiwa te'ta wa'a teeriopua no'oo. ²⁷Eemea no'o ajawariaa, pukerisi o'inia no'o ahjama ohjokamekapao, wa'a chaachapameripua.

16 'Yooma i'ka aamo chaanesika yasitokame neeea, aamoopua, ki no'o toaka mochtomichioopua, anachaka pu'ka ki teesa tiame aiwari enameriopua. ²Ma'chi ihpapapuame eemea napawikarichio, ahkasi aamo me'yakameai, ahpo kaawe e'repuame maaemerapua Riosieo ahpo wa'a iintoriawichioopua. ³Wa'a nokimera puuuu, ki te'ta no'o Noonochi te'tereka mochtotapa, no'ochioi.

Riosi Riosiwari taamo piipatewao

⁴Wa'a aamo chaanena neeea, nane'reka mochimichioopua i'ka wa'a tiame ikiniopua, no'o aamo chaaneria. Pukeri simiyachio, ki aamo chaanekania i'kao, aamo ahjama oiyapaopua pehjo, nape ehpe aamo chaaniamenia, simiyapa wa'asi. ⁵Nape eemea, aaataai ki no'o iinatuketiamepua akana no'o simiyao, ma'chiam e aamo no'o tuuyekamekopua, akana no'o simiyachio. ⁶Oowera no'o simiyache, yuuwesina eemea. ⁷Nape pichiwa chaani neeea, kaaweruma simiyamekopua aamowichioo no'o simiyaa. Ki no'o simisooopua, ka'chi iika enameri amochio aamo Ku'itomeria, nape nooe simisaapania no'o Noonochi kahtichio, nooe wa'api iintomania aamo Ku'itomeri uhjurekao, puuu aamo Ku'imeria, nooe wa'api Riosiwari enameri puuuu, amochi enameria. ⁸Ihji no'o Riosiwari i'ka weeechi enasaapa, puuu iintomapua tetewitekao, yooma ti'tijoe ooweru tiameo ahpo iikachio, kiisi ka'karumakopua, tísia tatakoriamekapapua. Nape puuu Riosiwaria tiameo, pu'ka ki ka'karuma nokaka mochtomeo, tetewitemapua tiameo aachin nokaka ahpo ka'karumachi enepamiaopua tiame. No'o Riosiwaria ihsimapua tiameo, yooma noochi paparakameo nane'retekaopua, pu'ka Na'arari Noonora, no'o Noonochi kokosaritere teereniakopua wa'asi, pu'kao te'ta kokosapuawichioopua te'ta kajuyachioopua taawechio. ⁹Ihji kiisi kaawe nokiwamea tatakoriame mochtomeo tewaniame puuuu, ki noochi paparaka mochtomekopua pu'kao. ¹⁰No'o Riosiwaria, apoe ihsimapua ki ookapi paajutekaopua aachin teeka kaawerumachi enepameriopo, no'o Noonochi e'enamichio paajutekao. I'wa weeechiche itipisaane, no'o chii inamukameche e'enateminia no'o Noonochio. Nape simisaane no'o Noonochio, ahkaoi yomachi tiame enamania no'o yasitoo, no'o Riosiwari tiarirao aatachioi, no'o Noonochi paajutenariaopua. ¹¹Te'ta Na'arari Noonora, no'o Noonochi kokosaripuache chanitiamekopua, no'o Noonochi ki ka'karuma katewemio, te'ta pichiwa enamerichepua, kiisi wa'atia itipimeripua pu'kao.

¹² 'Ki ookapi iinuenia pehji aamo chaanemiao, nape ehpeo eemea, ki pahtemapua pehji. ¹³ Nape apoe Riosi Riosiwari te'ta pichiwaremea, amochi enasaapa, yooma aamo masitemapua, noochi simiyame pichiwarichiopua. Apoe Riosiwaria ki seenu Riosiwari ihsimeripua masitekao, apoe no'o Noonoe ahpo chaanesiwa masitesimapua. Puuu no'o Riosiwaria tiameo, puuu teetosimeripua aamo masitekao, ahkasi wahka ihtoriachisiopua, itapiti ikipuamechi simiyameopua. ¹⁴ No'oo, puuu ihsimapua no'o kaawe chaniwa tetewipakaopua, akatiasi no'o soparamekoopua, no'o ihta aamo kiamiaopua ku'iwarario, no'o iinuwachii uuyapapua aamo kiamiaopua. ¹⁵ Yooma no'o Noonoe iinuekao, no'o iinuwapua tiame. Pukaepa no'o iinuachi uumio tuuna neea, aamo kiamiawichioo.

Yuuwesiria kaawe erapari enepameripua

¹⁶ 'Ku'itapi toiyachio, kiteremania i'wao, nape eenechi ku'itapichio, no'o tetewimeri eemea.

¹⁷ Ookapi teeme Eesusi ajawariaa, taamo ahpo chaachapai teemea:

—¿Ihtana ku'itapi naewaka cheeriamare Eesusia, ki ahpo tetewipo tuukao, wa'a ikisao eenechi ku'itapi ahpo tetewipo tuuriao? ¿Ihtana chanika cheeriamarepua, neipao ahpo Noonochi simimio tuukaopua tiameo? ¹⁸ ¿Aatia wa'a cheeka nayewariare Eesusia, “ku'itapi”, cheekao?

¹⁹ Eesusia nane'riapa ahpo iinatukepuameo, chaanekapua:

—No'o ku'itapi ki tetewisaa, eenechi tetewipo tuuriao, ¿pu'ka nane'renariame eemea? ²⁰ Kaawe keepumitia naaju i'kao: Aamo naarakoio yuuwesikao, ki nu'uti siimera kaawe erakoniamea, wahja tijoechiopua ki ka'karumachio. Nape neipa yuuwesisaapa, kaawe erakomeri eemea eenechio. ²¹ Aaata oowitiame saumeria, iiyana e'rame puuuahpo saumiachi asiyoopua, kokosa aiwamiapa puuuahpo, nape pu'ka sauniame aiwari u'matosoopa, yooma natekepamepua pu'kao, wa'a ikisaapa kaawe ejeramepua eenechio. ²² Eemea, wa'achi te'teremapua ehpeo, ehpeo yuuwesina eemea, nape eenechi no'o amochi tetewitemia machejenesoopua, eenechi peenia erakomeri eemea aamo iikachio, nape te'ta peenia erakorikie ki aaata u'yeme tiamee.

²³ 'Pu'ka taawechiami no'o Noonochi simikoio, eemea kihta no'okamera itanemeripua waikao, ihtaai aamo itayaopua Riosichi ta'iria mochtitopuaopua. Pu'ka aamo kiapua, Apoe te'ta Noonokamera itanemerikie eemea pu'kao, Apoe iintomeripua yooma aamo itaya ki'yakao, yooma ihta apochi ta'iria mochtitoniameopua. Wa'a iintomeri puuuahpo, no'o ijinuwarakopa. ²⁴ Ahkasi ehpeo, kihta wa'a tiame itayame eemea no'o Noonochio, no'o ijinuwako tuukao. Nape no'o Noonochi simisoopua, no'o Noonoe itanepuapua,

yooma ihta aamo nakiyaopua, no'o Noonochi ta'iria mochtitopuaopua. Wa'a te'teretosaa eemea no'o Noonochio, tísia ta'iria tiame mochtitomeripua, tísia kaawe erapuame tiiaeme.

Riosie Weratiamea newitomeri i'ka wehjoarichi na'arameo

²⁵Ahkasi ehpeo, itapiti wa'achitarichi aamo nayewekame neeea, nape asinapa no'oo, ki wa'achitarichi aamo nayewemiaopua, ma'chiame aamo ne'netemania waikao, no'o No'noo. ²⁶No'oo no'o Noonochi no'rasoopa, aamoe wa'api itameripua no'o Noonoo, tewekachi kahtiameo. No'o Noonochi no'rasaapa, ki neee ihsimeripua, no'o Noonochi aamowichio itanekaopua. Wa'a te'terewa iinuemeri eemea no'o Noonochio, no'o ijinuwarakapa. ²⁷Apoe no'o No'noa aamo inamumapua, tísia aamo nakiyamekapa. Wa'a tiame puuuu tísia aamo nakikao, aamoo tísia no'o nakika mochikamekopapua, aamoo no'o pichikeriopua tiameo, no'oo te'ta no'o Noonochi eenamekopa. ²⁸Neeea no'o Noonoo tiarirachi mackenakame neeéa, weeechi enamiaapa, pukaepa neeea ehpeo, i'ka weeechi mochikame toisaopua, no'o Noonochi no'rameripua, no'o Noonoo Riosi tiarichi yasimia.

²⁹Waikao teemea Eesusi ajawariaa, chaachapakapua:

—¡Aa, ehpeo ma'chiame nayewakame muuuu, kihta itapitichi wa'achitarichi naewaka! ³⁰Wa'atia, ehpeo nane'rekame teemea aamoo, yooma ihta yomatiamé machikamekopua, ke'chu ihta aamo iinatukioio, yooma nane'riamekopua.

³¹Eesusia nehjiakapua:

—¿Ehpeope, pichiwa pichikiame eemea, no'oo aatanakotiao? ³²Nape wa'a erakoai eemea, ki tehpe simiyachi ujumamiite eemea, piineri toakaoopua no'oo —chaaneka Eesusia—. Nape aamo ujumakoi, ki piineri kahtiai teerema neeea, no'o Noonoo no'o ahjama kahtiai teeremapua, Apoeo noochi yasitoamekapa Riosiwariario. ³³Yooma i'ka aamo chaanekame neeea, kihta a'chi e'raka aamo mochtitomichioopua. I'ka weeechi mochikaopua pehjo, itapiti a'chi tiame na'arari aiwameri eemea. Nape eeme noochi ahjachi erakoamea kaawe erakomitiapua, no'oo newitioriopa i'ka wehjoarichi te'ta Na'arari Noonoraopua, i'ka weeechi ki ka'karuma yooraka mochiniamé ye'kaka yasitoameo.

Eesusia ahpo Noonoo, ahpo ajawariawichio itani neesetori

17 Eesusia wa'a cheesika taamo masitekoioopua mochipatiapua ku'itapi. Eesusia waikao, te'pa ne'nepakao, eee cheeka nayewekapua ahpo Noonoo:

—No'o Noonoo, asikame neeepa aamo yahchariachio, aamo te'ta inataria iintomiachio yomatiamé i'ka wehjoarichi

mochikamewichioo. Kaawe no'o iintomia tetewijerania pu'kawichioo, neeeai aamoo tísia kaawe aamo te'ta inatoriaopua kiisi ki ku'itapisi ehkoriaami o'iniaopua, ehpe i'ka taaweche no'o iintomeriopua. ²Muuua No'no, reesiseri no'o ki'yakamemua, ki wahjiame ahjari kiamichiopua, yooma aata amochi paparaka e'enakameo, i'ka weeechi mochikameo. Yooma pu'kao amochi e'enakame ahpo tatakori cheriwepuawichioo, no'o ki'yakame muuua pu'ka piipatemichio. Wa'a iintokame muuua, amoe no'o uhjurakamekopamua i'ka weeechio, no'oo, pu'ka tatakorikameo, pejana natetemichiopua tatakoririao, amoe wa'api kokosapuameo, te'ta weemera ahjari kiapuawichiopua ki wahjiamesi. ³Neeea pu'kao, weemera ahjari ki'yamepua, noochi paparaka amochi paparaka tiame e'enakamekopapua pu'kao, aamoo te'ta pichiwari Riosikamerakopua. Neeea wa'a iintokamepua pu'kao, pu'ka iintomichio amoe uutiamekapa, pu'ka iintomichio weeechi no'o naawatekamekopua.

⁴I'ka weeechio neeeai, aamo te'ta kaaweruma tiiao yomatiamé weeechi aamo nayewakamenia; neeeai tiameo, aamo no'o nuureria i'ka weeechi no'o iintomichioo, yooma iintokamenia wa'asio. ⁵Ehpeo, noochi aamo tetewitepuapua, pu'ka amochio pu'ka ki nu'uti tísiwari aamo tiiaopua, ke'chu i'ka weeechi naayachisiopua, taamo pirena te'tereniaméopua taamo tiarichio.

⁶Neeea i'ka no'o ahjama ohjokameo, yooma aamo tiia ma'chitekame neeeapa pu'kao, aachin tiamekopua aamoo. Ihjia aamo ijinuwakapao, no'o ijinuwapua tiame, amoeo wa'a tiame noochi tetewiniaméopua. I'ka aapoeo, no'o e'wekapao, aamo e'wekamekopapua tiameo. ⁷Ehpeo ihjia, nane'reka mochitoamepua, yomatiamé no'o tiia, amochi o'inia eenamekopua. ⁸Wa'a tiame pahtekamepua, yooma no'o masiteriaopua no'o chuwaéo, amoe inatarichi e'rario noochi eenamekopua nayewamichioo. Wa'a tiame pahtekamekapaopua, amochi paparaméopua.

⁹Pu'ka wa'a teeremichio aamo uuriaopua, aamo itaniamenia pu'kawichioo, kaawe inateka neesetomichiopua pu'kao. Wahjachi ki aamo ijinuwaopua, kihta aamo itaniamenia pu'kawichioo, aamoche ijinuwawichio noochi iintapariawichio itaniamenia neesetojerakao. ¹⁰Yooma no'o ijinuwaa, aamo ijinuwapua tiameo; yooma aamo ijinuwaai, no'o ijinuwapua tiame. Pu'ka wa'a teereniachi ijinuwakao, ma'chiamé piiripi tiame teemea.

¹¹Neeea ki itipimapua i'wao, nape aapoeo i'wa itipimerapua. Pukachipa muuua te'ta kaaweruma Noonoa, kaawe neesetopuapua pu'kao, aamo mochiwarikopua, pu'kao, apochi kaawe erakoka mochtomichiopua, taamoo pirena te'teriachitia. ¹²Neeé i'ka weeechi kahtiaopua pehjo, kaawe inatekame neeeai pu'kao, amochi eename

inatewarie. Aamo no'o uuakeria ajawariopua, yomarika noochi paparaka mochitoamepua, nape piiripia ka'i, Ehkoriaami Iyoterichio chiiachitia.

¹³Ehpeo aamo kahtiachi no'ramerinia. Nape no'o ahjama ohjokameopua, weeka itapiti kaawe e'rari tuuyekamenia pu'kao, kaawe erakomichiopua noochitia. ¹⁴Tuuyekame neeepa pu'kao, yooma aamo iintomia inatarichi eenameopua. Puuu aamo inatarichi eename ukamekaapua, amochi ijinuwa eenepakame puuuapa. Wa'a iikapa puuua, ki i'ka wehjoarichi ahpo ohjorewa iinuekaite puuuapa, noochitia wa'achitia ki i'wa wehjoarichi ohjoekai tiamepua. Pu'ka i'wa ohjoeraemea, kiisi taamo nakika tetewamepua. ¹⁵Neeea no'o ahjario, ki aamo puuyanamichio itaninia i'ka wehjoarichio, ohso kaawe aamo inatejeraninia, i'ka weeechi ki ka'karuma noonoraopua, ka'chi yoramichiopua pu'kao. ¹⁶Neeea ki i'wa weeechi ohjoerewaemekapao, wa'achi te'tiame no'o ajawariai. Pukaepa aamo neesetojeraninia pu'kao, ki apochi panisumichiopua Satanasio, apochi erapatekao. ¹⁷Ku'imitia pu'kao, ahpo piipakameche mochitonaretekapua pu'kao, aamo te'ta kaaweruma e'rarie iikachi naawesika, amochiche paparaka ohjoremichiopua pu'kao, kiisi sewina erapaka. ¹⁸Neeea aamoo, te'ta no'o uhjuraretiachitia weeechi ti'tijoeri nayewemichioo, wa'achitia uhjurakame neeeai pu'kao, yomachi mochiwachiami nayewemichioopua, amochi eename tuuyewario. ¹⁹Neeea, yomatiamie no'o ihsiwachio, amoche kaaweruma tuuyewari ti'tijoeri tuuyeka ihsikamenia, pu'ka ti'tijoerio te'ta aamo ijinuwara enemichiopua, aamo pichiwariwachi te'ta paparakamekopa.

²⁰Ki i'kache ajawariawichioche aamo itanenania, yoomawichiopua tiameo, wahjachi amochi paparameriopua pehji. Puuupechi nokisimeripua amochi paparatekao, aamo tuuyewari nayeweka tuuyesikao. ²¹Neeea aamo itanemapua tiame ku'imichioo, yooma amochi paparaka mochikameo, te'ta kaawe ahpo nakika mochitomichiopua, te'ta pirena te'tereka, te'ta taamoo, pirena te'teriachitia. Pu'kaonia te'ta tamochitia pirena te'tereka mochitojeraninia, pu'ka aaata ki taamochi te'teriamieopua, pichiwako erapamichiopua no'oo, amoe no'o Noono uhjuratiamekoopua. ²²Neeea yooma noochi paparakameo, piiripi wa'api pirenaturi iintapakamenia, piiripi wa'api pirenaturi teereka ohjoremichiopua, no'oo aamo no'o Noonochiopua tiameo, piiripichitia pirena te'teriachitia. ²³Neeea pu'ka noochi paparamechio, yasitoamenia no'o Riosiwario; muuu no'o Noonoa, noochio yasitoamemua tiameo, piiripi wa'api Riosiwariakapa teemea taamo te'terewachio. Wa'a teereka piiripi Riosiwariachi teemea, yooma aaata pipiripi tamochi paparamechi, yasitoame teemea piiripi teeka taamo Riosiwariwao. Wa'a teekao, aaata ki

tamochi paparamea, tamochi paparameo ka'kaweruma itapiti yoorame tetewapaopua, kaawe ahpo nakika mochitoameopua tiameo, nane'rema puuuu pu'ka tamochi paparame iikachio, itapiti tísia kaaweruma iinuemekoopua. Waikaopu ki tamochi paparamea, noochi paparapa ka'karuma yoorameko erapamapua, itapiti kaaweruma ijinuemekoopua iikachio. Wa'a erapakaopua, pichiwa no'o tewekachi amochi o'inia eenameko erapamapua, ki oowera tijoeko maaeka. Aapoeopua waikao, nane'remapua tiameo, wa'achitia ahpo nakiwamekopua amoeo, muuu no'o No'noo, no'no nakiyamechitia.

²⁴No'noo, yooma tamochi paparakameopua, no'o ahjama mochitejeraninia pu'kao, pu'ka aamo no'o ki'yariaopua newipatemichio. Neeea tetewijeraninia no'o kahtiachi mochikaapa, tetewimichiopua neeea muuukopua, ki ehpesioi wa'apitia ahjaka yasitoame, piiripi tiarichi wa'api, ke'chu i'ka weee naayachikoipua pehjiio. ²⁵Muuu no'o Noonoo, Te'ta Kaawerumara muuuu, nape i'ka weeechi ki amochi inataka mochitoamea, te'ta kiisi aamo machiyamepua, aamoo te'ta kaawerumarakoipua. Nape neeea, te'ta aamo machiyamerapua, ahkasi aamo te'ta tiarirachi, aamo wa'api tiarichi machenakamekapa. Yooma noochi paparakamea, nane'riamepua no'oo, amochi o'inia eenakamekopua. ²⁶Pu'kao neeea aamo tiiao, ma'chiame tuuyekamenia, wa'api teetomeri neeea amochi simiyame masitekao, aamo kahtiachi no'rakaio. Wa'a yasaka ku'isimania no'o Riosiwarioe, kaawe ahpo pirena mochtomichiopua pu'kao, kaawe ahpo nakika wa'achitia, taamo ahpo nakiyachitia.

Chapinia Eesusi

(Maateo 26:47-56; Marako 14:43-50; Ruuka 22:47-53)

18 Waikao Eesusi teewesoopua ahpo Noonoo ahjama nayewakao, ajasika uumatotiapua Seeroni kohjochioopua, paonamina. Paaoo ajasisaapua waikao, itapiti taakiam eehitiachi yeepo muiitápua. ²Uurasia Eesusi noriwi na'arekamea, machiyamekapua tiame wa'asi wa'ao, weesa eenakamekapapua wa'ao, taamo Eesusi ahjamao. ³Ihji Uurasia, ne'neseriosi pa'pamiratuameo pa'parisero pa'pamiratuameopua tiameo, ahjama ahpo kateweriai puuuu, muuwaeme soontaro ahpo kiapuaichioopua Eesusi chapipuamewichio. Ehjepamio Uurasia, muuwaeme soontaro yeeka wa'atikia ihtoame tetewetiapua Eesusi chapisa i'tomia wa'asi. Puuu soontaroa, yoomahka tahjetoka nokisiamekapua, ahpo merimacheta makotoka tiame. ⁴Waikao Eesusia nane'riamekapua ahpo ikimiao, pahcha weripaka pejanao, iinatukekapua, wa'a e'nakameo:

—¿Aatana i'yame eemea?

⁵Aapoeo chaachapakapua:

—Eesusi, Nasare tijoe.

Eesusia waikao chaanekapua ahpo i'yasiameo:

—Neeju puuu.

Puuu Uurasi Eesusi noriwi nehjamea, wa'achi weeriapua tiame, Eesusi i'yasiame ahjama. ⁶Puuu Eesusi i'tomia e'enakamea: “Neeepua”, cheekopa Eesusio, ukana ruhjikapua majaka. ⁷Waikao Eesusia eenechi iinatukekapua:

—¿Aatana?

Aapoeo eenechi nehjiakapua:

—Eesusi, Nasare ohjoeme.

⁸Eenechi chaaneka Eesusia:

—Neesakotine. No'o i'yame enesaa, toipuapua no'o ahjama nokisiao, nonoramichioopua.

⁹Wa'a tiame ikitiamea wa'ao, Eesusi eee cheeria enerepua ahpo Noonoe ahjama nayewaio: “Aamoe no'o kiatiao, piiripioi ki wekatekamenia.” ¹⁰Waikao Siimoni Peeroa, ahpo merimachetaeka ma'chipaka, nakachi meteka tehpunekapua ahjamina, pu'ka Marakoo tewaniameopua, te'ta ne'neserosi weripateriaopua. ¹¹Nape Eesusia chaanekapua Peeroo:

—Yaapi katewesamua pu'kao. ¿Ki iijimerikosa neea pu'ka tísia chihpuame iijipasochi, no'o iijimichio no'o Noonoe kiatime, no'o Noonoe e'rariaeopua? ¿Ki kajuka simitemerine pu'ka, no'o Noonoopua yorajera?

Eesusi iinatukeretiapua Aanasié

(Maateo 26:57-58; Marako 14:53-54; Ruuka 22:54)

¹²Waikao isaeri ya'yawichi soontarowaraa kapitaiwaraa tiame, chapisa purakapua Eesusio. ¹³Pahchao Aanasi i'yetotiapua, Kaija si'yarao, puuu te'ta ne'neserosikopua pu'ka taawechiamio.

¹⁴Puuu Kaijakapua, piie taawechio cheekamekaa: “Epeche kaawe enema piiripi wa'api mukisaa, yoomawichioopua, ki muuwaeme wahjipamichioopua.”

Peeroa ki machiyoti Eesusio

(Maateo 26:69-70; Marako 14:66-68; Ruuka 22:55-57)

¹⁵Siimoni Peeroa, nee Waania tiame, mekapi ajatoka na'naritokapua Eesusi i'toniachio. Neeea, machiwamekapapua pu'ka te'ta neeserosi paamiraeopua, neea yooremina pakikapua Eesusi i'toniachio, te'ta neeserosi kaarira ta'perachioopua. ¹⁶Nape Peeroo, ma'chi itipikapua muiwachio. Ehjepamio neea, eenechi machenakaonia, wa'a muirachi inatiame oowitiame nayewekania, Peero reesemichioopua pakimichioopua ta'pechio. ¹⁷Waikaopu puuu oowitiame iinatukekapua Peeroo:

—¿Ki muuupu tiame, i'wa upatiame masitewara?

—Ka'i —nehjiakapua.

¹⁸Tuuroikopao wa'a nu'nurewaa, ihsawi choatiame kosoriapua. Wa'a ikisaopua wa'a ajakapua tatapaka, Peeroai wa'achi kahtiapua waikao na'isue, tatapaka.

Te'ta tiopa neesetoamea, utewaeme iinatukewa Eesusi

(Maateo 26:59-66; Marako 14:55-64; Ruuka 22:66-71)

¹⁹Te'ta neeserosia, iinatukiapua Eesusio ihtana masitia, masiterachi simiyameopua tiameo. ²⁰Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Yooma tetewachi masitekame neeea ti'tijoeo ooweruopua tiameo. Ki seenepiche simiyame masitekame neeea napawikarichiampiopia, i'isaeri ti'tiopachiamiopia tiame, yooma i'isaeri nanapawiriachiamiopia. Kihta masitekame neeea noriwio.

²¹¿Achinikai no'o iinatukenamua? Aapoe iinatukepuapua ohso kaawe, no'o masiteria. Puuu nane'renapua no'o cheeriao.

²²Wa'a chiiopa Eesusio, chokichi weeriameraa, wewekapua chaaneka:

—¿Wa'a cheeka nehjianimua te'ta neeserosi paamiratuameo?

²³Waikao Eesusia chaanekapua:

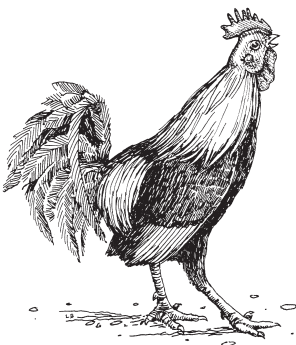
—Ki kaawe no'o cheekame enesoo no'o chaanepapua ihtanachi ki kaawe no'o cheerio, nape kaawe no'o cheekame enesoo, ¿kihtanawichio no'o wewemetemua?

²⁴Aanasia waikao purinurasaopua, Kaija i'yetonurakapua, piirechi te'ta paamiratuame neeserosi.

Peeroa eenechi ka'itani Eesusi

(Maateo 26:71-75; Marako 14:69-72; Ruuka 22:58-62)

²⁵Kaija ta'perachio Peeroo tatapoioopia wahjachi ahjamao, aataa iinatukekapua pu'kao:

Totori oowiraa kusunapa. (18:27)

—¿Ki muuupu tiame puuu tijoe chapitiame masiterawa?

Peeroa ahpo noriwitakao, cheekapua:

—Ka'iii.

²⁶Waikao piirechi tiame Kaija seekaerachi kahtiamea, Peero tehpuneria nahkara tejimaraa, chaanekapua tiame:

—¿Ki pa'a aamo tetewikane pu'ka chapitiame ahjama, teewi itapiti taakeri echichi?

²⁷Peeroa, eenchi ka'itakapua ahpo. I'ka ahpo ka'itooipua, pu'ka wa'apichi kusuchacha totori oowiraii.

Eesusi Piiratochi iinatukewa

(Maateo 27:1-2, 11-14; Marako 15:1-5; Ruuka 23:1-5)

²⁸ Kaija petechi o'iniario, Rooma yawichi ta'perachi i'totiapua waikao, wa'ao peereitaniachi. Wa'a mochioio, ma'chirepapua wa'asi. Nape wenejiameraa i'isaeri ki muikapua wa'ao, ki na'arame teerenariapapua ahpo piipariwachio. Wa'a pakisaapua, ki ko'kome teeremerikapapua Semejenato pahko koi'niameo. ²⁹ I'isaerio ki muikopao, Piiratoa machenaka chaanekapua pu'ka Eesusi u'pakameo:

—Ti'tijoeee, ¿ihtana wenejina eeme i'ka tijoeo?

³⁰ Aapoeo chaachakapua:

—Kihta iintokame enesoo, ¿aamo u'yepatariamare teeme?

³¹ Piiratoa nehjiakapua:

—Aamoe i'topapua pu'kao, aamo yooreka mochikae katewepuapua pu'kao.

I'isaeri pa'pamiratuamea chaachapakapua waikao:

—Merinare teemea pu'kao, nape Rooma yoorewaa, ki taamo toayamepua merimichioo.

³² Wa'a chaachapariachio, ma'chiame naania tiamekapua achini yooraka meripuameopua Eesusio, kurusichi chuhchaka. ³³ Piiratoa eenechi pakika peereiniachio, Eesusio paaesa iinatukeripua:

—¿Isaeri ti'tijoeri yawichijuarekosa muuua?

³⁴ Eesusia nehjiariapua:

—¿No'o yawichiko e'ranimua amoe, oowerakoi wa'a chaanikosamua, inamukapa?

³⁵ Piiratoa nehjiariapua:

—¿Isaeri tijoekosane nane'remetiao? Ki nane'riame neea nane'riao, nape aamo tetejimari wa'api, i'wa no'o aamo u'yepakamepua. ¿Ihtana iintokamemu naaju wa'a yorapua?

³⁶ Eesusia cheerepua waikao:

—No'o yawichitumiaa, ki i'ka weechi enemeru puuua. I'ka weechi yawichi enesaane ye'kario, iinuemiinia no'o wa'inamerio, ki no'o chapisa kiapuaichioopua i'isaeri ti'tijoerichio; nape no'o yawichiwamiachio, ki i'wa weechipua.

*Piiratoa iinatukena Eesusio,
pichiwakosoopua yawichiko
tuuwameo. (18:36)*

³⁷Waikao Piiratoa chaaneriapua:

—Wa'a teesoo, ¿pichiwa yawichimua?

Waikao Eesusi nehjiakapua:

—Eje'e wa'atepua, aamo chiiachitia. Pu'kawichio naawakamenia i'ka weechi eenakao, yooma ti'tjoerio, te'ta pichiwarichi simiyameo, machitemia. Yooma puuu te'ta pichiwarichi te'terenariamea, no'o te'ta pichiwari chiia, e'wiamerapua.

³⁸Piiratoa cheeriapua:

—¿Ihtanajuarepu pichiwaria?

Eesusi peerierae merinurawa

(Maateo 27:15-31; Marako 15:6-20; Ruuka 23:13-25)

Wa'a cheesaapua machenakapua eenechi, isaeri ti'tjoeri nayewemia. Chaanekapua pu'kao:

—Kihta ki kaaweruma iintokame ihji tijoea, kihta tewakekamenia pukachio ihta ki kaaweruma iintoriao. ³⁹Nape eemea senepi Semejenato pahkoio, piiripi peereso maamachipamekopaopua, ¿ki i'kakamera puhjesa tojerani eemea, i'isaeri Yawichikamera Eesusi tewaniame?

⁴⁰Waikao aapoeo weeru chaachapakapua eenechio:

—¡Ka'iii! ¡Pu'kao ka'iii! ¡Warawasikamera puhjepuapuaaaa!

—chaachapakapua.

Nape puuu Warawasia, ichikoamekapua.

19 Waikao Piiratoa nuurakapua, Eesusi wepipuaichio wepirae.

²Eesusi wepisapa soontaroa, yawichi mo'kori netesaopua wehcha apoche, mosokiratekapua na'araka. Wa'a yorasaopua, yawichi wisasori chuhchekapua. Puuu wisasoria, sehtanamekapua teesa.

³Waikao soontaroa Eesusi naepakao, chaaniapua:

—¡Née, ne'neopu, isaeri yawichia! —chaachapaka wepayapua sekae.

⁴Wa'a noonowiretioopua Piiratoa, eenechi machenakaopua Eesusi i'tokao, chaanekapua muuwari napawikameo:

—Née, ma'chipakania pu'kao tetewimichio, kihta tewakapa pu'kachio, a'chi tiame iintoriaopua ki kaawerumao.

⁵Eesusia wa'a weeriapa waikao, yawichi mo'kori apoche wehcha netetiamee mo'koritetiame. Puuu Eesusia, yawichi wakirata wakiratetiamekapua tiame, tepekuma wakira sehtamurame. Waikao Piiratoa chaanekapua wa'a muuwaeme napawikameopua, ti'tjioeo ooweru tiame:

—Wa'a weeriamepu tijoea. ¿Ihtana iintotaria pu'kao?

⁶Waikao puuu te'ta ne'neserosi pa'pamiratuamea, wahjachi tiameopua yoorewa inatiameapua, Eesusi ne'neka siinakokapua chaachapaka:

—¡Kurusichi me'yaaa! ¡Kurusichi me'yaaa!

Piiratoa chaanekapua waikao:

—Ka'i neeea, ki merinariamenia pu'kao. Te'ta merinareasaa, aamoe wa'api i'toka meripuapua, kurusichi chuhchakao. Neeea utewaeme iinatukeka i'yekai ki kaawe iintorio, kihta tewakamenia pukachio.

⁷Waikao i'isaeri pa'pamiratuamea chaachapakapua:

—Ihji tijoe meripuamechepua, wa'a chiiame taamo nuurari yoorewewa mochikaa. Wa'a yorapuamepua, ahpoo Riosichi eenameko tuuyopa, oowera tamochitia tijoekai.

⁸Piiratoa waikao, wa'a tiame inamukapao, tísia seewepakapua pu'kao. ⁹Eenechi yooremina pakikaopua, eenechi iinatukeriapu Eesusio:

—¿Akana eename muuuu naaju? ¿Ihtana tijoe muuuu naaju? Nape Eesusia ki nehjiariapua pu'kao.

¹⁰Waikao Piiratoa chaaneriapua:

—¿Kiisi no'o nehjiamemua? ¿Ki nane'renamua no'oo, aamo merime tiariemeko kurusichi chuhchakao, no'ooio aamo toime tiameko?

¹¹Eesusia chaanekapua:

—Kihta iintomii muuuu, ki wa'a tiame teeketiamie enesaapua no'o Noonoeo, tepoona o'iniaopua. Nape pukachipa, puuu no'o amochi u'pakameraa, epeche na'ara noonoikamepua.

¹²Wa'a tiame inamukapa Piiratoa, achini teeka toipuaichio i'yakao, Eesusi pejanao ta'omamo o'raipua ti'tijoerio. Nape i'isaeri ti'tijoeria, simitekapua sisinakao, chaachapakapua:

—Pu'ka tijoe toisaamua, ki kaawe teeka itipimamua aamo te'ta yawichichiopua Seresa. Aataai yawichi enepakamea, Seresa seepurawarapua.

¹³Wa'a chaachapopa pu'kao, Piiratoa ma'chipanurakapua Eesusio. Waikao peerei kateweniachi yasirachi yasipakapua, nuurari yasirachi tewaniamechi, Euroo naewaniachio, Kawata, Tehtewetiame Poee, cheeka chaniwame. ¹⁴I'ka nokioio, oowetaweapapua wa'asi, pu'ka meere enemichikapua

Piiratoa Eesusio wa'atia toinarekaopua, muuwari siinakoamechi tetewitena. (19:14)

Semejenato pahkoo, yooma kateweniachikapua wa'asi, pahkowichioo. Piiratoa chaanekapua i'isaerio:

—Née, wa'a weeri aamo yawichiwaa, tesiwa yoratiame.

¹⁵Nape aapoeo sisinakokapua:

—¡Kurusichi me'yáaa! ¡Kurusichi me'yáaa!

Piirato chaanekapua:

—¿Kurusi chuhchaka meritarene aamo yawichi wa'api?

Nape i'isaeri ne'neseriosiai chaachapakapua:

—Ki'tiame piirechi taamo yawichiwaa, apoe Seresa yawichichepua.

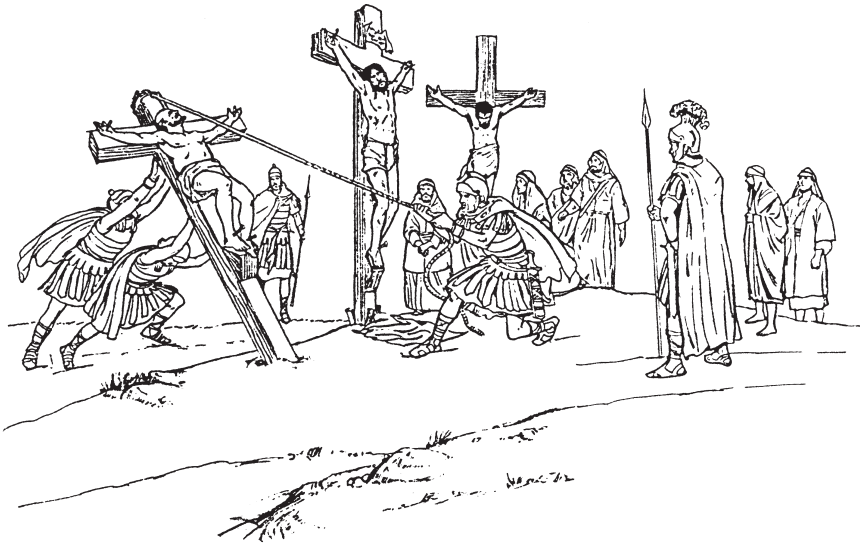
¹⁶Waikao Piiratoa, ki'yakapua pu'kao, kurusichi chuhchaka meripuaichioopua, i'toka.

Eesusi kurusichi meriwa

(Maateo 27:32-44; Marako 15:21-32; Ruuka 23:26-43)

¹⁷Waikaoopua i'totia Eesusia. Waikao wa'a o'inia machedasaopua Eesusia kurusi mahtokao, ahkasi Mukukame Mo'ora Wakiyame tewaniachisi mahtotokapua, Euroo nayewaniachioo, Ókota tewaniachi.

¹⁸Waikao wa'a ajasitioopua, kurusichi chuchatiapua Eesusia, ooka kurusichi chuchatiame naasipa chuchatia Eesusia. ¹⁹Wa'a ikitioopua Piiratoa, itapitichi iyotenurakapua Eesusi kurusiwachi chuhchepuame, pukachio chiiamekapua: “Eesusi Nasare tijoe, uurio ti'tijoeri yawichira.” ²⁰Muuwaeme wa'a enapaka iyonapua pu'ka wa'a iyotetiameo, waapi muuwarichikopua wa'ao mochiwachio. Pu'ka

So'sontarora Eesusi neneku kurusichi
chuchaniame apechuchani. (19:18)

Eesusi kurusichi chuchatiameo naati, riekoo naewachi iyotetiamekapua, raatini nayewaniachi, euroo nayewaniachi tiame. ²¹Pukaepa isaeri ne'neserosi pa'pamuratuamea, chaachapakapua Piiratoos:

—Ka'te iyotemitiamua wa'a kurusichio: “Uurio ti'tijoeri yawichi ihjia” —cheekao. Ohso kaawe iyotemitia muuua kurusichio, eee cheeka: “Uurio ti'tijoeri yawichiko tuukame ihjia.”

²²Nape Piiratoa nehjiakapua:

—No'o iyoteriaa, wa'a chiiame iyotetiame puuupa.

²³Kurusichi chuchasaopa Eesusio soontarora, ahpo naachutekapua wisasorirao, naaochi ahpo. Nape ampawakira tepekumao, yomatiamie ihchiamekopa soontarora, ki si'pananariapao, ²⁴pu'ka ampawakirao, ka'chi iika naachutame tiamekopa pu'kao, ahpo newitowa te'eriapua pu'kawichioo. Puuu wa'a noonoitamea, ehkoriami o'inia wa'a teeremio tuutiamekapua, Ehkoriami Riosi Iyoterichio.

Puuu Ehkoriami Iyoteria eee chiiamepua: “No'o wisasoriwao ahpo naachutekapua, pu'ka wisasori newitowawichioo, apochi newitowa te'eka.”

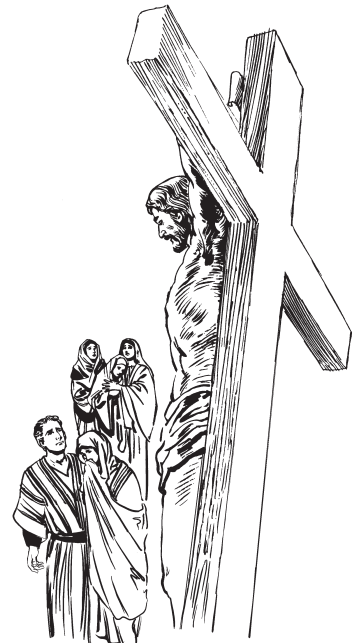
²⁵Eesusi kurusichi waapio, wa'a ajakamea naatikapua: Eesusi yeeyera, Eesusi ye'chira, Eesusi yeeyera ko'chira tiame, Maaria Kereojá tewaniame uupira, wa'a ikisa Maaria Maarena tewaniame tiame. ²⁶Eesusia no'oo, ahpo yeeye ahjama weeriamie tetewapao, chaanekapua ahpo yeeyeo:

—Ye'yee, aamo chokichi weeriamie, aamo taanapua ehpeo.

²⁷Waikao no'oo, te'ta ahpo nakiya weerariao, no'o chaanekapua:

—Nee, ehpe waanamio no'o yeeyea, aamo yeeye enemapua.

Waika o'inia Eesusi yeeyerao, no'o petechi ohjoetekania.

*Eesusia ahpo yeeyeo,
Waani toowenapua ku'ika
neesetomichioo. (19:27)*

Eesusi kurusichi mukuria

(Maateo 27:45-56; Marako 15:33-41; Ruuka 23:44-49)

²⁸Wa'a cheesapa Eesusia, nane'riapa ahpo na'ara yorapua, wa'a tiame ikimio tuuyo Ehkoriami Iyoterichi chiiiao, ahsieme ikimichiopua wa'a chiiameo, cheekapua:

—Paramunane.

²⁹Wa'aoi kurusitereo wa'a weratiamekapua, itapiti cho'koame to'wame. Waikao wa'a isapatesa itapiti a'potiameo, iisopo kuhsira kuachi chuchasa ki'yakapua wa'apote, Eesusi pi'pika rupitumichiopua.

³⁰Eesusia pu'ka pi'pisaopua nerojika, chaachakapua:

—Kuuwepakamenia wa'asi.

Waikao Eesusia, koomorasipakao ahpo iikao, ahpo Noonochi no'rapukapua.

Aata soontarora Eesusio, nasijicherae wachikachi checheria

³¹Waikao isaeri pa'pamiratuamea, pu'ka meere o'ichachikopua, ahpo te'ta iyoriwa taawechiopua pahkoo, Piirato itariaipua Eesusi chapakara kahsinepuaichioo, ikanati mukimichiopua erawisuka. Wa'a tiame itariai Piiratoa, ki tehpe chuchumichiopua wa'ao, amori asiyamekopa resipuniame taawechio, pu'ka kurusichi chuchukuameo ikanati tekipusa katewepuawichiopua waikao, wahjipakame toaniachiopua. ³²Waikao soontarora, wa'a e'naka kahsinakapua chapakarao, na'pa Eesusi chokichi kurusichi chuchatiameo, piiripio pahcha, piireo neipa. ³³Nape Eesusi chapakara kahponemiaio, mukuriopa pu'kaopa, wa'atia toitiapua waikao, ki kahponesa chapakarao.

³⁴Nape piiripi soontarora, nasijicherae checheka yeewatakapua Eesusi wachikachio, wa'a yooratiapao, eera wi'sukapua neerompakame. ³⁵Nee Waani te'ta i'ka wa'a tiame tetewikamea, te'ta pichiwa chiiame neea. Te'ta pichikepuapua i'kao. ³⁶Ihji wa'a tiame ikitiamea, Ehkoriai Iyoterichi chiiapua, puuu eee chanitiame: “Piiripioi o'wara ki kahsinetiapua.” ³⁷Pirenachi Ehkoriai Iyoterichioi, eee chiiamepua tiame: “Puuu tetewipueamepua, chokichi ajakamea, checheka otowinakapua.”

Eesusi mukukatewewa

(Maateo 27:57-61; Marako 15:42-47; Ruuka 23:50-56)

³⁸Neipa Eesusi mukusoopua, Oose Arimatéa mochiwachi o'inia eenakamea, Piiratochi eenaka itarepua reesiseri, Eesusi weerewara tekipumio tuuka, wa'a ikisaopua katewenario tuuka wahjipakame toaniachi. Piiratoa waikao, reesiserepua pu'kao. Puuu Oosea, Eesusichi

Oose Arimatéa ohjoemea, Eesusi weerewara itanenapua Piirato. (19:38)

paparama eneriaipua tiame, nape noriwi teereka, seewiapa puua isaeri ya'yawichio. Waikao Oosea, tekibusapua Eesusi weerewarao, i'tokapua wahjipame toaniachi. ³⁹Nikoremo tiame, Eesusi ahjama naewakame piie tukao, wa'achi eenakapua tiame, piire weerewa aampa oosa mariki pehtiamie u'matoame petejitiamie i'toka, sewajuya mirira tewaniame, ároe teewaeme sewajuya ahjama na'petiamie. ⁴⁰Waikao Oosea Nikoremo tiamea, riino wisasori peeniajurichi isapatesaopua, ahjae ikapisapa ahpo yoyorachitia isaeri ti'tijoerio, katewemia i'tokapua wahjipame toaniachi. ⁴¹Eesusi kurusichi mukukachio, waapikapua wa'ao itapiti taakewa echitiachi. Wa'ao, weemera yeewatatiachikapua, mukukame tekipuachi, ki aaata tekiwachopua pehjo. ⁴²Wa'a katewetiapua Eesusia, waapikopa wa'ao ahpo mukiriachio, respuniame taawechioi asiyachikopua wa'asi, Semejenato pahkowichioo, yooma kateweniachikapua wa'asi.

Eenechi ahjaniamie Eesusi

(Maateo 28:1-10; Marako 16:1-8; Ruuka 24:1-12)

20 Maaria Maarenaa, píiari tukapoi eenariaipua wa'a Eesusi katewetiachio, nape wahjonatiamie tewakapa wa'ao, yeetera tehteo ikicha iintapatiamie, ²u'masiriapua waikao taamoo tuuyemiao, Peeroopua no'oopua tiame. Puua tamochi eenakao chaanekapua:

—Ma'chipaka i'toretia taamo Paamiraa wahjipame toaniachio, wahka i'toretiare puua, ki nane'rena teemea i'totiachio.

³Wa'a chiiopa Maaria Maarenao, ujumasika teemea, nee Peero tiameo, wa'a wahjipakame toaniachopua ne'nemia. ⁴Pirena ujumasikai teemea, pahcha asikania wahjipame toaniachio, epeche uwatiamie u'masikapa. ⁵Nape pahcha asikainia, ki pakikania. Pakirachi chukipaka yooremina no'o ne'nioipua, wisasorirache wa'a maaniapua sa'runatiamie. ⁶Peeroa no'o pukamina asika yooremina pakisao, pu'kachi tetewikapua tiame, riino wisasoriche ahjae ikapitiamie wa'a maaniame. ⁷Moochi ikapitiamiea wisasori, poanachi yachatiamie, kaawe ikapitiamie. ⁸Waikao neea tiame wa'a pakisaopua wahjipame toaniachio, kaawe ne'nesaopua yooreminao, pichiwa oijenario erapakania waikao. ⁹Ki inatepai teemea wa'a tiame ikimioiopua, ki pahteriapa teemea pu'ka Iyoteri Ehkoriai chiiapua, oijenamio tuuyoioipua pu'kao. ¹⁰Wa'a tiame tetewisaapua wa'a yooreminao, Peeroa nee tiameo, nonoraka teemea taamo petechio.

Eesusia Maaria Maarena machejenena

(Marako 16:9-11)

¹¹Maaria Maarenaa wa'a itipikapua pehji, wahjipame toaniachi ma'chio, naaraka. Maaria Maarenaa wa'a itipikaio eenechi taamo petechi enasaopua, eee tiame taamo tuuyekapua:

—Neeea ma'chi itipisaa naarakao, yooreminapo no'o ne'nioiopua chukipakao, ¹² wa'a mochikame tetewakane ooka Riosi ku'iwari, tísia totosaname wakiraeme; piiripia Eesusi poiriachi moota kahtiapua, piiree tarachitu. ¹³ Puuua no'o iinatukekapua: “¿Achinikai naaranimua?” Waikao nehjiakania pu'kao: “Neeea no'o Paamira ki tewakapa naaramenia, ki nane'riapa ahka i'totiachio.” ¹⁴ Wa'a cheesania ku'rika no'o ne'nepasoo, waapi weeriame tetewakania aaata, pu'kao Eesusikoi kiisi machiriania. ¹⁵ Puuua no'o, iinatukekapua: “¿Achinikai naarani muuuu? ¿Aatana i'yani muuuu?” Waikaonia, tísia o'kewaekapaopua ki ma'chiamé tetewapaopua Eesusikoio, wa'a echitiame inatiame maaekao,

*Maariaa, Eesusie ahpo
nayewachianame machina. (20:16)*

inoonochiopua. Nape muuuu no'o ma'masiterao chaanemitiamua, no'oo, no'o Noonoo kahtiachi moenamio tuuyo, pu'kao yooma aamo Noonorachi tiame; puuua apoe no'o Noonoo, no'o Riosiwapua, yooma aamo Riosywa tiame.”

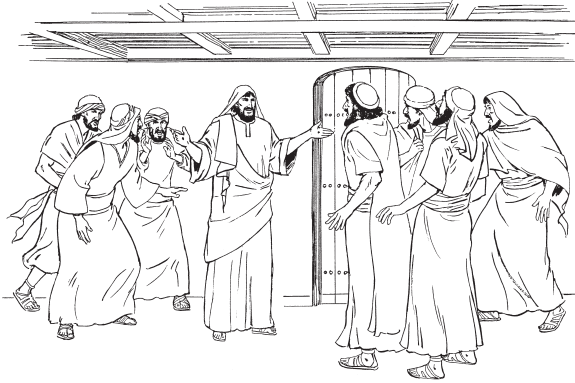
¹⁸ Wa'asa tiame taamo tuuyekapu Maaria Maarenaa, taamo petechi no'rasapua taamo tuuyemiao.

Eesusi ahpo ajawaria machejeneria

(Maateo 28:16-20; Marako 16:14-18; Ruuka 24:36-49)

¹⁹ Pu'ka wa'api taawechio amori tukapasipoio, taamo isaeri ya'yawichi majayapao, taamo kariwa yeetesa yooremina mochikai

iinatukekania: “No'o Paamira wekatekapa naaramenia, ki nane'riapa aaata i'toriameo. Muuu i'tokame enesaa, no'o tuuyepuapua ahka aamo teekariachio, no'o wa'a siimichiopua i'noramiao.” ¹⁶ Waikao no'o chaanekapua: “Maaria.” Wa'a cheesoche machika inamukania pu'kao. Waikaonia, tísia kaawe erapakao, ku'rika ne'nepakao chaanekania: “¿Naakona muuukaitepua, Masitari!”, euroe naewakao, Raawoni chaniwamepua. ¹⁷ Waikaonia chapakachi koorepakainia, iyoriwa iyoreka Eesusio, nape apoeo no'o chaanekapua: “No'o tooamua pehjo, no'oo ki mooenamekopua pehjo, no'o

*Eesusia eenechi ahjaka oijenasaapua, ahpo
ajawaria oowisani tetewitena. (20:19)*

chechetiachi tiame. Waikao tísia kaawe erakoa teemea, taamo Paamirao eenechi tetewapa. ²¹ Waikao eenechi taamo chaanekapua:

—¡Kúíra, iika yachapasa eemeapa amochío!

Wa'a cheesaopua taamo chaanekapua:

—Neeea no'o Noono no'o uhjurariachitia, wa'achitia aamo uhjurame neeeai, eemepechi simitemichiopua no'o i'wa weechi o'ineria no'o Noono tehkiwao.

²² Pu'kawichioo, neeea aamo kiamapua ku'iwario, no'o Noono utewarira utewarieme Riosiwari.

Wa'a cheesapao, tamochi pupuchekapua cheeka:

—Ía, amochi u'wi eemea, Riosi utewario. ²³ I'ka Riosi

kaaweruma tuuyewari aamo teetoachio, no'o Noono utewarie aamo nayewatuachio, yooma aaata uuka tetewikame aamo nayewatuao, cheriwetiame itipimeripua ahpo tatakoririao, Apoe te'ta no'o Noonoo. Nape ki apochi uuka tetewikamea pu'ka aamo nayewatuao, wa'atia itipimeripua ahpo tatakoririao, kiisi cheriwetiame no'o Noonoo.

Toomasia, Eesusi oijenakame tetewani

²⁴ Toomasia, piiripi puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawariaa, puuu tiameo Okasauti teewataniamea, ki'tiaipua taamo ahjamao, Eesusi pukeri pahcha taamo mochikachi machejenoipua.

²⁵ Nape teemea neipamio, tuuyekapua chaachapaka:

—¡Tetewakasai teemea taamo Paamirao!

Nape Toomasia, ohsotia chiiapua:

—Oowera wa'a chaachapani eemea, kiisi pichiwakoi. Nooe tetewisaape, pichikemia pu'kao. Ahkasi nooe sutue tahchinesaape raositeretetiachio, ahkasi nooe sekae ne'nesaape wachikachi

teemea. Nape wa'a te'terenioio yeetaekao, senawato wa'a weeriamete tetewika teemea Eesusio.

Wa'a werikao taamo teepotekapua cheeka:

—¡Kúíra, kaawe erakoka mochiwíiii!
¡Ka'te majakóo!

²⁰ Wa'a cheesapa puuu, taamo ne'netekapua ahpo sekachi, ahpoopua wachikachi

*Toomasia, ahkasi Eesusi
wachikachi oowaratatiachi
ne'nesaapa pichikena. (20:27)*

—Ehsoko naaju. Yaapi no'o ne'nesa naaju. No'o sekachi raositeka yeewatatiachio. Yaapi no'o ne'nesao naaju, no'o wachikachi yeewatatiachio. ¿Ki neekosapu naaju Eesusia? Ka'te oosa aampa ki maaemitiamua naaju, pichikemitiachemua.

²⁸Waikao Toomasia chaachakapua:

—¿Nee, pichiwa no'o te'ta Paamírakamera muuuu, Apoe no'o Riosiwa!

²⁹Eesusia chaanekapua:

—¿No'o tetewapa pichikenapua ehpeo? Ki no'o tetewai pichikiamea, te'ta kaawe erakowa kiapuamepua no'o Noonoeo.

Aatia tiiachipua ihji iyotapea

³⁰Eesusia muuwaeme itapiti ki maaeniamie yoorakapua pehji, nape puuuu ki yooma iyotetiamepua i'ka no'o iyotiachio. ³¹Nape ihji no'o iyoteriaa, pukachi aamo pichikemichio puuuu, Riosi tiarie naawakamechi pichikemichio, Eesusi Riosie Weratiamechi; yooma aata pukachi paparakameo, weemera ahjari kiapuamepua pukaeo, ahkasi ki wahjiamesi ahjari.

Eesusia oowisani ahpo ajawariachi machejenena

21 Neipa i'kao, eenechi tetewitiapua Eesusia, Tiiweria Pa'wechi suuwerachi. Eee teerekapua wa'ao: ²Wa'a mochimioi Siimoni Peeroa, Toomasi (Okasauti teewataniame tiame), Natanaéri (Kaana ohjoeme Arirea weechi), Sewereo tatanara tiameo, wahjachi ooka

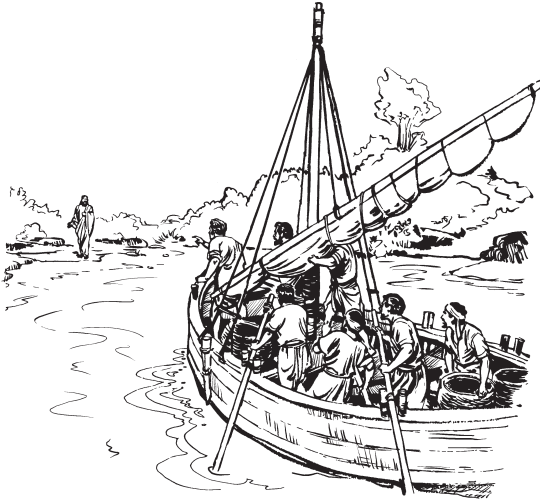
yeewatatiachio, tiameo, pichikemania.

²⁶Nape osanao taawechi neipao, eenechi taamo napawikoio wa'api ta'pechio, wa'achi kahtiapua waikao Toomasiai, taamo yooremina yeetaeka mochikoio. Wa'a te'terioi taamoo, senawato wa'a weeriamie tetewika teemea Eesusio, wa'a yooreminaopua taamo chokichi. Waikao Eesusia, taamo teepotekapua cheeka:

—Kúíraa, kaawe erakósa.

²⁷Waikao Eesusia

Toomasi wa'a tetewapao, chaanekapua:

Eesusi ajawariaa aata tetewani pa'wesuwe, ki machiriaipua pukerio. (21:4)

no'o ahjama Eesusi masitewara tiame.

³Waikao Siimoni Peeroa, taamo chaanekapua:
—So'chi chapimia siimania, no'o sochichaira i'toka.

Waikao teemea, chaanekapua tiame:

—Siimpama teemeai aamo ahjama.

Wa'a chaachapasao siimpakapua teemeai, so'chi chapimiaopua pawekakerachi. Nape pu'ka tukawarichio, yooma tukao nokakai, kihta chapika teemea.

⁴Piari taaa cherayoio, pukeri asitoa teemea suuwerachio, wa'a weeriame tetewaka teemea aatao. Ki machikai teemea pukerio, nape Eesusikai teereriapua, puuu aataa. ⁵Puuua wa'a werikao, taamo sisinamukapua cheeka:

—Tehtémarii, ¿weeka chapitú so'chíii?

—¡Ka'fii, kihtáaa! —chaachapaka teemea.

⁶Waikao Eesusia taamo chaanekapua:

—¡Aamo ahjamina pawekakerachi ipasesa pu'ka aamo sochichairáo, wa'aope chapima eeméaaa! Waikao wa'a ipasao teemea, kiisi chechewa teemea sochichairao, ki ookapi chuchatopa so'chio.

⁷Waikao nee Waania, Eesusi ne'nepaka machikapao, chaanekania Peeroo:

—¡Nee naakona! ¿Ki Eesusikaitepu puuu, puuu aataa taamoo sisinamukamea? Apoe taamo Paamirakaite puuu.

Waikao Peeroa, nane'resache Eesusikoopua, yaapiti u'masikapua aho wisasoriwa chuchamia, pujakamekapa puuu neerochi tekipanamiapa. Waikao chuchasache wisasorio, ikanati asinariapa Eesusi weeriachi, ikanati neerochi niipaka ka'keka akipakapua. ⁸Teeme pawekakerachi itipikamea, tesiwatia panisutoka pawekakerachi sochichairao, suuwerachisi e'enaka teemea; so'chi chapitiachi o'iniaio, kiiya piie sienta matokahka eneriapua suuwerachisio. ⁹Wakiyachi puuyasaapa, na'itiame tewitiapua wa'ao, wa'a ihsawichio piiripi so'chi wahseniame po'yapua, paani tiame. ¹⁰Waikao Eesusia, taamo chaanekapua:

Peeroa, sochichaira panisutona pa'wesuwete. (21:11)

—I'norame ookapi so'chi, pu'ka weemera aamo chapiria.

¹¹ Waikao Siimoni Peeroa, pawekakerachi moonaka na'sonasaopua sochichairao, suuwerachisi u'pakapua setechi. Póóchikame chuchatome eneriapua, so'chi apoche weeweruma, piire sientoo ooka weerewa aampa oosa mariki ahka, so'chi eneriapua. Ki ookapikoi so'chi, kiisi tehpuria sochichairaa. ¹² Eesusia taamo chaanekapua waikao:

—E'enasawa'ana ko'komia.

Aataai teemea ki iinatukeme erakoapua aatanakoo, machikapa teemea wa'asi Eesusikoo. ¹³ Eesusia pu'ka paanio, chi'wanasa taamo naachutekapua. Wa'achi iintokapua so'chioi chi'wanasa.

¹⁴ Ihji Eesusia paisa simiyachikapua, senawato taamo machejeniachiopua.

Eesusia Siimoni Peero ahjama nayewanipua

¹⁵ Neipa ko'kosepatioopa, Eesusia chaanekapua Siimoni Peeroo:

—Siimoni Waani taanara, ¿epeche nahkimua no'oo ki i'ka no'o aamo ajawaria wahjachitia?

Peeroa nehjiakapua Eesusio:

—Eje'e Paamira, nane'riamemua no'oo aamoo, nakiyamekoo.

¹⁶ Oosa simiyachio, chaanekapua Peeroo:

—Siimoni Waani taanara, ¿pichiwa no'o nakiyamemua?

Peeroa nehjiakapua eenechio:

—Eje'e, pichiwa aamo nakiyamenia.

Waikao Eesusia chaanekapua:

—Kaawe neesetomitia muuua naaju, no'o ijinuwaopua po'wa.

¹⁷ Eesusia Peeroo, paisa simiyachi iinatukekao chaanekapua:

—Siimoni Waani taanara, ¿tiisiwá no'o nakiyamemua?

Peeroa, paisa simiyachi ahpo iinatukioio Eesusio, tísia yuuwesipakao, chaanekapua:

—Yomatiamé nane'riamemua no'oo; nane'riame muuua no'oo, káaatísia aamo nakiyamekoo.

Eesusia waikao chaanekapua pu'kao:

—Kaawe neesetomitia naaju, no'o ijínuwaopua po'wa, noochi paparakameo. ¹⁸Pichiwa aamo chaanenania, temarikaio muuua, amoe apechuka seekara wakiratariaipua, waikamio ahkai aamo siminariachi siisimiriaimua; nape aamo oochetupasoopua, aata aamo seekara apechuneka wakiratemapua, ki aamo siminariachi i'toka.

¹⁹I'ka Eesusi wa'a cheeriaa, Peero mukimia naewaka cheeripua, a'chi teeka mukimia pu'kao, Eesusichi simiyame nayewaturiamekapua. Neipa i'ka cheesao Eesusia, chaanekapua Peeroo:

—Nahpesa naaju. No'o na'naritomitiamua.

Eesusi ahpo weeraria te'ta nakiya

²⁰Waikao nee Waania, wahjachi Eesusi ajawaria ahjama ihtoania, Eesusi pukamina nokisiwachi. Neeekapu Eesusi chokichi kahtiaméa, pu'ka Eesusio aari koi'wame koayoio, aatakamera iinatukekamea Eesusio, aatanakoopua ahpo noriwi nehjimerio. ²¹Waikao Peeroa, no'o Eesusi pukamina ihtoame ne'nepakao, iinatukekapua Eesusio cheeka:

—Paamira, ¿ihjipe? ¿Ihtana ikimera puuua?

²²Eesusia chaanekapua pu'kao:

—I'kao no'o tewekachi o'inia eenachisi no'o ahjatenariao, ¿ihtanawichio nane'renariamemua pu'kao? Muuua oowera no'o na'naritopuapua.

²³Wa'a chaaneriopa Eesusio Peeroo no'o naewaka, yooma Riosichi paparakamechio, no'oo ki no'o mukimeriko erakowa, mehtariapua. Nape ki no'o ki mukimio wa'a cheeka naewariaopua Eesusia. Pu'kao Eesusia oowera chiipua: “No'o pu'kao, ahkasi tewekachi o'inia no'o eenachisi ahjatenaresoopua seenekachio, ¿ihtana tiamepua aamowichio?”

²⁴Nee Waania, yooma i'ka no'o iyoterichi chiia, pichiwa chiame puuua, nooe wa'api Eesusi ahjama oika tetewamekapa. Yooma ehpiami mochitoamea, te'ta pichiwa no'o chiameko i'ka no'o iyotiao.

²⁵Eesusia ki ookapi itapiti yoorariopua pehjo, ki yooma iyotetiamepua i'ka iyotaperichio. Yomatiamé Eesusi cheeriaa iintotiame tiameo, yomatiamé iyotetiame enesaa, pochikame yasipamiipua yomatiamé i'ka wehjoarichio, yomatiamé i'ka iyotaperi iyotetiamea, kiisi ojowika.

Ehpeonia i'wasioi iyotesa kaawe e'raka itipiamentia, yooma Eesusi inisiria no'o tetewaria iyoteriapua. Wa'asi kajunania no'o iyotiao. Ehpeo cheriwemapua yomatiamé i'ka wehjoarichi no'o iyoteria inamukameo. Wa'asipua wa'asi.